

PŘEHLED MONITORINGU KURIKULÁRNÍ REFORMY VÚP

**Praha
červen 2011**

**Zpracovali:
Jitka Altmanová
Jitka Jarníková
Šárka Kocourková
Katarína Nemčíková
Jan Tupý**

Úvod

VÚP představuje materiál „Přehled monitoringu“, vytvořený v rámci úkolu „Monitoring a ověřování realizace kurikulární reformy“, kterým se VÚP zabývá od roku 2007. Materiál je tzv. otevřený, bude postupně doplňován o další aktuální zjištění, např. o výsledky širokého dotazníkového šetření, které proběhlo v roce 2011 na MŠ, ZŠ a ZŠS.

Materiál je strukturován vždy podle názvu příslušného šetření (monitoringu), je uvedena forma, rok monitorování, kdo jej realizoval, cílová skupina, zaměření otázek, hlavní zjištění, odkaz, konkrétní znění otázek.

V materiálu jsou uvedeny i monitoringy, které probíhaly pod hlavičkou ÚIV, ale u nichž se VÚP spolupodílel na tvorbě otázek do dotazníků a částečně na jejich vyhodnocování. Rovněž zde najdete 2 tabulky, které slouží pro rychlou a snadnou orientaci v dosavadních dotazníkových šetřeních. Tabulka č. 1 je zaměřená na způsob dotazování v rámci jednotlivých šetření a představuje metodu, která byla v daném roce na daném druhu školy použita, tabulka č. 2 specifikuje kromě druhu školy, roku dotazování, způsobu dotazování ještě témata, na která byl monitoring zaměřen.

Materiál „Přehled monitoringu“ naplňuje dva cíle: Tvoří nejen celkový přehled o všech dosavadních dotazníkových šetřeních a může tak sloužit jako podklad pro další dotazníková šetření, ale stal se rovněž základem pro vytvoření dlouhodobé a systematické koncepce monitoringu kurikulární reformy nově vzniklé organizace NÚV.

OBSAH

1.	CELKOVÝ PŘEHLED DOTAZOVÁNÍ V RÁMCI MONITORINGU.....	4
2.	ŠETŘENÍ, VE KTERÝCH VÚP SPOLUPRACOVAL S JINÝMI INSTITUCEMI.....	5
3.	TEMATICKÉ ZAMĚŘENÍ JEDNOTLIVÝCH ŠETŘENÍ (hlavní témata, okruhy).....	6
4.	PODROBNÉ INFORMACE O JEDNOTLIVÝCH ŠETŘENÍCH (včetně konkrétního znění otázek)	10
4.1	Rok 2007 – Dotazníkové šetření k úpravě RVP ZV	10
4.2	Rok 2008 – Monitorování a analýza problémů souvisejících s implementací kurikulární reformy do škol.....	14
4.3	Rok 2009 – Monitorování a analýza problémů souvisejících s implementací kurikulární reformy na MŠ, ZŠ a G	20
4.4	Rok 2009 – Pokusné ověřování tvorby RVP a ŠVP pro bilingvní gymnázia	30
4.5	Rok 2010 – Monitorování realizace kurikulární reformy – ZŠ (dotazníkové šetření + kvalitativní výzkum s využitím hospitací)	34
4.6	Rok 2010 – Kvalitní škola – G (dotazníkové šetření + rozhovory + případové studie, videostudie, obsahová analýza kurikulárních dokumentů)	41
4.7	Rok 2010 – Pokusné ověřování tvorby RVP a ŠVP pro bilingvní gymnázia	46
4.8	Rok 2011 – Monitorování a ověřování realizace kurikulární reformy a podmínek vzdělávání v MŠ (dotazníkové šetření + rozhovory)	49
4.9	Rok 2011 – Monitorování a ověřování realizace kurikulární reformy a podmínek vzdělávání v ZŠ (dotazníkové šetření + hloubkové rozhovory + kvalitativní výzkum s využitím hospitací)	52
4.10	Rok 2011 – Monitorování a ověřování realizace kurikulární reformy a podmínek vzdělávání v ZŠ speciálních (dotazníkové šetření + rozhovory)	58
4.11	Rok 2011 – Kvalitní škola – G (expertní šetření formou dotazníků, případové studie, videostudie)	61
4.12	2011 – Ověřování výuky podle pilotního RVP DG a školních vzdělávacích programů v roce 2011	67
5	PŘÍLOHY (šetření, ve kterých VÚP spolupracoval s jinými institucemi)	69
5.1	Monitoring implementace kurikulární reformy – MIKR 2008	69
5.2	Monitoring implementace kurikulární reformy – MIKR 2010	71
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	73

1. CELKOVÝ PŘEHLED DOTAZOVÁNÍ V RÁMCI MONITORINGU

Témata	RVP a kurikulární reforma	Legislativa	Tvorba ŠVP	Realizace ŠVP	Úpravy ŠVP	Koordinátor ŠVP	Kvalita výuky ve vztahu ke KK	Hospitace	Testování	Podmínky vzdělávání (materiální, organizační)	Formy a metody práce učitelů	DVPP	Hodnocení žáků	Autoevaluace	Spolupráce (rodiče, zřizovatel)	Jazyková příprava	Potřeba podpory ze strany VÚP	Očekávané výstupy v RVP	Žáci se ŠVP
MŠ	2009 2009		2008	2009 2009	2009		2009			2009 2011	2008 2009 2011	2009	2011	2009	2009			2011	
ZŠ	2007 2009	2007	2007 2008	2009 2011	2009 2009 2010 2011	2010	2009 2010	2010 2011 2010 2011	2011	2009	2008 2009	2009	2009 2011						2011
ZŠS	2011		2011	2011								2011							
ZŠ sam*	2009		2008 2009	2009	2009					2009	2008 2009	2009	2009						
G	2009 2010 2011		2008 2009 2010 2011	2009 2010 2011	2009	2009 2011	2009 2010 2011	2010 2011		2009	2008 2009		2009						
BIGY	2009 2011	2009	2009	2010 2011	2010					2011		2009				2010	2010		

Legenda: **dotazník**, **řízený rozhovor**, **analýza hospitací**

* ZŠ sam – ZŠ samostatně zřízené pro žáky se ZP

2. ŠETŘENÍ, VE KTERÝCH VÚP SPOLUPRACOVAL S JINÝMI INSTITUCEMI

ROK	ZPŮSOB DOTAZOVÁNÍ	MŠ	PILOTNÍ ZŠ	ZŠ	ZŠ SAMOSTATNĚ ZŘÍZENÉ PRO ŽÁKY SE ZP	ZŠ SPECIÁLNÍ	BILINGVNÍ GYMNAZIUM	GYMNAZIUM
2007	Rozhovor	---	---	---	---	---	---	---
	Dotazník	---	---	---	---	---	---	---
2008	Rozhovor	---	---	---	---	---	---	---
	Dotazník	---	---	ANO*	---	---	---	---
2009	Rozhovor	---	---	---	---	---	---	---
	Dotazník	---	---	---	---	---	---	---
2010	Rozhovor	---	---	---	---	---	---	---
	Dotazník	---	---	ANO*	---	---	---	---
	Jiné	---	---	Výzkum s využitím hospitací**	---	---	---	Případové studie Videostudie Obsahová analýza kurikulárních dokumentů**
2011	Rozhovor	---	---	---	---	---	---	---
	Dotazník	---	---	---	---	---	---	---
	Jiné	---	---	Výzkum s využitím hospitací**	---	---	---	Případové studie Videostudie**
2012								

* Šetření, ve kterých VÚP spolupracoval s ÚIV

** Šetření, ve kterých VÚP spolupracoval s Institutem výzkumu školního vzdělávání PdF MU Brno a PedF UK Praha

Poznámka: VÚP se dílčím způsobem podílel i na přípravě otázek pro Rychlá šetření ÚIV. Výsledky těchto šetření nejsou v Přehledu zachyceny.

TEMATICKÉ ZAMĚŘENÍ JEDNOTLIVÝCH ŠETŘENÍ (hlavní témata, okruhy)

ROK 2007	
Pilotní ZŠ	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <p>Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit názory učitelů a ředitelů šestnácti pilotních škol na potřebné změny dokumentu RVP ZV. Návrhy respondentů vycházely z jejich zkušeností s tvorbou ŠVP a výukou podle tohoto dokumentu. Výsledky dotazníkového šetření měly ukázat, jaké konkrétní úpravy či doplnění RVP ZV jsou zapotřebí navrhnout, které kapitoly by bylo vhodné upravit, případně doplnit. Otázky v dotazníkovém šetření se týkaly těchto okruhů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - RVP ZV - ŠVP - legislativa - organizace projektu, spolupráce s VÚP
ROK 2008	
MŠ, ZŠ, ZŠ samostatně zřízené pro žáky se ZP, G	<p>ŘÍZENÉ ROZHOVORY</p> <p>1. rozhovor: Zjišťování společných informací o ŠVP na všech typech škol (TVP)</p> <ul style="list-style-type: none"> - kdy a jak ŠVP vznikal; - co bylo na přípravě ŠVP nejobtížnější a proč; - jak se na výsledný ŠVP dívá ředitel – koordinátor – učitelé; - co je považováno v ŠVP za nejzdařilejší a proč; - co je považováno v ŠVP za problematické a proč; - jaké jsou hlavní záměry školy při práci podle ŠVP; - změnila se skladba a obsah předmětů (činností se žáky); - došlo k nějaké integraci obsahů (jaké); - počítá se s projekty, kurzy (jinými novými modely vzdělávání); - jak jsou názory a představy školy skutečně zaneseny do ŠVP, čím jsou podpořeny; - další informace o škole.
MŠ, ZŠ, ZŠ samostatně zřízené pro žáky se ZP, G	<p>ŘÍZENÉ ROZHOVORY</p> <p>2. rozhovor: Práce s ŠVP</p>
ROK 2009	
MŠ, ZŠ, ZŠ samostatně zřízené pro žáky se ZP, G	<p>ŘÍZENÉ ROZHOVORY</p> <p>1. rozhovor (jaro 2009)</p> <ul style="list-style-type: none"> - MŠ: organizační a obsahové problémy práce v MŠ; problematika přípravy na školu; vyžadovaná metodická pomoc; problematika autoevaluace škol aj. - ZŠ: trvalejší pozitivní změny ve škole; podmínky pro vzdělávání a samotného vzdělávání; nové metody výuky; hodnocení žáků; první úpravy ŠVP; náměty pro vzdělávání pedagogů. - ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením: předměty speciální pedagogické péče; organizace výuky; hodnocení žáků; nové metody výuky; podmínky pro vzdělávání; úpravy ŠVP; metodická pomoc a další vzdělávání pedagogů. - G: problémy a pozitiva tvorby ŠVP; oblasti, kde při tvorbě ŠVP potřebovali učitelé nejčastěji pomoci; očekávání při výuce podle ŠVP; předpokládané problémy realizace výuky podle ŠVP; hodnocení žáků; zdroje metodické pomoci. <p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ – ÚIV</p> <ul style="list-style-type: none"> - MŠ (19 položek), názory na: RVP PV a jeho srozumitelnost, respektive obtížnost některých částí; potřebu změn RVP PV; změny po zahájení práce podle ŠVP; problémy vzdělávání podle školního a třídního vzdělávacího programu; míru proškolení v problematice RVP PV a ŠVP; využívání metodických materiálů.

	<ul style="list-style-type: none"> - ZŠ (14 položek), názory na: RVP ZV a jeho náročnost; změny ve škole po zahájení výuky podle ŠVP; problémy s postupným náběhem výuky podle ŠVP; hodnocení žáků a způsoby rozvoje sebehodnocení žáků; kritériální hodnocení; nové metody práce; změny ŠVP; problémy v podmínkách pro výuku; zájem o vzdělávání. - ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením (13 položek), názory na: RVP ZV a RVP ZV-LMP a jeho náročnost; změny ve škole po zahájení výuky podle ŠVP; problémy s postupným náběhem výuky podle ŠVP; zavádění předmětů speciální pedagogické péče podle ŠVP; hodnocení žáků; první změny ŠVP; problémy v podmínkách pro výuku; zájem o vzdělávání a podporu výuky. - G (9 položek), názory na: srozumitelnost (náročnost) RVP G; obtížnost zpracování některých částí RVP G v ŠVP; ŠVP a spokojenost (nespokojenost) s jeho konkrétními částmi; faktory ovlivňující tvorbu ŠVP; přínosy tvorby ŠVP pro školu (vztahy); očekávání při zahájení výuky podle ŠVP; podporu při výuce podle ŠVP; činnosti koordinátora tvorby ŠVP; charakteristické situace v pedagogickém sboru.
MŠ, ZŠ, ZŠ samostatně zřízené pro žáky se ZP, G	<p>ŘÍZENÉ ROZHOVORY 2. rozhovor (podzim 2009)</p> <ul style="list-style-type: none"> - MŠ: klíčové kompetence; autoevaluace; zlepšení práce podle ŠVP; spolupráce s rodiči; změny ŠVP a RVP PV. - ZŠ: výuka podle ŠVP – klíčové kompetence; výchovné a vzdělávací strategie; očekávané výstupy; průřezová témata; integrace vzdělávacího obsahu; kritériální hodnocení; sebehodnocení a vzájemné hodnocení žáků; úpravy ŠVP; změny stylu práce pedagogů; současná nálada na školách. - ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením: metody výuky; změny v činnosti pedagogů; realizace projektů; využívání dotačních programů pro získávání kompenzačních pomůcek; zkušenosti s absolventy pedagogických škol; změny ŠVP. - G: hodnocení klíčových kompetencí; začleňování průřezových témat do výuky; integrace vzdělávacích obsahů; hodnocení pedagogů aj.
BIGY	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - náročnost textu jednotlivých kapitol RVP DG pro DG; - náročnost zpracování jednotlivých kapitol ŠVP DG; - přínosy tvorby ŠVP; - o jakou podporu mají DG zájem; - argumenty pro zavedení nového oboru vzdělání pro DG.
ROK 2010	
ZŠ	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Postavení a činnost koordinátora ŠVP na základních školách ve třetím roce výuky podle ŠVP (ve třetím roce realizace KR) – jak je koordinátor ŠVP vnímán, jaké aktivity zajišťuje, o čem se s ním učitelé radí, co nejvíc omezuje práci koordinátorů ŠVP atd. - Úpravy ŠVP a práce s ŠVP – zda již úpravy ŠVP na základních školách probíhají, čeho se týkají, kdo se na nich podílí, kdo úpravy koordinuje, jaké problémy nejvíc ovlivňují úpravy ŠVP apod. <p>KVALITATIVNÍ VÝZKUM S VYUŽITÍM HOSPITACÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pomocí přímého pozorování (hospitací) v hodinách jednotlivých předmětů se sledovalo, zda jsou učitelé schopni vytvářet v hodinách výukové situace, které jsou zaměřené na utváření a rozvíjení klíčových kompetencí ve vazbě na vzdělávací obsah.
G	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Akceptace kurikulární reformy - Učitelovo pojetí kurikula - Využití a účinky kurikula <p>Jako proměnné na pozadí byly zkoumány spokojenost se školstvím a gymnaziálním vzděláváním, obeznámenost s reformními záměry a s kurikulárními dokumenty, podpora kurikulární reformy.</p>

	<p>ŘÍZENÉ ROZHOVORY Cílem řízených rozhovorů bylo dokumentovat proces vzniku školního vzdělávacího programu a porozumět problémům, které jsou s tvorbou kurikula spojeny. Jinými slovy, vypracovat soupis aktivit spojených s implementací RVP a projektováním ŠVP. Zaměření na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kurikulární procesy - Faktory ovlivňující kurikulární procesy - Funkce kurikula <p>9 hlavních okruhů, do nichž se soustředila témata otázek a odpovědí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ideje a cíle kurikulární reformy - Implementace kurikulární reformy - Podpora reformy - Kurikulární reforma a možnosti rozvoje a profilace školy - Učitel a kurikulum: k personálním faktorům reformy - Kurikulární vlivy na tvorbu školního vzdělávacího programu - Realizace vzdělávacího obsahu ve výuce a klíčové kompetence - Školní vzdělávací program a realizace výuky - Evaluace a její význam v kurikulární reformě <p>PŘÍPADOVÉ STUDIE (výstup 2011) Zkoumány byly jak samotné kurikulární artefakty, tak procesy jejich vzniku. Sledování a vyhodnocování procesů projektování, implementace a realizace kurikula včetně faktorů, které je ovlivňují.</p> <p>VIDEOSTUDIE (výstup 2011) Cílem pohledů do výuky bylo zachytit a popsat konkrétní situace, jež slouží jako příklady dokumentující implementaci/realizaci ŠVP a transformaci vzdělávacích obsahů v různých vyučovacích předmětech.</p> <p>OBSAHOVÁ ANALÝZA DOKUMENTŮ Slouží jako východisko pro generování kategorií, je zdrojem dat o faktorech ovlivňujících projektování, implementaci a realizaci kurikula apod.</p>
BIGY	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - změny ve výuce dle ŠVP a jejich zhodnocení - problémy při výuce dle ŠVP - úpravy ŠVP - jazyková příprava - potřeba podpory ze strany VÚP
ROK 2011	
MŠ	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - podmínky předškolního vzdělávání (věcné podmínky, životospráva, psychosociální podmínky, organizace, řízení mateřské školy, personální a pedagogické zajištění, spoluúčast rodičů) - formy a metody práce učitelů předškolního vzdělávání <p>ŘÍZENÉ ROZHOVORY Slouží k pilotáži otázek do následného dotazníkového šetření (shodná témata).</p>
ZŠ	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ Dotazník pro ředitele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hospitace - Testování <p>Dotazník pro učitele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Práce s učebními osnovami po čtyřech letech výuky podle ŠVP <p>HLOUBKOVÉ ROZHOVORY Smyslem hloubkových rozhovorů bylo získat informace, které by pomohly zpřesnit položky dotazníku připravovaného pro širší vzorek základních škol a specifikovat návazný kvalitativní výzkum formou hospitací.</p> <p>Rozhovory s řediteli:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hospitace - Žáci s SVP - Testování <p>Rozhovory s učiteli:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Učební osnovy a ŠVP - Plánování výuky a výuka podle ŠVP <p>KVALITATIVNÍ VÝZKUM S VYUŽITÍM HOSPITACÍ (výstup 2012) Realizované hospitace slouží k pilotáži připravované metodiky pro rozvíjející hospitace.</p>
ZŠ SPECIÁLNÍ	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tvorba ŠVP - Zahájení výuky podle ŠVP v 1. a 7. ročníku <p>ŘÍZENÉ ROZHOVORY Sloužily k pilotáži otázek do následného dotazníkového šetření (shodná témata):</p>
G	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaměřené na kritéria a indikátory kvality školy a kvality kurikula - hlavní okruhy/témata otázek: kvalita školy, kvalita kurikula, důvody pro změny kurikula, podněty pro revize kurikula <p>PŘÍPADOVÉ STUDIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - hlavní okruhy/témata: učitel v roli tvůrce školního kurikula, rozpracování cílů a obsahů v ŠVP za vybrané obory gymnaziálního vzdělávání <p>VIDEOSTUDIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - hlavní okruhy/témata: realizace kurikula, tj. zprostředkování obsahů ve výuce (zachycené na videozáznamu z VIR), analýza kvality příležitostí k učení, identifikace situací podporujících rozvíjení kompetencí ve vazbě na učivo
BIGY	<p>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - kvalifikace členů pedagogického sboru dle ŠVP - problematika týkající se didaktického materiálu, který využívají učitelé při výuce předmětů s jiným než českým vyučovacím jazykem - připomínky, poznámky a dotazy k výuce podle ŠVP a k pilotnímu RVP DG

3. PODROBNÉ INFORMACE O JEDNOTLIVÝCH ŠETŘENÍCH (včetně konkrétního znění otázek)

4.1 Rok 2007 – Dotazníkové šetření k úpravě RVP ZV

Dotazník

Datum:

únor 2007

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

14 pilotních základních škol v rámci systémového projektu Pilot Z a 2 neúplné školy s 1. stupněm v rámci resortního úkolu VÚP Pilot 1

Pilot Z:

1. ZŠ Novoborská 371, 190 00 Praha 9-Prosek
2. ZŠ Londýnská 34, 120 00 Praha 2-Vinohrady
3. ZŠ Táborská 45/421, 140 00 Praha 4-Nusle
4. ZŠ Vrané nad Vltavou, U Školy 208, 252 46 Vrané nad Vltavou
5. ZŠ Jindřicha Matiegky, Pražská 2817, 276 01 Mělník
6. ZŠ Lysice, Zákostelí 360, 679 71 Lysice (okr. Blansko)
7. ZŠ Prachatice, Vodňanská 287, 383 01 Prachatice
8. ZŠ a MŠ, ul. SNP 2304/6, 400 11 Ústí nad Labem
9. ZŠ Turnov, Žižkova 518, 511 01 Turnov
10. ZŠ Lesní 575/12, 460 01 Liberec 1
11. ZŠ Chrudim, Dr. Jana Malíka 958, 537 01 Chrudim
12. ZŠ Havlíčkův Brod, Nuselská 3240, 580 01 Havlíčkův Brod
13. ZŠ a MŠ Ostrava-Zábřeh, Kosmonautů 15, 700 30 Ostrava-Zábřeh
14. ZŠ Albertova 4062, 767 01 Kroměříž

Pilot 1:

15. FZŠ Chlupova 1800, 155 00 Praha 5
16. ZŠ Nemyčeves 77, p. Jičín 1, 506 01

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit názory učitelů a ředitelů šestnácti pilotních škol na **potřebné změny dokumentu RVP ZV**. Návrhy respondentů vycházely z jejich zkušeností s tvorbou ŠVP a výukou podle tohoto dokumentu. Výsledky dotazníkového šetření měly ukázat, jaké konkrétní úpravy či doplnění RVP ZV jsou zapotřebí navrhnout, které kapitoly by bylo vhodné upravit, případně doplnit. Otázky se týkaly těchto okruhů:

- RVP ZV
- ŠVP
- legislativa
- organizace projektu, spolupráce s VÚP

Hlavní zjištění:

Systémový projekt Pilot Z, spolufinancovaný z ESF, probíhal v letech 2004–2007. V rámci projektu ověřovalo 16 pilotních základních škol svoje školní vzdělávací programy v praxi. V průběhu ověřování se ukázalo, že schválená verze RVP ZV ne zcela vyhovuje ve všech oblastech záměrům pilotních škol. Bylo upozorňováno především na nedostatečné množství hodin pro disponibilní časovou dotaci, na nadbytečnost zařazovat všechna průřezová témata do ŠVP, na možnost nezařazovat hudební výchovu a výtvarnou výchovu do každého ročníku a další dílčí problémy. Na základě zmapování názorů učitelů a ředitelů pilotních škol byl školám v únoru 2007 rozeslán dotazník, který měl pomoci

podrobněji odhalit případné problémy a zároveň potřeby, které vyvstaly při tvorbě školního vzdělávacího programu. Výsledky dotazníkového šetření pak měly ukázat, jaké konkrétní úpravy či doplnění RVP ZV jsou zapotřebí navrhnout, které kapitoly by bylo vhodné upravit, případně doplnit. Dotazník se zaměřil na nedostatky, které se vyskytly při tvorbě ŠVP a jeho zavádění do praxe, na problematiku školské legislativy, na samotnou organizaci projektu Pilot Z a na kvalitu spolupráce s VÚP. Vyplněný dotazník zaslaly všechny dotazované pilotní základní školy.

Z dotazníkového šetření vyplynuly tyto závěry:

RVP ZV

Z provedeného šetření vyplynulo, že většina respondentů považuje RVP ZV za kvalitní dokument. Jsou navrhovány některé drobné úpravy, jako např.:

- doplnění a větší rozpracování kapitoly o autoevaluaci školy a hodnocení žáků,
- odstranění odkazů na legislativu,
- zjednodušení formulací očekávaných výstupů a učiva vzdělávacích oborů Hudební výchova a Výtvarná výchova.

Očekávané výstupy vzdělávacích oborů jsou na 1. i 2. stupni považovány za přiměřené velkou částí respondentů (68,75 %). Respondenti požadují zvýšení podílu disponibilní časové dotace. Pro většinu respondentů jsou průřezová témata zpracována srozumitelně a s obsahem průřezových témat jsou spokojeni. Přes 31 % respondentů se domnívá, že průřezová témata by neměla být pro všechny žáky povinná, popř. ne všechny jejich tematické okruhy, jejich výběr by se měl řídit hlavně podle zaměření školy.

ŠVP

Převážná většina respondentů cítí potřebu přepracovat některé části vlastních ŠVP. Nejčastěji byla uváděna potřeba přepracovat učební osnovy některých vyučovacích předmětů. Za nejproblematictější části ŠVP ke zpracování respondenti považují kapitolu Autoevaluace školy a hodnocení žáků a také rozpracování klíčových kompetencí. Při tvorbě ŠVP by respondenti ocenili rozsáhlejší mediální podporu a efektivnější spolupráci se středními školami.

Legislativa

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že respondenti spatřují některé nedostatky v legislativě v souvislosti s tvorbou a realizací ŠVP. Nejvíce byla zmiňována vyhláška 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, některé paragrafy školského zákona, zákon o pedagogických pracovnících a zákoník práce.

Organizace projektu, spolupráce s VÚP

Obecně byli respondenti s organizací projektu spokojeni a spolupráce s VÚP jim vyhovovala. Účast na projektu považují za velký přínos. Mezi hlavní pozitiva pilotní školy řadí vytvoření vlastních ŠVP a kladný dopad na popularitu a image školy. Vesměs pozitivně byly hodnoceny zkušenosti s ČŠI. Respondenti se také vyjádřili, že by se rádi i v budoucnu zapojili do dalších projektů realizovaných VÚP. Mezi žádanými tématy školy uváděly autoevaluaci školy a hodnocení žáků.

Odkazy:

Interní materiál VÚP. Výstupy nejsou zveřejněné.

Konkrétní znění otázek:

RVP ZV

Struktura RVP ZV

1. Je RVP ZV členěn přehledně?
2. Obsahuje RVP ZV všechny důležité kapitoly, které tvoří rámec pro zpracování ŠVP?
3. Obsahuje RVP ZV kapitoly, které pokládáte za nadbytečné?

Klíčové kompetence

4. Obsahují části klíčových kompetencí všechny důležité znalosti, dovednosti, postoje apod.?

Vzdělávací obory

5. Je v jednotlivých očekávaných výstupech zahrnuto vše podstatné, čeho má žák dosáhnout?
6. Jsou v některých očekávaných výstupech požadavky přesahující podle vašeho názoru rámec základního vzdělávání?
7. Jsou očekávané výstupy naformulovány srozumitelně?
8. Myslíte si, že zpracování vzdělávacího obsahu jednotlivých vzdělávacích oborů je jednotné?
9. Jsou očekávané výstupy vzdělávacích oborů pro 1. stupeň věkově přiměřené?
10. Jsou očekávané výstupy vzdělávacích oborů pro 2. stupeň věkově přiměřené?

Učební plán

11. Je optimálně nastavena minimální časová dotace jednotlivých vzdělávacích oblastí (vzdělávacích oborů)?
12. Je podle vás optimálně nastaven počet disponibilních hodin?
13. Je optimálně vymezena minimální a maximální časová dotace pro jednotlivé ročníky?
14. Jsou optimálně nastavena pravidla pro zařazení volitelných obsahů?
15. Uvítali byste možnost sestavení ročního školního učebního plánu (vymezení časové dotace vzdělávacích oblastí/oborů na školní rok)?
16. Obsahují poznámky k učebnímu plánu některé požadavky, které jsou při tvorbě vlastního učebního plánu pro školy zásadně omezující? (Školy nemohou plně realizovat vlastní záměry.)
17. Mají být pravidla pro zařazování vzdělávacích obsahů do ročníků pro všechny vzdělávací obory stejná?
18. V případě vzdělávacího oboru Cizí jazyk je přesně stanoveno, kolik vyučovacích hodin musí být využito pro jednotlivé ročníky. Uvítali byste možnost vlastního rozvržení hodinové dotace v jednotlivých ročnících podle podmínek a záměrů školy při dodržení minimální časové dotace určené pro vzdělávací obor Cizí jazyk, tak jak je tomu v případě ostatních vzdělávacích oborů (vzdělávacích oblastí)?
19. Jsou poznámky k učebnímu plánu srozumitelné (neumožňují různý výklad)?
20. Jsou informace o možnostech využití disponibilní časové dotace vyčerpávající a srozumitelné?

Průřezová témata (PT)

21. Jsou jednotlivá průřezová témata zpracována srozumitelně?
22. Je výčet průřezových témat uvedený v RVP ZV dostačující (tzn. nechybí nějaké aktuální téma)?
23. Je rozsah průřezových témat optimální – je počet průřezových témat se svými tematickými okruhy přiměřený (tzn. není toho příliš mnoho, pokud se to nemá dělat formálně)?
24. Mají být všechna průřezová témata, včetně všech tematických okruhů, pro všechny žáky povinná?
25. Uvítali byste, kdyby:
  - a) škola měla za povinnost nabízet žákům aktivity zaměřené na realizaci PT, ale pro žáky by nebyly povinné (např. prostřednictvím volitelných předmětů)?
  - b) škola měla za povinnost realizovat všechna PT, ale tematické okruhy by si mohla vybírat podle vlastních záměrů a podmínek?
  - c) RVP předepisoval, že škola si musí vybrat určitý počet PT, a ty musí realizovat se všemi tematickými okruhy, a zbytek PT může nebo nemusí realizovat?
  - d) RVP předepisoval, že škola má za povinnost vybrat si určitý počet PT k realizaci v plném rozsahu, zbylá PT musí žákům nabídnout?
  - e) RVP předepisoval, že si škola musí vybrat určitý počet PT, které bude realizovat se všemi tematickými okruhy, a z dalších PT musí realizovat alespoň dva tematické okruhy?
  - f) RVP předepisoval určitý počet povinných PT, které by škola musela realizovat se všemi tematickými okruhy, a ostatní by škola mohla realizovat podle svých podmínek?

Kapitola 8 v RVP ZV

26. Je kapitola zpracována přehledně a srozumitelně?
27. Poskytuje dostatečné množství informací potřebných pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?

28. Jsou v kapitole 10 vymezeny všechny nezbytné podmínky pro realizaci RVP ZV?

Kapitola 11 v RVP ZV

29. Je tato kapitola zpracována srozumitelně?

30. Je ve struktuře výčet částí ŠVP dostačující (tzn. nechybí nějaké důležité téma, které by mělo být v ŠVP zpracováno, ale ve struktuře není)?

31. Předepisuje struktura ŠVP podle vašeho mínění zpracování některých nadbytečných informací do ŠVP?

Další připomínky k RVP ZV

32. Uveďte prosím další připomínky k RVP ZV.

ŠVP

33. Které části ŠVP vám při jejich zpracování činily největší problémy?

34. Cítíte potřebu přepracování některých částí vašeho ŠVP?

35. Jak hodnotíte podporu tvorby ŠVP a její realizace ve vztahu k:

VÚP	velmi dobrá	dobrá	nedostatečná
MŠMT	velmi dobrá	dobrá	nedostatečná
médiím	velmi dobrá	dobrá	nedostatečná
středním školám	velmi dobrá	dobrá	nedostatečná

36. Metodický portál (www.rvp.cz) podporuje zavádění RVP do škol. Které informace na něm postrádáte?

Legislativa

37. Narazili jste při tvorbě ŠVP na nějaké legislativní nedostatky? (Případně, pokud by určitá pravidla či podmínky byly vymezeny např. vyhláškou, pomohlo by to realizaci ŠVP?)

38. Narazili jste při realizaci ŠVP na nějaké legislativní nedostatky? (Případně, pokud by určitá pravidla či podmínky byly vymezeny např. vyhláškou, pomohlo by to realizaci ŠVP?)

39. Narazili jste na nějaký předpis, metodický pokyn či paragraf v zákoně, který jde proti rozumné realizaci ŠVP?

40. Vyhovuje záměrům ŠVP současná podoba třídních knih a třídních výkazů?

třídní knihy	ano	ne
třídní výkazy	ano	ne

41. Uvítali byste, kdyby bylo školám umožněno hodnotit žáky na vysvědčení z jednoho vyučovacího předmětu současně známkou i slovně?

42. Jaké jsou vaše zkušenosti s ČŠI během realizace projektu Pilot Z? (spolupráce, inspekční činnost apod.)

Organizace projektu, spolupráce s VÚP

43. Jaké přínosy jste zaznamenali v souvislosti se zapojením do projektu?

44. Jak hodnotíte spolupráci ze strany garanta v oblastech včasné a dostatečné informovanosti, ochoty pomoci, četnosti a odbornosti návštěv na PŠ, jejich přínosu a časové efektivity?

garant PŠ	velmi dobrá	dobrá	nedostatečná
garanti PDP	velmi dobrá	dobrá	neodpovědělo

45. Jak hodnotíte komunikaci s VÚP, pokud jde o včasnost, srozumitelnost a úplnost informací?

46. Byli jste spokojeni s koordinací prací v rámci projektu?

47. Vyhovovala vám organizace a náplň jednotlivých pracovních jednání?

48. Co jste jako učitelé a ředitelé pilotních škol v rámci projektu postrádali?

49. Které projekty a témata by bylo, dle vašeho názoru, potřebné v současné době řešit ve spolupráci VÚP a pilotních škol?

50. Zapojili byste se do dalších projektů VÚP? Jakých oblastí by se měly týkat?

3.2 Rok 2008 – Monitorování a analýza problémů souvisejících s implementací kurikulární reformy do škol

Řízené rozhovory

Datum:

červen, září 2008

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

Ředitelé partnerských škol

MŠ

- MŠ Šumavská 37, Praha 2
- MŠ Sedlčanská 14, Praha 4
- MŠ Klubičko, Lipanská 420, Kolín

ZŠ

- ZŠ Terežín
- ZŠ Lyčkovo náměstí, Praha 8
- ZŠ Jesenice
- ZŠ Senohraby
- ZŠ Ke Kateřinkám, Praha 4

ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením

- ZŠ SP Holečkova, Praha 5
- ZŠ logo Brno
- ZŠ TP Liberec
- ZŠ ZP Praha 2
- Spec. šk. Chrudim

G

- G Jiřího Ortena, Kutná Hora
- G Nymburk
- G Na Zatlance, Praha 5
- G Jižní Město, Praha 4

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

VÚP zařadil v roce 2008 do svého plánu činnosti úkol s názvem „Monitorování a analýza problémů souvisejících s implementací kurikulární reformy do škol“. Smyslem úkolu bylo mapovat (na mateřských školách, základních školách, včetně škol samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením, a na gymnáziích) problémy související s implementací kurikulární reformy a získávat informace, které by se mohly stát podkladem pro širší sledování daných problémů na jednotlivých stupních a typech škol.¹ V roce 2008 v rámci monitoringu KR proběhly na partnerských školách dva řízené rozhovory:

1. řízený rozhovor

První řízený rozhovor byl zaměřen na zjišťování společných informací na všech školách i typech škol o ŠVP (TVP)

- kdy a jak ŠVP vznikal;

---

¹ Některé zkušenosti z partnerských škol byly využity jako podklad pro celostátní rychlé šetření „Monitoring implementace kurikulární reformy (MIKR)“, organizované ve spolupráci ÚIV a VÚP. Dotazy týkající se prvního roku výuky podle ŠVP byly adresovány ředitelům, učitelům a žákům 7. ročníků, kteří v roce 2007/2008 procházeli prvním rokem výuky podle ŠVP.

- co bylo na přípravě ŠVP neobtížnější a proč;
- jak se na výsledný ŠVP dívá ředitel – koordinátor – učitelé;
- co je považováno v ŠVP za nejzdařilejší a proč;
- co je považováno v ŠVP za problematické a proč;
- jaké jsou hlavní záměry školy při práci podle ŠVP;
- změnila se skladba a obsah předmětů (činností se žáky);
- došlo k nějaké integraci obsahů předmětů (jaké);
- počítá se s projekty, kurzy (jinými novými modely vzdělávání);
- jak jsou názory a představy školy skutečně zaneseny do ŠVP, čím jsou podpořeny;
- další informace o škole.

2. řízený rozhovor

Druhé řízené rozhovory v roce 2008 byly zaměřeny na práci s ŠVP. Otázky řízených rozhovorů směřovaly těmto okruhům:

práce s ŠVP (TVP)

- jak učitelé pracují s ŠVP (jak a kdy jej využívají);
- jaký je proces přípravy výuky podle ŠVP;
- co se změnilo v podmínkách školy v souvislosti s ŠVP;
- jaký má ŠVP vliv na spolupráci, týmovou práci učitelů;
- co se změnilo ve výuce podle ŠVP (v přípravě výuky, v realizaci výuky, v hodnocení výuky);
- co se změnilo v diagnostice žáků a jejich hodnocení;
- co se změnilo v dokumentaci;
- co se změnilo ve využívání nových výukových metod a organizačních forem;
- jaká jsou dosavadní největší pozitiva práce s ŠVP;
- jaké jsou největší problémy práce podle ŠVP.

metodická podpora práce podle ŠVP

- kde získávají metodickou podporu nejčastěji;
- jak je zařazeno vzdělávání a sebevzdělávání učitelů;
- jaká je informovanost o metodické pomoci, jak jsou získané informace předávány;
- zda funguje spolupráce učitelů v metodické oblasti (tematická diskuse, vzájemné hospitace, výměna zkušeností);
- co nového využívají učitelé ve výuce (technika, pomůcky, materiály);
- co je považováno za podnětné v metodické podpoře;
- co chybí v metodické podpoře (materiály, texty, pomůcky, vzdělávání);
- zpracovávají si učitelé něco pro výuku sami (materiály, texty, pomůcky).

hodnocení práce učitelů a školy podle ŠVP

- jak je nastaveno hodnocení a vlastní hodnocení práce učitelů;
- jak je realizováno hodnocení a sebehodnocení;
- jak je nastavena autoevaluace školy (obsah, termíny, kritéria...);
- co škola v daném školním roce preferuje;
- jaké nástroje využívá pro autoevaluaci;
- jaké jsou přednosti a rezervy v nastavení hodnocení učitelů a v autoevaluaci školy.

Hlavní zjištění:

Z 1. řízených rozhovorů:

MŠ

- jednání proběhlo na všech školách s ředitelkami škol;
- klima na partnerských MŠ je velmi pozitivní;
- školy očekávají pomoc při úpravě ŠVP a vzájemný kontakt, dosud neměly možnost se s nikým porovnat a vyměnit si názory o ŠVP;
- mezi aktuální problémy se řadí autoevaluace (na podzim byla školám poskytnuta příručka VÚP „Autoevaluace v MŠ“);
- vysoké úvahy a počty žáků ve třídách; financování ovlivňuje kvalitu práce;
- není problém s reformou předškolního vzdělávání – vzdělávací obsah je učitelkám jasný a vyhovuje navržený způsob strukturace, jsou jim jasné nové metody práce a aktivně využívají možnost volně pracovat s obsahem podle potřeb dětí.

ZŠ

- nejobtížnější na přípravě ŠVP bylo přesvědčit učitele o smyslu práce, motivovat je k tvorbě ŠVP, vytvořit si představu o podobě ŠVP, propojit činnost učitelů 1. a 2. stupně; na školách, kde ředitel požadoval konkrétní splnitelné výstupy, nalézt jejich „podobu“;
- ŠVP odrážejí současný stav na školách (možnosti učitelů, jejich připravenost, motivovanost atd.); nejde vesměs o konečný materiál, ŠVP se musejí dále upravovat nebo doladovat; učitelé se dívají na období přípravy ŠVP jako na přínos jak v oblasti teoretické, tak metodické;
- za nejzdařilejší ve spojení s ŠVP školy považují snahu realizovat nové metody, spolupracovat mezi sebou; pozitivní je zpracování projektů a některých oborů (předmětů) v novém pojetí; na ZŠ Lyčkovo nám. je to konstrukce obsahu vzdělání do tzv. spirál, které umožňují nacházet souvislosti mezi předměty, eliminovat dublování obsahu, lépe směřovat ke konkrétním výstupům, klíčovým kompetencím atd.;
- jako problém tvorby a realizace ŠVP školy vidí zpracování průřezových témat; uvádění ŠVP v život (někde s nestabilním kádrem učitelů); někdy menší propojenost obsahů jednotlivých oborů a nesnadné vymezování výstupů;
- záměry škol jsou značně rozdílné (ve shodě s tradicemi a etapou vývoje škol) a postupují od naplňování hlavních cílů RVP přes utváření lepšího klimatu školy či zavedení nových žákovských knížek až po posílení jazykové výuky, projektů atd.;
- změny ve skladbě výuky jsou charakterizovány tvorbou nových předmětů a částečnými integracemi obsahu (současně je snaha o změny metod při výuce);
- školy se vesměs pokoušejí o projekty zaměřené především na ekologii, historii a jazykovou výuku;
- představy škol jsou v jejich ŠVP nejvýrazněji začleněny do snah realizovat průřezová témata, podporovat „rodinné“ klima; uplatňovat plánování „do spirál“ (Lyčkovo nám.), do projektové výuky aj. postupů;
- Na základních školách se zjišťovalo i zaměření škol a významné aktivity škol, což dokresluje možnosti škol podávat informace různého charakteru a vyjadřovat se k dalším problematikám.

ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením

- za nejobtížnější na tvorbě ŠVP školy považují: úpravu ŠVP do podoby použitelné pro výuku žáků s SVP – vytvořit si nový koncept výuky pro daný typ školy; chybějící možnost konzultace s učiteli jiných škol stejného zaměření; absenci odborných seminářů a školení; málo času na zpracování ŠVP; nepochopení reformy mnoha učiteli a nutnost překonávat jejich obavy atd.;
- ŠVP je vesměs hodnocen jako prvotní materiál, který je potřeba dále upravovat; učitelé jsou rádi, že tuto činnost zvládli, realizace dokumentu v praxi je pro ně výzva;
- za nejzdařilejší v souvislosti s ŠVP je považován sám fakt vytvoření tohoto dokumentu zaměřeného pro potřeby žáků s SVP; dále vytvoření nových předmětů speciální pedagogické péče; zavedení cizího jazyka; nastartování komunikace učitelů, kteří začali spolupracovat;
- jako problematické při tvorbě a realizaci ŠVP školy vidí: výuku cizích jazyků; autoevaluaci škol; přípravu a konkrétní výuku předmětů speciální pedagogické péče; nastavení výstupů a kritérií hodnocení; někde i zpracování ŠVP pro 2. stupeň (méně zkušeností než na 1. stupni);
- školy se chtějí zaměřit na: rozvoj komunikačních schopností žáků; ještě větší zohledňování individuálních potřeb žáků – jejich postižení; vytváření příjemného a bezpečného prostředí (i s využitím průřezových témat);
- z hlediska skladby předmětů nedošlo u dvou škol ke změnám, u třech dalších byly doplněny především nové předměty (ICT, Výchova ke zdraví, AJ) a volitelné předměty, které v učebním plánu ZvŠ dříve nebyly;
- při tvorbě ŠVP se přistoupilo na jednotlivých školách k integraci vzdělávacích obsahů na úrovni oboru Člověk a jeho svět, k propojení hudební a dramatické výchovy, českého jazyka se znakovou řečí a cizím jazykem, k integraci výchovy ke zdraví do přírodopisu atd.;
- projekty zařadily všechny školy na úrovni krátkodobých i dlouhodobých projektů;
- ve vyslovování svých záměrů z pohledu ŠVP byly školy ve svých výročních opatrné, spíše poukazyvaly na to, že čas ukáže, zda se jim podařilo do ŠVP vše zakomponovat a zda to budou umět realizovat;
- Také základní školy samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením realizují četné další aktivity, které lze využít při dalším monitoringu.

G

- víceletá gymnázia mají již zkušenost s tvorbou ŠVP na NG, na 4letých G se ŠVP teprve tvoří;
- jako nejtěžší pro školy bylo: přesvědčit učitele (ale i rodiče a žáky) o nutnosti změny a o potřebě ŠVP; udržet určitou postupnost a koncepčnost při tvorbě ŠVP; organizovat čas; pracovat

- s nepřipravenými (neproškolenými) lidmi; zkoordinovat obsah předmětů; vyvážit teoretizování a praktickou výuku; udržet harmonii ve sboru;
- dnes se ředitelé a koordinátoři (někde i učitelé) dívají na ŠVP pozitivně, někde je třeba dále přesvědčovat o vhodnosti tohoto dokumentu; vesměs se počítá s dalšími úpravami ŠVP; pro G Jižní Město byl RVP G určitou brzdou – svazujícím předpisem;
- za nejpodstatnější školy považují: vstupní diskuse, nutnost nových pohledů; rozpracování klíčových kompetencí; začlenění projektů; převzetí iniciativy učiteli; společné vzdělávací strategie, jednotná struktura UO aj.;
- jako problém se ukazuje: nechuť některých učitelů přehodnotit pohled na svůj styl výuky; autoevaluace; možnost ověřit, kam se došlo v rozvoji klíčových kompetencí; 6leté gymnázium vidí problém v tvorbě ŠVP podle dvou dokumentů, v hledání hranice mezi RVP ZV a RVP G; nedostatečná se jeví časová dotace pro ICT;
- hlavní záměry škol korespondují s výše uvedenými plasy i minusy: školy mají v plánu dobře dokončit ŠVP na VG; zaměřit se na rozvoj klíčových kompetencí; prosadit projekty do praxe; klást důraz na metodické vzdělávání učitelů; využít hospitace ke zvyšování úrovně výuky;
- z hlediska skladby předmětů a integrace se G zatím nepouštějí do větších změn; pouze G Na Zatlance chce vyučovat některé předměty ve francouzštině; výjimkou je G Jižní Město, které uvádí výraznou změnu skladby předmětů (vznik předmětů Zdraví, OSV, Diskusní seminář, Technika administrativy, Rétorika, Mediální výchova, Příroda) i integraci (kultura, příroda, úvod do studia).

Z 2. řízených rozhovorů:

MŠ

- oceňují spolupráci s VÚP i pomoc při úpravě ŠVP;
- podmínky ke vzdělávání odpovídají požadavkům RVP PV, ale kvalitou se liší; tento fakt je dán tím, že MŠ jsou zřizovány obcí, a záleží tedy na tom, jaké dostanou skutečné finanční dotace;
- mají zkušenost se seznamováním s angličtinou – diskuse byla vedena ke skutečnosti, jak je tento „kroužek“ ve škole organizován, jaké jsou zkušenosti, jaká je spolupráce s rodiči;
- další kontroverzním tématem byla problematika věkového složení skupin – protože v současné době je možné (dle vyhlášky), aby na jednu učitelku připadlo 28 dětí – což znemožňuje kvalitně naplnit požadavky a cíle RVP PV;
- za největší problém současnosti považují ředitelky MŠ tzv. „přípravu na školu“; tato problematika by mohla být tématem pro monitoring v následujícím roce; garantka navrhuje tuto problematiku řešit jako projekt s výstupem v podobě metodiky.

ZŠ

- při realizaci ŠVP v prvním roce se nejvíc dařila vzájemná komunikace, týmová spolupráce, práce v sekcích, snaha o projekty, propojování výstupů a klíčových kompetencí;
- nedařilo se stále přesvědčit některé kolegy k aktivnější spolupráci; problémy na některých školách přetrvávají v realizaci průřezových témat; rezervy jsou v autoevaluaci, ve vyhodnocování klíčových kompetencí;
- zásahy do ŠVP jsou zatím jen dílčí – doplnění, formulační a obsahové doladění, formální změny;
- mezi metody aktivněji používané patří především snaha o činnostní učení, používání myšlenkových map, brainstorming, práce s chybou;
- učitelé všech škol vypracovávají roční tematické plány, někde se ale zpracovávají plány i na kratší období (měsíční, týdenní);
- uplatňuje se sebehodnocení žáků; jsou připravena nebo dotvářena pravidla pro hodnocení; vytvářejí se na některých školách nové podoby žákovské knížky;
- všechny školy nějakým způsobem realizují vzdělávání žáků s ŠVP (výuku podle IVP), potíže jsou spíše v práci se žáky nadanými;
- spolupráce žáků a učitelů je na různé úrovni a probíhá různými formami – setkávání žáků, akce škol, prezentace pro jiné atd.;
- spolupráce žáků je intenzivní především na málotřídní partnerské škole, jinak je podporována různými akcemi (společná šatna žáků 1. a 9. ročníků aj.);
- obecně se situace na partnerských školách zlepšila – konzultace a setkávání s rodiči, informování rodičů atd.;
- spolupráci při realizaci ŠVP neuvedly všechny školy, podobně jsou určité rozpaky nad funkcí koordinátora tvorby ŠVP v etapě realizace ŠVP (nejvíce je zřejmě využíván na ZŠ Lyčkovo – koordinace všech úprav, ladění spirál atd.);

- 2 školy uvádějí významné změny ve vybavení, ostatní nezaznamenaly výrazný posun;
- chybějí některé učebnice (nahrazuje se kopírováním, stahováním materiálů z internetu, využíváním pracovních sešitů), počítače, interaktivní tabule, pomůcky pro žáky se ŠVP;
- některé problémy vidí ředitelé v normativním financování, v zásazích obce do hospodaření s krajskými prostředky atd.

ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením

- Nebyl zpracován souhrn odpovědí, ale nejdůležitější informace naleznete v příloze č. 7. Dílčí výsledky z rozhovorů jsou uloženy v archivu projektu a u garantů škol.

G

- gymnázia zařazená do souboru se snažila zařazovat řadu inovativních metodických postupů, proškolenat učitele; snaha o lepší koordinaci aktivit a provázanost obsahů;
- školy zpracovávají tematické roční plány na dvou G, od tvorby tematických plánů se začíná ustupovat;
- kritéria hodnocení jsou na školách nastavena, školy jsou v jejich dopracování či realizaci v různé fázi; používá se individuální hodnocení, vzájemné hodnocení podle společných pravidel, rozvíjí se postupně sebehodnocení (někde se k němu chystají); slovní hodnocení je spíše součástí průběžného hodnocení;
- dvě školy rozvíjejí individuální vzdělávání na základě IVP; na dvou G se nerealizuje – a) pro přílišnou byrokracii, b) ještě není připravena koncepce tohoto vzdělávání;
- vesměs na školách fungují žákovské parlamenty, resp. studentská rada; žáci se podílejí na přípravě projektů a dalších akcí školy; žáci se konkrétně střetávají v adaptačních kurzech, ve výuce některých předmětů, na mimoškolních akcích, akcích pro rodiče atd.;
- spolupráce s rodiči je vesměs označována jako dobrá; funguje nebo se rozvíjí elektronický i jiný systém informování rodičů (telefonické spojení, tištěný zpravodaj atd.); fungování rady školy je na různé úrovni (někde dobré, jinde formální);
- vesměs školy uvádějí spolupráci mezi učiteli jako podnětnou (zlepšenou) a tvorba ŠVP k ní přispěla;
- role koordinátora je různá, na dvou školách, které měly ŠVP, koordinátoři hospitují, konzultují, řídí úpravy ŠVP, sledují nabídku vzdělávání; na jedné škole koordinátor chybí; na poslední škole funguje zatím ve své původní funkci (ŠVP se teprve vytváří);
- s vybavením problémy nejsou (na 2 školách), na jedné se stav nezměnil, poslední škola nedává materiální vybavení do souvislosti s kurikulární reformou; ve dvou školách chybějí prostory pro setkávání; studovna; ICT učebna;
- problémy s učebnicemi nejsou, případně se doplňuje texty z internetu;
- z hlediska financování (kromě soukromého G) vidí školy problémy v nízkých nenárokových složkách platu a v nejistotě, zda budou zachována v následujícím roce.

Odkazy:

Public / Partnerské školy / 2009 / Společné materiály / S1_01_050509_Zprava_o_spolupraci_VUP_PaS_2008_info

Monitorování a analýza problémů souvisejících s implementací kurikulární reformy do škol (Zpráva o spolupráci VÚP s partnerskými školami v roce 2008 + přílohy).

Konkrétní znění otázek:

- 1. Co se vám při realizaci ŠVP nejvíce osvědčilo, vydařilo...** (konkretizovat, lze dát i nabídku oblastí, které bychom chtěli postihnout, ptát se po příčinách, proč se domnívají, že se jim to podařilo, jak k tomu dospěli, jak to dělali...)
- 2. Co se vám při realizaci ŠVP neosvědčilo, nedařilo...** (konkretizovat na základě předchozí otázky, také se ptát po příčinách, důvodech, zkusit mapovat tuto problematiku v ucelených oblastech, kterých se problém týká...)
- 3. Přistoupili jste k provádění úprav vašeho ŠVP? Proč?**
- 4. Co jste změnili a jak? V jakém rozsahu?** (v dílčích úkolech, částech, nebo jste již vytvořili nějaké větší přílohy?...)
- 5. Od koho plynuly podněty ke změnám?** (od učitelů, koordinátora, ředitele?...)
- 6. Jak probíhal proces změny?** (projednávali jste změny společně, nebo v předmětových komisích, jen 1. stupeň, jen 2. stupeň...)
- 7. Jaké nové metody výuky používáte? Co se osvědčilo?** (Které se dosud ve škole ve větší míře nevyužívaly?) **Měli vyučující možnost se v této oblasti dále vzdělávat? Jaký měli/mají přísun informací, je dostatek prostředků k zavádění nových metod...?**

8. **Vypracovávají učitelé tematické plány? Vypracovávají učitelé plány týdenní, roční, jiné? Je to pro ně povinné?**
9. **Máte společná kritéria a způsoby hodnocení žáků? Jaké nástroje (techniky) k hodnocení (vzhledem k realizaci ŠVP) žáků používáte? Jaká máte dílčí kritéria pro hodnocení v předmětech? Znájí žáci, za co a jak budou hodnoceni? Využíváte např. portfolia, ŽK, týdenní hodnocení, slovní hodnocení, jiné? Jak postupujete při vedení žáků k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení?**
10. **Jak máte fakticky zajištěny podmínky pro vzdělávání žáků s SVP? (nejen že jsou zapsané v ŠVP, ale také, jak je naplňují, realizují, máte nějaké potíže s výukou podle IVP, se skloubením úpravy UP pro IVP)**
11. **Jak konkrétně probíhá spolupráce žáků s učiteli?**
12. **Jak konkrétně probíhá spolupráce mezi žáky (spolupráce mezi ročníky, třídami, mezi 1. a 2. stupněm...společné akce, výuka, soutěže, projekty...)? Jakou s tím máte zkušenost? Vyplývají z toho nějaké problémy?**
13. **Jaké máte nové způsoby spolupráce s rodiči? Je nějaký nový způsob, jak je informujete o dění atp. ve škole? Co ve spolupráci s rodiči nefunguje? Proč? Jak to chcete řešit?**
14. **Jaké máte nové způsoby spolupráce mezi učiteli? (Jak to teď pokračuje?) Jakou roli hraje nyní ve škole (pro učitele) koordinátor? Jakým způsobem řeší společně či individuálně s vyučujícím vzniklé problémy (v souvislosti s realizací ŠVP)? (např. dochází na hospitace, konzultuje problémy...)**
15. **Co se změnilo k lepšímu v materiálním vybavení školy?**
16. **Co vám z materiálního vybavení stále chybí, co plánujete koupit?**
17. **Jakým způsobem řešíte absenci učebnic a učebních pomůcek? (pokud tento problém škola má)**
18. **Jaký máte názor na systém financování školy? (platy, odměny, provoz, materiál atd.)**

4.3 Rok 2009 – Monitorování a analýza problémů souvisejících s implementací kurikulární reformy na MŠ, ZŠ a G

Řízené rozhovory + dotazník

Datum:

jaro, podzim 2009

Realizace:

Řízené rozhovory realizoval VÚP, dotazník byl realizován ve spolupráci s ÚIV.

Cílová skupina:

U řízených rozhovorů: ředitelé partnerských škol

U dotazníků: ředitelé všech typů škol

MŠ

- MŠ Šumavská 37, Praha 2
- MŠ Sedlčanská 14, Praha 4
- MŠ Klubíčko, Lipanská 420, Kolín

ZŠ

- ZŠ Terezín
- ZŠ Lyčkovo náměstí, Praha 8
- ZŠ Jesenice
- ZŠ Senohraby
- ZŠ Ke Kateřinkám, Praha 4

ZŠ samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením

- ZŠ SP Holečkova, Praha 5
- ZŠ logo Brno
- ZŠ TP Liberec
- ZŠ ZP Praha 2
- Spec. šk. Chrudim

G

- G Jiřího Orteny, Kutná Hora
- G Nymburk
- G Na Zatlance, Praha 5
- G Jižní Město, Praha 4

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Pro rok 2009 byl připraven pokračující projekt se stejným názvem jako v roce 2008 „Monitorování a analýza problémů souvisejících s implementací kurikulární reformy do škol v roce 2009“.

Hlavními cíli bylo:

- monitorovat a analyzovat problémy související s KR na jednotlivých typech škol v součinnosti s PedF UK Praha;
- monitoring zaměřit na činnost učitele v konkrétní organizační, plánovací a učební činnosti;
- rozčlenit monitoring více směrem ke specifikám jednotlivých typů škol;
- provázat monitoring s činností koordinační skupiny MŠMT pro hodnocení KR a s připravovaným projektem revizí RVP;
- přizvat k monitoringu případně další školy, které zřejmě nebudou mít statut partnerských škol, ale rozšíří vzorek škol;
- zaměřit se na důslednější propagaci celého projektu, především na jeho výsledky.

Jarní řízený rozhovor navázal svými otázkami na řízený rozhovor z roku 2008. Rozhovory s řediteli jednotlivých typů škol byly zaměřeny na:

- **MŠ:** organizační a obsahové problémy práce v MŠ; problematiku přípravy na školu; vyžadovanou metodickou pomoc; problematiku autoevaluace škol aj.

- **ZŠ**: problematiku trvalejších pozitivních změn ve škole; podmínky pro vzdělávání a samotné vzdělávání; nové metody výuky; hodnocení žáků; první úpravy ŠVP; náměty pro vzdělávání pedagogů.
- **ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením**: podobná témata jako na ZŠ, především na problematiku předmětů speciální pedagogické péče; organizaci výuky; hodnocení žáků; nové metody výuky; podmínky pro vzdělávání; úpravy ŠVP; metodickou pomoc a další vzdělávání pedagogů.
- **G**: problémy a pozitiva tvorby ŠVP; oblasti, kde při tvorbě ŠVP potřebovali učitelé nejčastěji pomoci; očekávání při výuce podle ŠVP; předpokládané problémy realizace výuky podle ŠVP; hodnocení žáků; zdroje metodické pomoci.

Dotazníkové šetření

Souběžně s jarními řízenými rozhovory řešitelé úkolu připravili podklady pro **dotazníkové šetření**, které se uskutečnilo v červnu roku 2009 ve spolupráci s ÚIV na vzorku 200 – 300 škol u každého typu školy.

- Dotazník pro **MŠ** obsahoval 19 položek, které zjišťovaly názory na: RVP PV a jeho srozumitelnost, respektive obtížnost některých částí; potřebu změn RVP PV; změny po zahájení práce podle ŠVP; problémy vzdělávání podle školního a třídního vzdělávacího programu; míru proškolení v problematice RVP PV a ŠVP; využívání metodických materiálů.
- Dotazník pro **ZŠ** obsahoval 14 položek, které zjišťovaly názory na: RVP ZV a jeho náročnost; změny ve škole po zahájení výuky podle ŠVP; problémy s postupným náběhem výuky podle ŠVP; hodnocení žáků a způsoby rozvoje sebehodnocení žáků; kritériální hodnocení; nové metody práce; změny ŠVP; problémy v podmínkách pro výuku; zájem o vzdělávání.
- Dotazník pro **ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením** obsahoval 13 položek, které zjišťovaly názory na: RVP ZV a RVP ZV-LMP a jeho náročnost; změny ve škole po zahájení výuky podle ŠVP; problémy s postupným náběhem výuky podle ŠVP; zavádění předmětů speciální pedagogické péče podle ŠVP; hodnocení žáků; první změny ŠVP; problémy v podmínkách pro výuku; zájem o vzdělávání a podporu výuky.
- Dotazník pro **G** obsahoval 9 položek, které zjišťovaly názory na: srozumitelnost (náročnost) RVP G; obtížnost zpracování některých částí RVP G v ŠVP; ŠVP a spokojenost (nespokojenost) s jeho konkrétními částmi; faktory ovlivňující tvorbu ŠVP; přínosy tvorby ŠVP pro školu (vztahy); očekávání při zahájení výuky podle ŠVP; podporu při výuce podle ŠVP; činnosti koordinátora tvorby ŠVP; charakteristické situace v pedagogickém sboru.

Ve 2. období 2009 proběhla **další vlna řízených rozhovorů**. Rozhovory s řediteli jednotlivých typů škol byly zaměřeny v návaznosti na výsledky dotazníkového šetření na:

- **MŠ**: klíčové kompetence; autoevaluaci; zlepšení práce podle ŠVP; spolupráce s rodiči; změny ŠVP a RVP PV.
- **ZŠ**: problematiku výuky podle ŠVP, a to především na: klíčové kompetence; výchovné a vzdělávací strategie; očekávané výstupy; průřezová témata; integraci vzdělávacího obsahu; kritériální hodnocení; sebehodnocení a vzájemné hodnocení žáků; úpravy ŠVP; změny stylu práce pedagogů; současnou náladu na školách.
- **ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením**: problematiku metod výuky; změny v činnosti pedagogů; realizace projektů; využívání dotačních programů pro získávání kompenzačních pomůcek; zkušenosti s absolventy pedagogických škol; změny ŠVP.
- **G**: problematiku hodnocení klíčových kompetencí; začleňování průřezových témat do výuky; integraci vzdělávacích obsahů; hodnocení pedagogů aj.

Hlavní zjištění:

Jaro 2009

MŠ

řízený rozhovor

- chybí metodická pomoc v problematice přípravy na školu (jak k přípravě na školu přistupovat); vhodné by bylo připravit projekt s výstupem metodické příručky k problematice přípravy na školu; je nutná spolupráce se ZŠ;
- obtížnost práce s heterogenními třídami (mladší a starší pohromadě);
- vysoký počet dětí – optimální počet dětí ve třídách do 20;
- nutná spolupráce s rodiči.

dotazníkové šetření

- dotazník vyplnilo 204 mateřských škol, výsledky se shodují s poznatky ČŠI;
- RVP PV bylo přijato velmi pozitivně, učitelky pociťují zlepšení své práce, oceňují větší volnost a možnost individuálního přístupu k dětem; rezervy v proškolení všech pedagogů;
- současné podmínky na mnoha MŠ neodpovídají pojetí RVP PV;
- mezi pedagogy je velká spokojenost s možností práce dle ŠVP (kreativita, volnost);
- potíže pedagogům dělá autoevaluace, vysoký počet dětí ve třídách, množství administrativy.

ZŠ

řízený rozhovor

- mezi aktuální problémy patří práce s očekávanými výstupy některých výchovných předmětů;
- některé školy mají problémy s financemi, materiálním vybavením, s dostatkem kvalitních učebnic; personálním zabezpečením výuky (nedostatečná aprobace některých pedagogů);
- za pozitivní změnu práce na ŠVP pedagogové považují spolupráci s ostatními členy ve sboru; na školách se začaly využívat nové metody a formy práce i další metody hodnocení;
- pokud školy zaváděly nový předmět, ponechaly ho jako samostatný, případně vzdělávací obsah integrovaly do jiných předmětů;
- školy již přistoupily ke změnám v ŠVP, ty se týkají především úprav klíčových kompetencí a výchovně vzdělávacích strategií;
- školy se hodně zaměřují na projekty (zvláště v rámci uskutečnění průřezových témat);
- školy používají kombinace hodnocení (slovní, klasifikace, pochvala aj.);
- školy jeví zájem o další vzdělávání, a to především v oblasti spolupráce s rodiči problémových žáků, v oblasti práce s průřezovými tématy atd.

dotazníkové šetření

- dotazník vyplnilo 283 základních škol;
- v pojetí oblastí RVP ZV jsou mezi pedagogy potíže s formulacemi průřezových témat a klíčových kompetencí;
- v rámci změn školy nejvíce uvádějí zvýšení počtu projektů pořádaných na školách;
- organizační problémy se zaváděním ŠVP školy nemají, případně jen na malých školách;
- průřezová témata školy zařazují formou integrace do ostatních vzdělávacích oborů;
- školy mají zavedená společná pravidla pro hodnocení žáků, někdy není jasné, zda se nesměšují s klasifikačním řádem; používají často dílčí kritéria hodnocení;
- kromě hodnocení slovního a klasifikace se zaměřují školy často i na sebehodnocení žáků;
- změny, úpravy v ŠVP prováděly školy nejčastěji na konci roku, a to v oblasti úprav učebního plánu a učebních osnov;
- negativně je výuka dle ŠVP ovlivněna potížemi v oblasti finanční, se kterou souvisí i nedostatečné materiální vybavení škol;
- školy by měly zájem o další vzdělávání pedagogických pracovníků především v oblasti autoevaluace, hodnocení žáků, průřezových témat aj.

ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením

řízený rozhovor

- za zdařilé považují školy mezipředmětové propojení učiva a zařazení více předmětů speciálně pedagogické péče, které nejčastěji integrují do ostatních předmětů, zařazují více projektů a více rodičů se zapojuje do výuky;
- ve třídách se spojenými ročníky jsou problémy v organizaci vyučování, především v rozdílném počtu vyučovacích hodin;
- školy vedou žáky k sebehodnocení v rámci výuky;
- z materiálního vybavení chybí nejčastěji PC a další komponenty k PC;
- změny v ŠVP zatím neprováděly všechny školy, ale již mají o případných úpravách a změnách představu;
- jako problém vidí školy nárůst administrativy, nedostatek financí pro odměny učitelům, nedostatek kvalifikovaných pedagogů;
- v rámci dalšího vzdělávání pedagogů by školy měly zájem o hodnocení klíčových kompetencí a o celorepubliková setkávání pro jednotlivá postižení.

dotazníkové šetření

- dotazník vyplnilo 230 škol;

- za obtížné části RVP ZV-LMP považují školy klíčové kompetence, průřezová témata a autoevaluaci školy;
- po zahájení výuky podle ŠVP zavedly školy více projektů; zlepšila se spolupráce mezi pedagogy, kteří volí častěji i nové metody a formy práce;
- organizační problémy školy nepocítují;
- předměty speciálně pedagogické péče školy nejčastěji integrují do jiného předmětu;
- průřezová témata nejčastěji začleňují formou projektů;
- školy mají stanovená společná pravidla hodnocení; preferují hodnocení klasifikací a kombinaci klasifikace a slovního hodnocení;
- změny v ŠVP prováděly školy především v učebním plánu;
- podobně jako u ZŠ mají školy potíže v oblasti finanční a materiální;
- pedagogové škol mají zájem o další vzdělávání, nejvíce v oblasti autoevaluace a klíčových kompetencí.

G

řízený rozhovor

- problém při tvorbě ŠVP se objevoval u učebního plánu, kdy se školám jevílo nastavení rámcového učebního plánu jako svazující;
- v rámci přípravy ŠVP považují školy za velmi přínosné společné výjezdy pedagogů; doufají ve zvýšení počtu projektů;
- prioritou se pro pedagogy stává zavedení ŠVP do praxe, chtějí se zaměřit na práci s klíčovými kompetencemi;
- jako problematickou vidí práci s průřezovými tématy a jejich vyhodnocení;
- při tvorbě ŠVP se zvýšila komunikace mezi učiteli a provázanost v celém ŠVP považují za velmi podstatnou;
- některé školy si nejsou jisty, zda všichni učitelé pochopili, že učivo není cílem výuky, ale prostředkem pro dosažení očekávaných výstupů (výsledků vzdělávání);
- při tvorbě ŠVP hledali pedagogové nejčastěji pomoc v otázkách určení vztahu státní maturity a ŠVP a v oblasti hodnocení žáků;
- změny ŠVP školy zatím neprovádějí, zařadily v průběhu roku více projektů a kurzů, ale jsou časově náročné, a proto je budou muset nově rozvrstvit;
- sledování výsledků vzdělání žáků mají školy zajištěné pomocí testů SCIO, Cermat.

dotazníkové šetření

- dotazník vyplnilo 226 gymnázií;
- nejnáročnější z RVP G se ukázaly být klíčové kompetence a průřezová témata;
- nejobtížnější pro zpracování do ŠVP se jeví oblast autoevaluace a zařazení průřezových témat;
- tvorbu ŠVP negativně ovlivňoval čas, důvěra v reformu, finanční ohodnocení pedagogů;
- za největší přínos tvorby ŠVP považují pedagogové větší přemýšlení nad obsahem a procesem výuky, týmovou spolupráci;
- školy by měly zájem o náměty na efektivní a nové metody práce, požadovaly by zvýšení finančních prostředků na další vzdělávání pedagogů a pomůcky.

Podzim 2009

řízený rozhovor

MŠ

- obtíže se stále vyskytují v oblasti autoevaluace; školy by potřebovaly konkrétnější vysvětlení – semináře;
- potíže jsou ve spolupráci s rodiči, kteří nemají zájem o obsah práce v MŠ, o rozvoj dovedností dětí; do školy přicházejí děti bez základních návyků;
- potíže vidí MŠ ve vysokém počtu dětí ve třídách, kdy není možné zajišťovat některé postupy navozené pojetím RVP PV;
- obecně dává RVP PV pedagogům větší volnost pro uplatnění kreativity ve prospěch dětí.

ZŠ

- je třeba vést učitele k chápání klíčových kompetencí, k jejich propojení s očekávanými výstupy, problém je v hodnocení klíčových kompetencí, chybí metodika, školy nevědí přesně, jak na to, snaží se o vlastní pojetí, často jen, „aby se vyhovělo ČŠI“;

- výchovné a vzdělávací strategie považují školy za důležité, nezbytné k dosahování cílů vzdělávání; VVS jsou pro školy obtížné, školy se k nim postupně vracejí a upravují je;
- očekávané výstupy se jeví pro školy rozdílně – problematické jsou u některých výchovných předmětů (HV, VV), dobré u ČJL a CJ, více by se měly propojit s klíčovými kompetencemi a zrušeny by měly být očekávané výstupy zaměřené jen na znalosti;
- průřezová témata jsou nejčastěji začleňována průřezově do předmětů a do projektů; školy nepociťují potřebu doplnit RVP ZV o další průřezová témata; spíše je potřeba kvalitně pracovat se stávajícími;
- školy nezaváděly nové předměty, které by stály na jednom učiteli, pokud ano, potom jako volitelné;
- školy považují za nutné, aby žáci i jejich rodiče byli seznámeni s pravidly pro hodnocení a s kritérii hodnocení; kritéria učí pedagogy uvažovat o cestě k očekávaným výstupům; důležité je i sebehodnocení žáků;
- úpravy v ŠVP školy provádějí, někde podstatné;
- ŠVP vedla ke změnám práce, často je ale motivace učitelů jen morální, učitelé se snaží obstát v situaci expanze techniky do každodenního života;
- problém vidí školy především v možnostech kvalitního DVPP – potřeba dalších témat, setkávání pedagogů různých škol; problémem je stále přechod absolventů 9. ročníků na SŠ, které nadále silně upřednostňují vědomosti nad dovednostmi.

ZŠ samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením

- změny v ŠVP provedly jen 2 ZŠ, a to formou dodatků;
- školy využívají především metody činnostního učení, komunitní kruhy, do výuky jsou zapojováni i rodiče; motivace učitelů je především morální;
- pozitivně hodnotí zlepšení spolupráce mezi pedagogy, především u paralelních tříd a mezi 1. a 2. stupněm;
- školy realizují nějaké projekty; částečně využívají dotační programy MŠMT, ale ne vždy se jim daří sehnat kompenzační pomůcky;
- potíže školy vidí v nedostatečné připravenosti absolventů VŠ; problémy vidí v jejich nedostatečné praxi.

G

- jako problematické vidí školy: hodnocení klíčových kompetencí (obtížnost hodnocení v porovnání s hodnocením znalostí) a autoevaluaci; přílišnou specifikaci průřezových témat už na úrovni RVP G; malou efektivitu tvorby výchovných a vzdělávacích strategií; posouzení kvality práce, která je v současnosti viděna jinde než jen ve vědomostech – problém pedagogů, jak identifikovat novou kvalitu dovedností;
- rámcový učební plán RVP G se jeví pro školy jako svazující; zvládnutí velkého rozsahu vzdělávacího obsahu některých vzdělávacích oborů vidí školy ve využití integrace; problémem je pro ně výuka některých oborů (Člověk a svět práce, Dějepis);
- školy chápou hospitace jako pozitivní nástroj hodnocení i motivace pedagogů.

Konkrétní znění otázek:

Řízený rozhovor s řediteli partnerských mateřských škol (jaro 2009)

1. Školní příprava, příprava na další vzdělávání

- Máte v ŠVP explicitně deklarovanou (popsanou) přípravu na školu?
- Pokud ne, proč? Jaký je důvod?
- Pokud ano, jakou má podobu/formu/způsob přípravu na školu ve vaší MŠ?
- Kdo ji vede?
- Jak probíhá (metodické postupy, organizování činností...)?
- Na co je zaměřena, co je jejím obsahem?
- Spolupracujete v rámci přípravy na školu se základní školou?
- Máte specifické materiály, pomůcky apod.?
- Spolupracujete s rodiči?
- Máte úkoly pro předškoláky?

Váš názor:

- Jaké dovednosti charakterizují typickou přípravu na školu?
- Mají přípravu na školu dělat s dětmi pouze rodiče?

- m) Má přípravu na školu provádět pouze MŠ?
- n) Je příprava na školu zbytečná?
- o) Znáte názor elementaristek, zda jsou děti připravené na vstup do školy?
- p) Je rozdíl mezi přípravou na další vzdělávání a přípravou na život a klasickou přípravou na školu?
- q) Jaké znaky (dovednosti, schopnosti, znalosti) se vám jeví jako příprava na školu?

2. Věkové uspořádání tříd

- a) Jaký preferujete typ věkového složení tříd?
- b) V čem spatřujete výhody homogenních tříd?
- c) V čem spatřujete výhody heterogenních tříd?
- d) Jaká jsou rizika obou skupin?
- e) Souhlasíte s překrýváním učitelek?
- f) Jak probíhá organizace činností?
- g) V případě, že máte zkušenosti s věkově smíšenou třídou, myslíte si, že mají velké nebo malé děti výhodu?

Ve které skupině, či obou, je níže uvedená oblast posilována, lepší?

- h) poznatky, znalosti
- i) vztahy spolupráce
- j) organizace skupin
- k) počet dětí na třídu
- l) využití schopností a dovedností učitelky
- m) jiné

Řízený rozhovor s řediteli partnerských základních škol (jaro 2009)

RVP ZV

1. **Je něco v RVP ZV, co je pro vás problematické, obtížné, náročné, čemu nerozumíte, co vám nevyhovuje?** (např. klíčové kompetence, jejich začlenění do ŠVP, jejich využití v pedagogické práci, práce se vzdělávacím obsahem, jak jej zpracovat, naplňování očekávaných výstupů, cílové kategorie – jaké jsou vlastně cíle vzdělávání, jak s nimi pracovat, autoevaluace školy)

ŠVP

2. **Znamenalo zavedení a realizace ŠVP pro vaši školu změnu?**
3. **Pokud ano, doplňte, co se změnilo?**
(změnily se metody a formy výuky, typy úkolů pro žáky, metody hodnocení žáků, do výuky jsme zapojili i rodiče, pozorujeme změny klimatu školy, organizujeme více projektů, zvýšila se spolupráce mezi pedagogy, jiné)
4. **Znamenalo zahájení výuky pouze v 1. a 6. ročníku problém v organizaci školy?**
5. **Jakým způsobem jste do výuky zařazovali nové předměty?**
  - a) jako samostatný předmět
  - b) vzdělávací obsah integrovaný do jiného předmětu
  - c) vzdělávací obsah integrovaný do více jiných předmětů
  - d) jinak (napíšte jak)
6. **Prováděli jste úpravy vzdělávacího obsahu (uvedte nejčastější obory/předměty)?**
7. **Jakou formu jste využili při realizaci průřezových témat?**
  - a) jako samostatný předmět
  - b) vzdělávací obsah integrovaný do jiného předmětu
  - c) vzdělávací obsah integrovaný do více jiných předmětů
  - d) projektová výuka
  - e) jinak (napíšte jak)
8. **Máte společná pravidla a způsoby hodnocení žáků (v rámci ročníku, předmětu apod.)?**
9. **Jaké nástroje (techniky) k hodnocení (vzhledem k realizaci ŠVP) žáků používáte?**
  - a) slovní hodnocení
  - b) hodnocení klasifikací
  - c) pochvala, povzbuzení
  - d) pozitivní příklad
  - e) jiné (uvedte příklady)

10. Máte dílčí kritéria pro hodnocení v předmětech? Uveďte, v kterých předmětech.
11. Kde jsou kritéria hodnocení zachycena?
  - a) ve školním vzdělávacím programu
  - b) ve školním řádu / v klasifikačním řádu školy
  - c) jiné (vypište)
12. Jakým způsobem vedete žáky k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení?
13. Používáte ve výuce efektivní metody a formy práce (vypište které)? Které používáte nejčastěji?
14. Jakým způsobem řešíte absenci učebnic a speciálních učebních pomůcek? Vytváříte vlastní učební materiály?
15. Co vám z materiálního vybavení stále chybí a co plánujete koupit (na co máte prostředky)?
16. Pokud jste změny ve školním vzdělávacím programu prováděli, čeho se týkaly?
  - a) klíčových kompetencí
  - b) výchovných a vzdělávacích strategií
  - c) výstupů jednotlivých předmětů
  - d) učebního plánu
  - e) obsahu učiva
  - f) průřezových témat
  - g) pravidel hodnocení
  - h) autoevaluace školy
  - i) jiných částí (uveďte jakých)
17. Setkali jste se v následujících oblastech s nějakými závažnými problémy, které negativně ovlivňovaly průběh výuky podle ŠVP? (personální, materiální, finanční, časové, organizační, jiné)?
18. Existují v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků témata, které byste doporučili nebo která Vám chybí?
19. Jaký máte názor na systém financování školy (platy, odměny, provoz, materiál atd.)? V čem vidíte největší problémy? Mělo vliv na zavedení ŠVP?

Řízený rozhovor s řediteli partnerských základních škol samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením (jaro 2009)

1. **Prováděli jste nebo budete provádět od posledního rozhovoru změny v ŠVP?**
  - a) klíčových kompetencí, jejich začlenění, využití
  - b) cíle, výchovných a vzdělávacích strategií
  - c) výstupů jednotlivých předmětů
  - d) učebního plánu
  - e) obsahu učiva, jeho zapracování, očekávaných výstupů
  - f) průřezových témat
  - g) pravidel hodnocení
  - h) autoevaluace školy
  - i) jiných částí (uveďte jakých)
2. **Co považujete za poslední dobu jako nejzdařilejší ve vašem ŠVP?**
3. **Po zkušenostech, které máte s výukou dle ŠVP, máte nové poznatky nebo jste zjistili, že:** (změnily se metody a formy výuky, typy úkolů pro žáky, metody hodnocení žáků, do výuky jsme zapojili i rodiče, pozorujeme změny klimatu školy, organizujeme více projektů, zvýšila se spolupráce mezi pedagogy, jiné)?
4. **Znamenalo zahájení výuky pouze v 1., 2., 6. a 7. ročníku problém v organizaci školy? Působí zahájení výuky dle ŠVP současně s výukou v dobíhajících ročnících problém? Pokud ano, tak kde nejvíce?**
5. **Jakým způsobem do výuky zařazujete předměty spec.-ped. péče?** (jejich název, jak s nimi pracujete, vybavení a pomůcky k nim)
  - a) jako samostatný předmět
  - b) vzdělávací obsah integrovaný do jiného předmětu
  - c) vzdělávací obsah integrovaný do více jiných předmětů
  - d) jinak (napište jak)
6. **Jakým způsobem hodnotíte žáky teď? Došlo na základě zkušeností ke změnám v hodnocení? Jaké nástroje hodnocení využíváte nejčastěji?**
  - a) slovní hodnocení
  - b) hodnocení klasifikací

- c) pochvala, povzbuzení
  - d) pozitivní příklad
  - e) jiné (uveďte příklady)
7. **Prováděli jste změnu v kritériích hodnocení v předmětech?**
  8. **Daří se vám vést žáky k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení? Které techniky, způsoby práce se vám osvědčují?**
  9. **Používáte ve výuce, na základě svých zkušeností, nějaké specifické metody a formy práce? (vypište které)**
  10. **Jakým způsobem řešíte absenci učebnic a speciálních učebních pomůcek?**
  11. **Co vám z materiálního vybavení stále chybí a co plánujete koupit (na co máte prostředky)? Máte speciální pomůcky pro ICT vzdělávání, jiné specifické pomůcky? Je jich pro žáky dostatek?**
  12. **Setkali jste se teď v následujících oblastech s nějakými dalšími problémy, které negativně ovlivňovaly průběh výuky podle ŠVP (personální, materiální, finanční, časové, organizační)?**
  13. **Existují v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků témata, která byste doporučili nebo která vám chybí?**
  14. **Jaký máte názor na systém financování školy (platy, odměny, provoz, materiál atd.)? V čem vidíte největší problémy?**
  15. **Vaše dotazy, doporučení, zajímavosti a zkušenosti s výukou i z jiných škol.**

Řízený rozhovor s řediteli partnerských gymnázií (jaro 2009)

1. **Omezení – mantinely v RVP**
  - a) Co z RVP vás při tvorbě a realizaci omezovalo? Jak a proč?
  - b) Jak jste se s tímto omezením vypořádali?
  - c) Znamenaly tyto mantinely omezení pro všechny?
  - d) Ve kterých částech RVP byste přivítali větší specifikaci/upřesnění? Proč a jaké problémy způsobuje nebo může způsobit nedostatečná specifikace?
  - e) Byla větší „volnost“ při tvorbě pro všechny komplikací oproti práci s minulými osnovami, nebo ji někteří kolegové naopak uvítali?
2. **Tvorba ŠVP**
  - a) Jaké části ŠVP jsou podle vás zdařilé? A proč?
  - b) Jaké části ŠVP jsou problematické? A proč?
  - c) Co nového ŠVP vaší škole přineslo? A proč?
  - d) Co je nyní v souvislosti s ŠVP vaší prioritou? A proč?
3. **Využívání ŠVP v praxi**
  - a) Jaké části ŠVP se skutečně odrážejí do praxe na vaší škole?
Můžete uvést konkrétní příklady?
  - b) Jsou nějaké části vašeho ŠVP napsány pouze formálně, tedy nejsou ve skutečnosti realizovány?
Můžete uvést důvody formálního zpracování některých částí ŠVP?
4. **Učitel a ŠVP**
  - a) Identifikují se učitelé s osnovami svého předmětu?
  - b) Jaký je zájem učít podle nových osnov? Nevnímají učitelé osnovy v ŠVP jako příliš svazující?
  - c) Byly osnovy jednotlivých předmětů vytvořeny jako dohoda v rámci předmětové komise, nebo si konkrétní učitel vytvořil osnovy podle svých preferencí, zájmů ...? Jsou osnovy spíše individuální záležitostí, nebo spíše věcí dohody? Mohli do učebních osnov jednotliví učitelé promítnout svou specializaci, svá témata? Dařilo se to? Osvědčilo se to pak při výuce?
  - d) Pojali učitelé psaní osnov jako příležitost k „novému“ uchopení svého předmětu?
  - e) Projevilo se vytváření osnov nějak na spolupráci mezi učiteli? Jaké osvědčené formy spolupráce mezi učiteli využíváte? O jakých nových uvažujete?
  - f) Pociťují učitelé rozpor mezi svou individualitou (svým způsobem výuky) a závazky vyplývajícími z ŠVP/RVP? Jestliže ano, jak hledáte soulad?
5. **Pomoc a podpora při tvorbě a realizaci ŠVP**
  - a) Kde jste při tvorbě ŠVP nejčastěji hledali inspiraci?
  - b) Ve kterých oblastech (částech) ŠVP jste nejvíce tápali? A proč?
  - c) Kde jste nejčastěji hledali radu a pomoc?
  - d) Získali jste potřebné informace k řešení všech problémů, nebo jste některé informace nemohli získat? O které šlo? Bylo snadné se k požadovaným informacím dostat?

6. Změny v ŠVP

- a) Co jste v aktuálně probíhajícím školním roce v ŠVP změnili a jak? Co vás k těmto změnám vedlo (návrhy na základě praktických zkušeností učitelů či vedení školy; podněty od žáků, rodičů a širší veřejnosti)?
- b) V jakém rozsahu byly provedené změny (pouze dílčí úpravy, zásadní změny)?
- c) Jakou formou byly úpravy prováděny (zásahy přímo do ŠVP, formou příloh či dodatků k ŠVP, zatím pouze podkladový materiál sloužící k praktickému ověření...)?
- d) Jak probíhal proces změny (společné projednávání – například na pedagogické radě, v předmětových komisích, individuální návrhy...)?
- e) Chystáte aktuálně nějaké konkrétní změny? Co vás k nim vede a jak se je chystáte prakticky realizovat?

7. Proměna školy

- a) Proměnilo se v průběhu příprav i samotné realizace ŠVP nějak klima ve sborovně (ať už v pozitivním, či negativním smyslu)? Co v tomto ohledu u učitelů hrálo zásadní roli (jejich ochota/neochota spolupracovat v týmu, jejich souhlas/nesouhlas s probíhající kurikulární reformou, masivní/nedostatečná mediální podpora kurikulární reformy...)?
- b) Proměnil se nějak od minulého rozhovoru vztah školy k rodičům a širší veřejnosti? (jen jestliže se změnila – jinak popsáno v minulém rozhovoru)
  - a. Jak?
  - b. Projevují rodiče a širší veřejnost více zájmu o dění ve škole?
  - c. Zapojují se rodiče a širší veřejnost aktivněji do školních akcí (ve škole i mimo školu)?
  - d. Využívají rodiče či širší veřejnost ve větší míře i méně tradiční způsoby informování o dění ve škole a výsledcích svých dětí – internet, on-line informace o studijních výsledcích žáků...?
  - e. Podporují rodiče a širší veřejnost školu více pomocí sponzorských darů, příp. jinými formami?
- c) Změnilo se nějak ve sledovaném období klima ve třídách? Jak?

8. Úroveň vzdělávání

- a) Sledujete proměny úrovně vzdělávání (schopnosti, dovednosti, znalosti žáků)?
- b) Jsou tyto změny spojeny s proměnou priorit ve výuce? Nebo více souvisejí s úrovní žáků, kteří k vám přicházejí? Jinými slovy: Měníte skladbu učiva vzhledem k jiným důrazům na vzdělání svých žáků, nebo na základě předpokládaných schopností svých žáků?
- c) Zaměřujete se na dlouhodobé sledování úrovně vzdělávání u žáků? Jestliže ne, uvažujete o tom?
- d) Jaké nástroje na toto sledování používáte nebo uvažujete používat?

9. Změny od minulého rozhovoru

10. Některá doporučení mimo rámec

Řízený rozhovor s řediteli partnerských mateřských škol (podzim 2009)

1. Jak jsou v RVP nastaveny klíčové kompetence?
2. Jaký je systém vlastního hodnocení (autoevaluace)?
3. V čem se zlepšila práce s ŠVP?
4. Je terminologie v RVP (ŠVP) příliš odborná?
5. Jak se zajímají rodiče o dítě?
6. Je třeba RVP doplnit nebo změnit? Pokud ano – čím a jak?

Řízený rozhovor s řediteli partnerských základních škol (podzim 2009)

1. Mají učitelé na vaší škole jasno, co jsou KK a jak je chápat? Jak postupují učitelé, aby v jednotlivých předmětech/činnostech směřovali k utváření KK u žáků? Mají nějaké společné vodítko?
2. Jaké jsou zkušenosti s VVS? Jak se na ně učitelé dívají? Není pro ně jejich zpracování v ŠVP formální? Jak je učitelé prakticky používají (pro plánování, reflexi své činnosti)?
3. Jsou OV pro učitele srozumitelné, pro žáky splnitelné? Pokud ne, jak to řeší? Měly by se některé OV v RVP změnit, proč?
4. Které PT je nejproblématictější (VDO, jiné)? Jaký je na škole systém, aby se náměty PT dostávaly do výuky v pravý čas spolu s vhodným tématem výuky? Je to nějak průběžně koordinováno?

5. **Nové předměty – existují? Proč jste NP zaváděli? Jaké jsou po prvních letech zkušenosti s NP/IP?**
6. **Používají učitelé kritéria pro cílenou motivaci a hodnocení žáků? Všichni nebo jen někdo – některé obory? Jak jsou kritéria vytvářena? Jak si předávají učitelé zkušenosti? Jsou s kritérii (se způsobem hodnocení na základě kritérií) seznamováni rodiče?**
7. **Vedete žáky k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení? Ve všech předmětech? Jak to vypadá na 1. stupni a na 2. stupni?**
8. **Provedli jste nějaké úpravy ŠVP, jaké, jakou formou? Co vás k tomu vedlo? Jak to probíhalo, jak byli zapojeni učitelé?**
9. **Mění se styl práce pod vlivem ŠVP? Jsou něčím motivováni ke změnám? Vyměňují si zkušenosti, mluví se o tom?**
10. **Co dnes nejvíce odvádí od snahy po efektivní výuce? Co pociťují učitelé nejpalčivěji? Co by potřebovali?**

Řízený rozhovor s řediteli partnerských základních škol samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením (podzim 2009)

1. **Jaké konkrétní změny v ŠVP jste prováděli od 1. 9. 2009? Ve kterých částech ŠVP? V jakých oblastech? Proč jste přistoupili ke změnám?**
2. **Jakým způsobem jste zaznamenali změny v ŠVP?**
3. **Jaké speciální metody a formy práce využíváte? Jak se vám tyto metody a formy práce osvědčily? Jak jsou učitelé motivováni ke změnám způsobu práce?**
4. **Nastalo mezi pedagogy zlepšení spolupráce? V jakém směru? Kteří učitelé spolu nejvíce spolupracují? (učitelé předmětů, paralelních tříd nebo stupňů, vyučující podle ŠVP nebo dobíhající soustavy)?**
5. **Jaké konkrétní projekty realizujete? Jakého druhu a jakou formou? Pro koho jsou určeny?**
6. **Využíváte dotační program MŠMT na kompenzační pomůcky?**
7. **Jaké máte zkušenosti s připraveností absolventů PedF po odborné stránce a po stránce znalostí kurikulární reformy (znalost RVP, připravenost na tvorbu ŠVP nebo na výuku)?**

Řízený rozhovor s řediteli partnerských gymnázií (podzim 2009)

1. **Interpretace výsledků dotazníkového šetření**
Oblasti:
  - a) Obtížně zpracovatelná témata
  - b) Nejméně efektivní části ŠVP v poměru k vynaložené práci
  - c) Faktory ovlivňující tvorbu ŠVP
  - d) Očekávané změny spojené s výukou podle ŠVP
  - e) Potřeby respondentů v nadcházejícím období
2. **Učební plán a v čem je svazující**
3. **Hospitace a ŠVP**

4.4 Rok 2009 – Pokusné ověřování tvorby RVP a ŠVP pro bilingvní gymnázia

Datum:

listopad 2009

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

ředitelé a koordinátoři ŠVP 18 dvojjazyčných gymnázií

1. Gymnázium, Písek, Komenského 89
2. Gymnázium, Olomouc-Hejčín, Tomkova 45
3. Gymnázium F. X. Šaldy, příspěvková organizace, Liberec 11, Partyzánská 530
4. Gymnázium Dr. Karla Polesného, Znojmo, Komenského náměstí 4
5. Gymnázium, Praha 8, Ústavní 400
6. Klasické a španělské gymnázium, Brno-Bystrc, Vejrostova 2
7. Biskupské gymnázium J. N. Neumanna a Církevní základní škola, České Budějovice, Jirsíkova 5
8. Gymnázium Hladnov, příspěvková organizace, Slezská Ostrava, Hladnovská 35
9. Gymnázium, Olomouc, Čajkovského 9
10. Gymnázium Jana Nerudy, škola hlavního města Prahy, Praha 1, Hellichova 3
11. Gymnázium, Praha 4, Budějovická 680
12. Slovanské gymnázium, Olomouc, tř. Jiřího z Poděbrad 13
13. Gymnázium Matyáše Lercha, Brno, Žižkova 55
14. Gymnázium Pierra de Coubertina, Tábor, Náměstí Františka Křížáka 860
15. Rakouské gymnázium v Praze, o. p. s., Praha 5, Drtinova 3
16. Gymnázium Luďka Píka, Plzeň, Opavská 21
17. The English College in Prague – Anglické gymnázium, o. p. s., Praha 9-Vysočany, Sokolovská 320
18. Česko-italské jazykové gymnázium, s. r. o., Praha 9-Hloubětín, Sadská 530

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

V rámci pokusného ověřování s názvem „*Pokusné ověřování tvorby Rámcového vzdělávacího programu a školních vzdělávacích programů pro bilingvní gymnázia a následného vzdělávání ve vybraných (bilingvních) gymnáziích podle vytvořených školních vzdělávacích programů*“ zaslal VÚP v listopadu 2009 na všechna dvojjazyčná gymnázia dotazníky, ve kterých měli ředitelé a koordinátoři ŠVP příležitost zhodnotit zavádění ŠVP na svých školách. Dotazník byl primárně určen ředitelům gymnázií. Ve většině případů byla role ředitele i koordinátora tvorby ŠVP na DG zastoupena jednou osobou.

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na tato témata:

- Náročnost textu jednotlivých kapitol RVP DG
- Náročnost zpracování jednotlivých kapitol ŠVP DG
- Přínosy tvorby ŠVP
- O jakou podporu mají DG zájem
- Argumenty pro zavedení nového oboru vzdělání pro DG

Hlavní zjištění:

Z vyhodnocených položek dotazníku byly vybrány ty, jejichž výsledky budou mít podle předpokladů vliv na práci s dvojjazyčnými gymnázii v dalších letech.

Náročnost textu jednotlivých kapitol RVP DG

- Jako problematickou nebo nesrozumitelnou nevnímali ředitelé dvojjazyčných gymnázií nejčastěji žádnou z nabídnutých položek (27,59 % dotázaných).
- Jako nejméně problematické vnímali v textu RVP DG ředitelé nové pojetí a cíle vzdělávání (0,00 % dotázaných).
- Vedle podmínek pro vzdělávání na gymnáziu byly méně často vnímány jako problematické také klíčové cílové zaměření vzdělávací oblasti nebo rámcový učební plán (oba 3,45 % dotázaných).
- Nejnáročnější nebo špatně srozumitelné byly podle ředitelů některé nové prvky ve vzdělávání, zejména průřezová témata a klíčové kompetence (oba 13,79 % dotázaných). Tyto dvě části

RVP byly relativně problematické i pro běžná gymnázia. Z toho důvodu je právě těmto tématům v rámci různých projektů a úkolů věnována ve VÚP velká pozornost.

Náročnost zpracování jednotlivých kapitol ŠVP DG

- Nejméně náročné na zpracování v rámci ŠVP byly pro dvojjazyčná gymnázia charakteristika školy (1,47 %) a profil absolventa a zaměření školy (1,53 %).
- Mezi málo problematickými oblastmi figurovalo také hodnocení žáků (2,07 %).
- Za nejproblematictější považovali ředitelé škol tvorbu učebního plánu (3,17 %). Tomu odpovídá četnost konzultací, které byly ze strany VÚP této problematice pro dvojjazyčná gymnázia věnovány. Tvorba učebního plánu byla obzvláště náročná pro vzájemnou komunikaci učitelů, kteří byli často nuceni ustupovat z vlastních představ a požadavků hodinové dotace ve svých vyučovacích předmětech.

Přínosy tvorby ŠVP

- Jako největší přínos tvorby ŠVP pro školu vnímali ředitelé dvojjazyčných gymnázií nejčastěji samotnou skutečnost, že si vytvořili vlastní ŠVP (22,64 %).
- Podobně jako u běžných gymnázií bylo i mezi řediteli dvojjazyčných gymnázií často vnímáno, že přínosem tvorby ŠVP byla skutečnost, že tým školy začal více komunikovat (20,75 %) o dění ve škole a začal více pracovat týmově (15,09 %).

Z otevřených otázek dotazníku dále vyplynulo:

- V otevřených položkách dotazníku k procesu tvorby ŠVP uvedli někteří z respondentů, že ŠVP umožnilo učitelům na školách si uvědomit, co vše by mělo být obsaženo v procesu vyučování a že ŠVP umožňuje velký prostor pro nové formy výuky a pro realizaci projektů.
- Dle otevřených položek dotazníku k výuce podle ŠVP bylo zahájení výuky podle ŠVP jednoznačně pozitivně vnímáno v rámci zefektivňování vzdělávacího procesu, v rámci spolupráce českých a zahraničních učitelů, jako reflexe zdařilého pojetí výuky, jako motivační nástroj pro učitele, jako nástroj pro umožnění větší kreativity a flexibility školy a jako podpora mezipředmětových vztahů.
- Z dalších otevřených položek dotazníku, které se rovněž vztahovaly k tvorbě ŠVP, vyplynulo, že pro dvojjazyčná gymnázia byla dlouho neujasněná podoba maturitní zkoušky největším problémem týkajícím se koncepce ŠVP. Podoba maturitní zkoušky má významný vliv na vzdělávací obsah vyučovacích předmětů. Dalším zmíněným problémem byl překlad ŠVP do cizího jazyka. Přeložené ŠVP je důležitým nástrojem pro komunikaci se zahraničním partnerem.

O jakou podporu mají DG zájem

- Celá čtvrtina respondentů projevila zájem o postupy k hodnocení očekávaných výstupů a rozvoje klíčových kompetencí. Toto zjištění je mj. v souladu se skutečností, že tyto potřeby škol jsou aktuální v celoevropském měřítku.
- Dále zástupci škol v dotazníkovém šetření projevili vyšší zájem o výměnu zkušeností mezi učiteli jednotlivých oborů a o konzultace nad zpracovanými jednotlivými částmi ŠVP (v obou případech více než pětina respondentů, 20,83 %).

Argumenty pro zavedení nového oboru vzdělání pro DG

- Předběžný průzkum argumentů ze strany škol, které by byly podkladem pro možné postupy řešení po ukončení pokusného ověřování vzdělávání podle pilotních ŠVP ve školním roce 2014/2015 – nejčastějším argumentem byla podle očekávání možnost intenzivní jazykové přípravy v 1. a 2. ročníku gymnázia (22,78 %), která byla důvodem pro nutné odlišení učebního plánu dvojjazyčných gymnázií od běžných gymnázií.
- Druhým nejčastějším argumentem byla platná mezivládní dohoda nebo prokazatelná spolupráce se zahraničním partnerem.

Odkazy:

Interní dokumenty VÚP

Konkrétní znění otázek:

1. Které z částí RVP DG jsou pro vás náročné či špatně srozumitelné?

Vyznačte všechny odpovídající možnosti, případně poslední možnost.

Pojetí a cíle vzdělávání; Klíčové kompetence; Charakteristika vzdělávací oblasti; Cílové zaměření vzdělávací oblasti; Vzdělávací obsah konkrétního vzdělávacího oboru – kterého a proč; Průřezová témata; Rámcový učební plán; Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami; Vzdělávání žáků mimořádně nadaných; Podmínky pro vzdělávání na gymnáziu; žádné z uvedených.

- 2. Uveďte, jak obtížné pro vás bylo zpracovávání uvedených částí ŠVP.**
Použijte škálu 1 – 5, kde 1 = velmi snadné, 5 = velmi obtížné, 0 = nepodílel/a jsem se na zpracování.
 Vytyčení charakteristiky školy; Vytyčení charakteristiky ŠVP – profil absolventa a zaměření školy; Vytyčení charakteristiky ŠVP – výchovné a vzdělávací strategie; Vytyčení charakteristiky ŠVP – začlenění průřezových témat; Tvorba učebního plánu (tabulka a poznámky k ní); Tvorba učebních osnov – organizační vymezení vyučovacího předmětu; Tvorba učebních osnov – výchovné a vzdělávací strategie; Tvorba učebních osnov – vzdělávací obsah vyučovacího předmětu; Hodnocení žáků; Autoevaluace školy.
- 3. Vyznačte u každého uvedeného faktoru, jak ovlivnil vaši práci při tvorbě ŠVP.**
Použijte škálu 1 – 5, 1 = velmi pozitivně; 5 = velmi negativně. Pokud faktor nehrál roli, vyznačte 3.
 Čas; Důvěra v reformu; Finanční ohodnocení; Informovanost; Motivace; Proškolení v této problematice; Řízení celého procesu tvorby; Spolupráce s kolegy; Spolupráce a podpora VÚP; Vhodné příklady z jiných škol; Předchozí zkušenosti s tvorbou ŠVP na čtyřletém, šestiletém či osmiletém gymnáziu.
- 4. Z následujících výroků, které vyjadřují možné přínosy tvorby ŠVP pro školu, označte ty, se kterými souhlasíte.**
Můžete označit více odpovědí, případně poslední možnost.
 UVĚDOMILI JSME SI, CO JE PRO NÁS VE VÝUCE DŮLEŽITÉ. Více jsme přemýšleli nad obsahem a procesem výuky. Vytvořili jsme si vlastní školní dokument. Začali jsme se více zajímat o efektivní metody ve výuce. Začali jsme společně více komunikovat. Začali jsme pracovat více týmově. Získali jsme nové a přesnější informace o školské reformě, kurikulárních dokumentech. Nastala jiná přínosná změna (uveďte jaká). Žádná přínosná změna podle mého názoru nenastala.
- 5. Jaké změny očekáváte v souvislosti se zahájením výuky podle ŠVP?**
- 6. Na dvojjazyčných gymnáziích vznikal ŠVP souběžně s přípravou dokumentu RVP DG. I přes toto nesnadné řešení byla výuka podle ŠVP na vašich školách zahájena dle harmonogramu. Uveďte, s jakými obtížemi jste se setkali při zahájení výuky podle ŠVP.**
- 7. O jaký typ podpory ve své práci byste měl/a zájem nyní nebo v nejbližší době?**
Můžete označit více odpovědí, případně poslední možnost.
 Konzultace nad zpracovanými jednotlivými částmi ŠVP; Příklady efektivních metod výuky v oboru; Postupy k hodnocení očekávaných výstupů a rozvoje klíčových kompetencí; Ukázky učebních osnov předmětu; Výměna zkušeností mezi učiteli jednotlivých oborů; O jinou (popište); O žádnou podporu nemám zájem.
- 8. Pokud jste nebyl/a koordinátorem/kou tvorby ŠVP, jaké činnosti koordinátora ŠVP na vaší škole jsou vám známy?**
Můžete označit více odpovědí, případně předposlední možnost. Pokud jste byl/a koordinátorem/kou tvorby ŠVP, pak vyberte poslední možnost.
 Diskutování o vhodném pracovním postupu; Doporučení vhodného vzdělávání v oblastech souvisejících s tvorbou ŠVP; Editace ŠVP; Komunikace s vedením školy ohledně postupu tvorby ŠVP; Konzultace nad připravovanými učebními osnovami; Motivace k vytvoření kvalitního ŠVP; Motivace ke spolupráci; Iniciace změn ve školním procesu; Organizace práce při tvorbě ŠVP; Pomoc při formulaci konkrétního textu; Vedení porad, pracovních schůzek; Vymezení odpovědnosti jednotlivců i týmu; Zdůvodňování reformy; Zhodnocení úkolů na přípravě ŠVP; Jiné činnosti v rámci přípravy ŠVP (uveďte); O činnosti koordinátora ŠVP mi není nic známo; Nemohu hodnotit, byl/a jsem koordinátorem/kou tvorby ŠVP.
- 9. Pokud jste byl/a koordinátorem/kou tvorby ŠVP, uveďte, jak obtížná pro vás byla koordinace uvedených činností při tvorbě ŠVP?**
Použijte škálu 1 – 5, kde 1 = velmi snadné, 5 = velmi obtížné, 0 = nepodílel/a jsem se na zpracování.
 Diskutování o vhodném pracovním postupu; Doporučení vhodného vzdělávání v oblastech souvisejících s tvorbou ŠVP; Editace ŠVP; Komunikace s kolegy ohledně tvorby ŠVP; Konzultace nad připravovanými učebními osnovami; Motivace k vytvoření kvalitního ŠVP; Motivace ke spolupráci; Iniciace změn ve školním procesu; Organizace práce při tvorbě ŠVP; Pomoc při formulaci konkrétního textu; Vedení porad, pracovních schůzek; Vymezení odpovědnosti jednotlivců i týmu; Zdůvodňování reformy; Zhodnocení úkolů na přípravě ŠVP; Jiné činnosti v rámci přípravy ŠVP (uveďte).
- 10. Z následujících tvrzení vyznačte ty, která považujete pro váš učitelský sbor za charakteristická.**
Můžete označit více odpovědí.

Členové pedagogického sboru se často obměňují. Mezi učiteli jsou výrazné konflikty. Mezi učiteli a vedením školy jsou výrazné konflikty. Někteří kolegové se téměř neznají. Členové učitelského sboru spolu občas tráví i volný čas. Problémy řešíme každý učitel ve svém kabinetu. Při poradách se často učitelé neshodnou. Učitelský sbor je pozitivně naladěn pro práci s žáky. Ve výuce předmětu se učitelé vzájemně neinspirují. Většina učitelů jsou zastánci osvědčených metod a forem práce. Většina učitelů se podílí na realizaci projektů. Učitelé si vyměňují výukové materiály. V učitelském sboru jsou osobnosti, které mají respekt a dokážou ostatním poradit. Jiná charakteristika vašeho sboru (uveďte ji).

- 11. V roce 2015 po ukončení pilotního ověřování výuky podle ŠVP na vašich školách je jednou z možností standardní právní zakotvení nového oboru vzdělání pro šestiletá dvojjazyčná gymnázia. Z následujících argumentů vyznačte ty, které považujete pro zavedení nového oboru vzdělání pro šestiletá dvojjazyčná gymnázia za nejdůležitější.**

Můžete označit více odpovědí. Prosím, odpovězte na poslední možnost.

Platná mezivládní dohoda nebo prokazatelná spolupráce se zahraničním partnerem. Intenzivní jazyková příprava v 1. a 2. ročníku. Specifičnost rámcového učebního plánu RVP DG vzhledem k odlišnostem zahraničních učebních plánů. Výuka vybraných vyučovacích předmětů ve 3. až 6. ročníku v cizím jazyce (více dotaz č. 12). Specifičnost konkrétních vzdělávacích oborů vzhledem k nutnosti souladu se zahraničními osnovami – uveďte, kterých vzdělávacích oborů se nejvíce týká. Odlišný způsob a podmínky ukončování vzdělávání. Jiné argumenty pro zavedení nového oboru vzdělání (uveďte).

- 12. Vyznačte křížkem X, které vyučovacím předměty jsou u vás na škole vyučovány v cizím jazyce a v kterém ročníku, a doplňte, s jakou týdenní časovou dotací:**

Vyučovací předmět v cizím jazyce: matematika, fyzika, chemie, biologie, geografie, geologie, občanský a společenskovední základ, dějepis, hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova, ICT, další vyučovacím předměty (vypište).

4.5 Rok 2010 – Monitorování realizace kurikulární reformy – ZŠ (dotazníkové šetření + kvalitativní výzkum s využitím hospitací)

Dotazníkové šetření

Datum:

květen 2010

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

500 ZŠ v celé ČR, různé dotazníky pro učitele a pro koordinátory ŠVP, on-line dotazníkové šetření.
Návratnost: 338 dotazníků od učitelů, 219 dotazníků od koordinátorů ŠVP.

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

- **Postavení a činnost koordinátora ŠVP na základních školách ve třetím roce výuky podle ŠVP** (ve třetím roce realizace KR) – jak je koordinátor ŠVP vnímán, jaké aktivity zajišťuje, o čem se s ním učitelé radí, co nejvíc omezuje práci koordinátorů ŠVP atd.
- **Úpravy ŠVP a práce s ŠVP** – zda již úpravy ŠVP na základních školách probíhají, čeho se týkají, kdo se na nich podílí, kdo úpravy koordinuje, jaké problémy nejvíc ovlivňují úpravy ŠVP apod.

Hlavní zjištění:**Postavení a činnost koordinátora ŠVP na základních školách ve třetím roce výuky podle ŠVP:**

- Koordinátoři ŠVP hráli v etapě tvorby ŠVP velmi důležitou roli. Stali se tak podle názorů učitelů na většině ZŠ oporou pedagogického sboru při zavádění KR.
- Koordinátoři ŠVP zastávají důležitou pozici v pedagogickém sboru i v etapě výuky podle ŠVP. Jejich význam se však s postupujícím zaváděním KR snižuje. Mezi důvody pro oslabení pozice koordinátora ŠVP patří podle představ některých učitelů či samotných koordinátorů ŠVP, že po zpracování ŠVP není koordinátor ŠVP potřeba a že v otázkách výuky podle ŠVP už nedokáže tak dobře poradit jako při tvorbě ŠVP.
- Koordinátoři ŠVP se snaží rozvíjet široké spektrum aktivit směřujících k průběžné práci s ŠVP a mají při tom poměrně silnou podporu vedení škol.
- Prokázala se malá frekvence setkávání učitelů s experty (zkušenými pedagogy) a vzájemného setkávání koordinátorů ŠVP z různých škol za účelem výměny názorů a zkušeností.
- Učitelé vnímají některé činnosti koordinátora ŠVP jako méně významné než sami koordinátoři ŠVP. Tato skutečnost může být ovlivněna konkrétním složením učitelů v šetření, kritičtější pohledem učitelů na činnost koordinátora ŠVP nebo skutečností, že učitelé o všech aktivitách koordinátora ŠVP nevědí.
- Dalšími důvody, které negativně ovlivňují činnost koordinátora ŠVP a jeho pozici ve škole, jsou nesporně problémy uváděné učiteli nebo koordinátory ŠVP v šetření jako limitující pro úpravy ŠVP (nedostatek času pro činnost koordinátora ŠVP; nedostatečné ocenění práce koordinátora ŠVP, nechuť některých učitelů spolupracovat na činnostech týkajících se práce s ŠVP i jeho úprav atd.).

Úpravy ŠVP a práce s ŠVP:

- Úpravy ŠVP se již staly běžnou součástí činnosti převážné většiny ZŠ. Nejčastěji školy upravovaly učební plán a obsah učebních osnov. Podíl úprav učebních osnov jednotlivých vzdělávacích oborů (vyučovacích předmětů) do jisté míry odpovídá významu těchto oborů, jejich časovému zařazení v učebních plánech ŠVP a zastoupení učitelů daných předmětů na školách. Výsledek je pravděpodobně ovlivněn i aprobací učitelů ZŠ, kteří se dotazníkového šetření zúčastnili (jejich aprobace nebyla předmětem tohoto šetření).
- Ukázalo se také, že značná část úprav ŠVP má zatím spíše charakter organizačních a formálních zásahů do textu (přesuny, redukce, upřesnění). Tato skutečnost může vyplývat z toho, že po třech letech výuky na základních školách je ještě krátká doba na podstatnější a koncepčnější úpravy. Odrážet se zde může i skutečnost, že na více než třetině škol

docházelo k úpravám ŠVP pod vlivem připomínek ČŠI, tedy k úpravám zaměřeným na dosažení souladu RVP ZV a ŠVP.

- Téměř polovina učitelů přispěla svými podněty k úpravám ŠVP a také přibližně polovina učitelů hovoří s koordinátorem ŠVP o problémech týkajících se práce s ŠVP, výuky podle ŠVP, metod výuky, projektů atd. Svědčí to o poměrně značné aktivitě učitelů, i když frekvence střetávání s koordinátorem ŠVP není častá (většinou 1× za měsíc a méně často).
- Jako příznivý trend lze vnímat i situaci, že učitelé zpracovávají v návaznosti na ŠVP nepovinné materiály – více než dvě třetiny učitelů tematické plány, téměř polovina jich vytváří přípravy do hodin a kritéria pro hodnocení výsledků žáků. Svědčí to o relativně velké aktivitě učitelů, je však otázkou, jaká je kvalita těchto materiálů a jak tyto materiály skutečně ovlivňují kvalitu výuky. To by mělo být předmětem dalších šetření.
- Učitelé volí pro hodnocení výsledků své práce spíše individuální a neformální postupy, týmové diskuse se spíše soustřeďují do metodických sekcí. Stále zřejmě není na ZŠ běžné hovořit o problémech a zkušenostech v celém sboru, na větším fóru, v plánovaných a přesně zaměřených diskusích.
- Přes pozitivní výsledky tohoto dotazníkového šetření (viz i další zjištěné skutečnosti obsažené v přílohách této zprávy) je třeba si všítat i negativních odpovědí učitelů a koordinátorů ŠVP (viz otevřené otázky), které se opakovaně vrací k nedostatečnému vysvětlení potřeby změn ve vzdělávání v počátcích KR, naznačují problémy v jejím řízení a celkové koordinaci KR a hodnotí tvorbu ŠVP i následné úpravy ŠVP jako zbytečné a zatížené formálními postupy.

Odkazy:

Monitorování realizace kurikulární reformy – dotazníkové šetření v základních školách (obsahuje konkrétní znění otázek): <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2010/12/monitorovani-realizace-kurikularni-reformy-dotaznikove-setreni-v-ZS.pdf>

Konkrétní znění otázek:

Dotazník pro učitele

1. Vyberte, z jakého kraje je vaše škola.

- a) Praha, b) Středočeský kraj, c) Jihočeský kraj, d) Plzeňský kraj, e) Karlovarský kraj, f) Ústecký kraj, g) Liberecký kraj, h) Královéhradecký kraj, i) Pardubický kraj, j) Vysočina, k) Jihomoravský kraj, l) Olomoucký kraj, m) Zlínský kraj, n) Moravskoslezský kraj

2. Zatrhněte svou pozici ve škole.

- a) Učitel/ka 1. stupně, b) Učitel/ka 2. stupně

3. Koordinátor ŠVP ve vaší škole:

- a) působil ve škole při tvorbě ŠVP a působí i nyní (v etapě výuky podle ŠVP), b) působil ve škole při tvorbě ŠVP a nyní (v etapě výuky podle ŠVP) nepůsobí, c) nepůsobil ve škole při tvorbě ŠVP a nyní (v etapě výuky podle ŠVP) působí, d) nepůsobil ve škole při tvorbě ŠVP a nyní (v etapě výuky podle ŠVP) nepůsobí

4. Domníváte se, že činnost koordinátora ŠVP v etapě tvorby ŠVP byla přínosem?

- a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne

5. V čem byla činnost koordinátora ŠVP (v etapě tvorby ŠVP) přínosem? Konkretizujte.

6. Proč nebyla činnost koordinátora ŠVP (v etapě tvorby ŠVP) přínosem? Konkretizujte.

7. Domníváte se, že činnost koordinátora ŠVP je (i v etapě výuky podle ŠVP) přínosem?

- a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne

8. V čem je činnost koordinátora ŠVP (v etapě výuky ŠVP) přínosem? Konkretizujte.

9. Proč není činnost koordinátora ŠVP (v etapě tvorby ŠVP) přínosem? Konkretizujte.

10. Které z následujících činností realizuje koordinátor ŠVP ve vaší škole? (Zatrhněte všechny body, o nichž víte, že je koordinátor ŠVP ve vaší škole prokazatelně realizuje.)

- a) plánuje (s ředitelem školy, zástupcem ředitele) postupy potřebné pro koordinaci výuky podle ŠVP, b) motivuje učitele k aktivní práci se ŠVP, c) vytváří příležitosti pro výměnu zkušeností z výuky, d) podněcuje další vzdělávání učitelů v tématech, která souvisejí s realizací výuky podle ŠVP, e) upozorňuje na vhodné články, texty, publikace, metodické materiály, f) podněcuje k prezentaci dobrých zkušeností učitelů z vlastní výuky, g) podněcuje k prezentaci dobrých zkušeností učitelů z DVPP, h) zprostředkovává setkání se zkušenými pedagogy (experty, učiteli), i) podněcuje diskuse o kvalitě výuky, j) shromažďuje podněty pro úpravy ŠVP, k) řídí úpravy textu ŠVP, l) radí učitelům v problematice výuky podle ŠVP, m) neprovádí žádnou z těchto činností

11. Podal/a jste v tomto školním roce nějaký podnět koordinátorovi ŠVP pro aktivity směřující k podpoře výuky podle ŠVP?

- a) ano, b) ne

12. **Pokud ano, o jaký podnět šlo?**
13. **Žádáte od koordinátora ŠVP rady týkající se výuky podle ŠVP?**
a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne
14. **O čem jste se radili s vaším koordinátorem ŠVP v etapě výuky podle ŠVP nejčastěji? (Vyberte maximálně 5 možností.)**
a) metody práce, b) organizace výuky, c) rozvíjení klíčových kompetencí, d) hodnocení klíčových kompetencí, e) naplňování očekávaných výstupů, f) výchovné a vzdělávací strategie, g) hodnocení žáků, h) projekty, i) příprava na hodinu (tematické plány) podle ŠVP, j) vlastní zkušenosti z výuky, k) náměty pro úpravu ŠVP, l) vhodné metodické materiály a texty, m) učebnice – výběr (kvalita), n) učební texty – vlastní tvorba, o) zkušenosti z DVPP, p) o ničem
15. **Které z materiálů si zpracováváte ve vazbě na ŠVP nově? (Zatrhňte jednu nebo více položek.)**
a) tematické plány, b) přípravy do hodin, c) kritéria pro hodnocení dosahovaných očekávaných výstupů žáků, d) individuální vzdělávací plány, e) žádné
16. **Jaký způsob nejčastěji volíte pro hodnocení své vyučovací činnosti (zpětnou vazbu své činnosti)?**
a) poznámky v tematických plánech, b) poznámky v přípravách na hodinu, c) pedagogický deník, d) portfolia (digifolia) svých zkušeností, úspěšných metod a aktivit, e) diskusi s kolegy se zápisem, f) diskusi s kolegy bez zápisu, g) svou činnost nehodnotím
17. **Zkušenosti z výuky nejčastěji projednáváte (vyberte maximálně 3 možnosti):**
a) v metodických sekcích (komisích), b) na tematicky zaměřené poradě celého pedagogického sboru, c) na tematicky zaměřené poradě se zájemci o problém, d) při individuálním setkání s koordinátorem ŠVP, e) při individuálním setkání s jiným zkušeným kolegou/kolegyní, f) nejsou projednávány
18. **Byly ve vašem ŠVP provedeny úpravy?**
a) ano, b) ne, c) nevím
19. **Škola zatím ŠVP neupravovala z těchto důvodů:**
a) ŠVP nám plně vyhovuje, nebylo třeba dosud nic měnit, b) potřebovali bychom provést úpravy ŠVP, ale neměli jsme proto doposud potřebné podmínky, c) čekáme, až projdeme výukou všech ročníků podle ŠVP, d) nedokážu posoudit
20. **Na úpravě které části ŠVP jste se osobně podílel/a? (Zatrhňte jednu nebo více položek nebo poslední možnost.)**
a) Identifikační údaje, b) Charakteristika školy, c) Charakteristika ŠVP, d) Učební plán, e) Učební osnovy, f) Hodnocení žáků, g) Autoevaluace školy, h) nepodílel jsem se na žádné úpravě
21. **Ve kterých z uvedených vzdělávacích oborů jste se podílel/a na úpravách vzdělávacího obsahu (myslí se na úpravách učebních osnov)? (Vyberte jednu nebo více možností.)**
a) Český jazyk a jazyková komunikace, b) Cizí jazyk, c) Matematika a její aplikace, d) Informační a komunikační technologie, e) Člověk a jeho svět, f) Člověk a společnost, g) Člověk a příroda, h) Umění a kultura, i) Člověk a zdraví, j) Člověk a svět práce, k) v žádné
22. **Uveďte, která dosud provedená úprava ŠVP je pro vás (vaši výuku) nejpodstatnější a proč? (Uveďte maximálně 3 příklady.)**
23. **Předkládal/a jste vy osobně nějaký/é námět/y na úpravu ŠVP?**
a) ano, b) ne
24. **Vysvětlete, čeho se námět/y týkaly?**
25. **Co je podle vás hlavním důvodem pro úpravy ŠVP? (Vyberte maximálně 3 možnosti.)**
a) zkušenosti učitelů z výuky, b) názory nových učitelů, c) inspirace v jiných ŠVP, d) reakce na výsledky autoevaluace školy, e) osobní názor ředitele, f) reakce na zprávu ČŠI, g) nedokážu posoudit
26. **Co je pro vás při úpravách ŠVP problematické? (Zatrhňte jednu nebo více položek.)**
a) nedostatečná motivace učitelů ze strany vedení školy, b) nejasný smysl změn (úprav) ŠVP, c) nezvládnutá činnost koordinátora ŠVP, d) nekoordinovaná spolupráce učitelů na úpravách ŠVP, e) nedostatek času, f) nedostatečné ohodnocení za práci na ŠVP, g) nedostatečný prostor na prodiskutování otázek souvisejících s úpravami ŠVP, h) nedostatek informací k zamýšleným úpravám a jejich provádění, i) direktivní postupy vedení školy jako podnět k úpravám, j) nic

Dotazník pro koordinátory

1. Vyberte, z jakého kraje je vaše škola.

- a) Praha, b) Středočeský kraj, c) Jihočeský kraj, d) Plzeňský kraj, e) Karlovarský kraj, f) Ústecký kraj, g) Liberecký kraj, h) Královéhradecký kraj, i) Pardubický kraj, j) Vysočina, k) Jihomoravský kraj, l) Olomoucký kraj, m) Zlínský kraj, n) Moravskoslezský kraj

2. **Zatrhnete svou pozici ve škole.**
  - a) Koordinátor ŠVP pro 1. stupeň, b) Koordinátor ŠVP pro 2. stupeň, c) Koordinátor ŠVP pro 1. i 2. stupeň současně, d) Koordinátor ŠVP zástupce ředitele, e) Koordinátor ŠVP ředitel školy
3. **Domníváte se, že činnost koordinátora ŠVP v etapě tvorby ŠVP byla přínosem?**
  - a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne
4. **V čem byla činnost koordinátora ŠVP (v etapě tvorby ŠVP) přínosem? Konkretizujte.**
5. **Proč nebyla činnost koordinátora ŠVP (v etapě tvorby ŠVP) přínosem? Konkretizujte.**
6. **Domníváte se, že činnost koordinátora ŠVP je přínosem v etapě výuky podle ŠVP?**
  - a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne
7. **V čem je činnost koordinátora ŠVP (v etapě výuky podle ŠVP) přínosem? Konkretizujte.**
8. **Proč není činnost koordinátora ŠVP (v etapě tvorby ŠVP) přínosem? Konkretizujte.**
9. **Jako koordinátor ŠVP pracujete ve škole v této funkci:**
  - a) < 1 rok, b) 1 < 2 roky, c) 2 < 3 roky, d) 3 < 4 roky, e) 4 < 5 let, f) 5 let <
10. **Které z níže uvedených činností ve škole jako koordinátor ŠVP realizujete?**
  - a) plánujete (s ředitelem školy, zástupcem ředitele) postupy potřebné pro koordinaci výuky podle ŠVP, b) motivujete učitele k aktivní práci s ŠVP, c) vytváříte příležitosti pro výměnu zkušeností z výuky, d) podněcujete další vzdělávání učitelů v tématech, která souvisejí s realizací výuky podle ŠVP, e) upozorňujete na vhodné články, texty, publikace, metodické materiály, f) podněcujete k prezentaci dobrých zkušeností učitelů z vlastní výuky, g) podněcujete k prezentaci dobrých zkušeností učitelů z DVPP, h) zprostředkováváte setkání se zkušenými pedagogy (experty, učiteli), i) podněcujete diskuse o kvalitě výuky, j) shromažďujete podněty pro úpravy ŠVP, k) řídíte úpravy textu ŠVP, l) radíte učitelům v problematice výuky podle ŠVP
11. **Jaká je skutečná spolupráce ředitele školy s koordinátorem ŠVP? (Zatrhnete jednu nebo více odpovědí.)**
  - a) koordinátor ŠVP má možnost pravidelně se setkávat s ředitelem školy a projednávat s ním koordinaci činností k podpoře výuky podle ŠVP, b) ředitel se zúčastňuje porad (akcí) pořádaných koordinátorem ŠVP, c) ředitel podporuje koordinátora ŠVP v diskusích s učiteli, d) koordinátor ŠVP má od ředitele pravomoci prosazovat dohodnuté postupy vůči jiným kolegům, e) dohodnuté postupy prosazuje ředitel školy sám, f) ředitel školy hodnotí spolu s koordinátorem úspěšnost akcí pro podporu výuky podle ŠVP, g) koordinátor je přizván k jednání s ČŠI o výuce podle ŠVP
12. **Obracejí se na koordinátora ŠVP učitelé vaší školy s dotazy, které se týkají výuky podle ŠVP?**
  - a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne
13. **Jak často se na vás obracejí učitelé s dotazy, které se týkají výuky podle ŠVP?**
  - a) denně, b) minimálně jednou týdně, c) minimálně jednou za 14 dní, d) minimálně jednou za měsíc, e) méně často
14. **Zdůvodněte, proč se učitelé neptají na problematiku týkající se výuky podle ŠVP?**
15. **Kterých oblastí se dotazy nejvíce týkají?**
  - a) metody práce, b) organizace výuky, c) rozvíjení klíčových kompetencí, d) hodnocení klíčových kompetencí, e) naplňování očekávaných výstupů, f) výchovné a vzdělávací strategie, g) práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, h) hodnocení žáků, i) projekty, j) příprava na hodinu (tematické plány) podle ŠVP, k) vlastní zkušenosti z výuky, l) náměty pro úpravu ŠVP, m) vhodné metodické materiály a texty, n) učebnice – výběr (kvalita), o) učební texty – vlastní tvorba
16. **Vypište a zdůvodněte, co považujete v roli koordinátora ŠVP ve vaší škole za největší úspěch?**
17. **Vypište a zdůvodněte, co považujete v roli koordinátora ŠVP ve vaší škole za největší neúspěch?**
18. **Co je třeba změnit, aby byla činnost koordinátora ŠVP ve vaší škole pro učitele přínosnější?**
  - a) lépe vymezit (podpořit) postavení koordinátora ŠVP v legislativních dokumentech, b) snížit úvazek koordinátora ŠVP, c) finančně ocenit činnost koordinátora ŠVP, d) více podpořit vzdělávání koordinátora ŠVP, e) umožnit setkávání s jinými koordinátory ŠVP, f) vytvářet prostor pro výměnu zkušeností koordinátora ŠVP a učitelů, g) podpořit postavení koordinátora ŠVP ve škole ze strany vedení školy, h) není třeba nic měnit
19. **Které z uvedených materiálů zpracovávají učitelé ve vaší škole ve vazbě na ŠVP nově?**
  - a) tematické plány, b) přípravy do hodin, c) kritéria pro hodnocení dosahovaných očekávaných výstupů žáků, d) individuální vzdělávací plány žáků, e) žádné
20. **Jaký způsob většinou učitelé ve vaší škole volí pro hodnocení své vyučovací činnosti (zpětnou vazbu)?**

a) poznámky v tematických plánech, b) poznámky v přípravách na hodinu, c) pedagogický deník, d) portfolia (digifolia) svých zkušeností, e) diskusi s kolegy se zápisem, f) diskusi s kolegy bez zápisu, g) svou činnost nehodnotí

21. Zkušenosti z výuky jsou nejčastěji projednávány (vyberte maximálně 3 možnosti):

a) v metodických sekcích (komisích), b) na tematicky zaměřených poradách celého pedagogického sboru, c) na všeobecně zaměřených poradách celého pedagogického sboru, d) na setkáních zájemců z řad učitelů o danou problematiku, e) na setkáních s přizvanými experty, f) nejsou projednávány

22. Byly ve vašem ŠVP provedeny úpravy?

a) ano, b) ne

23. Označte, z jakých důvodů zatím škola ŠVP neupravovala.

a) plně nám vyhovuje, nebylo třeba dosud nic měnit, b) potřebovali bychom provést úpravy ŠVP, ale neměli jsme proto doposud potřebné podmínky, c) k úpravám ŠVP přistoupíme až na konci celého cyklu – až žáci všech ročníků projdou výukou podle ŠVP

24. Ve kterých částech ŠVP jste úpravy prováděli? (Zatrhňte jednu nebo více položek.)

a) Identifikační údaje, b) Charakteristika školy, c) Charakteristika ŠVP, d) Učební plán, e) Učební osnovy, f) Hodnocení žáků, g) Autoevaluace školy

25. Čeho se úpravy ŠVP týkaly především?

a) zpřesnění podmínek vzdělávání, b) úpravy výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni školy, c) jiné začlenění průřezových témat do jednotlivých předmětů, d) doplnění (zpřesnění) pasáží o vzdělávání žáků s ŠVP, e) doplnění (zpřesnění) pasáží o vzdělávání žáků mimořádně nadaných, f) úpravy učebního plánu (změny časových dotací), g) úpravy učebního plánu (změny ve struktuře vyučovacích předmětů), h) zpřesnění poznámek k učebnímu plánu, i) podrobnější rozpracování očekávaných výstupů do ročníků, j) změny formulací očekávaných výstupů, k) přesuny učiva z ročníku do ročníku, l) redukce učiva, m) zpřesňování výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni předmětu, n) zpřesnění průřezových témat na úrovni předmětů, o) doplnění mezipředmětových vazeb

26. Uveďte, která dosud provedená úprava ŠVP byla pro vaši školu (výuku) nejpodstatnější a proč?

27. Kdo ve vaší škole nejčastěji předkládá náměty na úpravu ŠVP?

a) učitelé, kteří cítí potřebu inovace své práce, b) učitelé, kteří nově nastoupili do školy, c) koordinátor ŠVP, d) ředitel školy, e) zástupce ředitele, f) vedoucí předmětové komise či metodického sdružení po dohodě s učiteli, g) zástupce ČŠI

28. Co je nejčastějším důvodem úprav ŠVP?

a) zkušenosti učitelů z výuky, b) názory nových učitelů, c) inspirace v jiných ŠVP, d) rozhodnutí ředitele, e) reakce na výsledky autoevaluace školy, f) reakce na zprávu ČŠI, g) reakce na podněty rodičů, školské rady

29. Co je pro vás při úpravách ŠVP problematické?

a) nedostatečná motivace učitelů ze strany vedení školy, b) neochota učitelů provádět změny (úpravy) ŠVP, c) nevládnutá činnost koordinátora ŠVP, d) nekoordinovaná spolupráce učitelů na úpravách ŠVP, e) nedostatek času, f) nezájem učitelů na základě nedostatečného ohodnocení za jejich práci na ŠVP, g) nedostatečný prostor na prodiskutování otázek souvisejících s úpravami ŠVP, h) nedostatek informací k zamýšleným úpravám a jejich provádění, i) direktivní postupy vedení školy jako podnět k úpravám, j) nic

Kvalitativní výzkum s využitím hospitací

Datum:

Leden – říjen 2010

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

Vzorek zahrnoval 42 učitelů z 11 škol, z toho 35 žen a 7 mužů. Byli vybíráni učitelé ze škol, s nimiž se členové týmu znali z předcházející spolupráce (případně je doporučili a charakterizovali ředitelé) a mohli tedy odhadovat, s jakým stylem výuky se u vybraných učitelů setkají. Byla monitorována výuka v následujících předmětech: český jazyk, anglický jazyk, německý jazyk, francouzský jazyk,

prvouka, matematika, dějepis, přírodopis, biologie, fyzika, hudební výchova, tělesná výchova, dramatická výchova a výchova demokratického občana. Výběr předmětů směřoval k podchyzení typických rysů současné výuky, jak o nich informovaly předcházející výzkumy. V projektu bylo zaznamenáno a vyhodnoceno 46 vyučovacích jednotek.

5 partnerských škol (ZŠ Jesenice, ZŠ Lyčkovo náměstí, ZŠ Senohraby, ZŠ Terežín, FZŠ Otakara Chlupa)

Zaměření hospitací:

Vzhledem k tomu, že sledování KR má dopad také na kvalitu výuky, byl monitoring zaměřen i na práci učitelů přímo ve výuce. Pomocí přímého pozorování (hospitací) v hodinách jednotlivých předmětů se sledovalo, zda jsou učitelé schopni vytvářet v hodinách výukové situace, které jsou zaměřené na utváření a rozvíjení klíčových kompetencí ve vazbě na vzdělávací obsah.

Hlavní zjištění:

Na základě zkoumání kvality výuky prostřednictvím hospitací byla stanovena stupnice pro vymezení kvality výuky, přesněji kvality výukových situací. Byly navrženy tři kategorie poznávacích procesů a znalostí žáků, které ukazují, k jak vysoké úrovni cílů může žák směřovat:

- 1) základní pojmy nebo dovednosti,
- 2) analýza a porozumění obsahu,
- 3) zobecňování, aplikace a schopnost uvažovat o svém zlepšování (metakognice).

Jako důležitou, ale zvláštní kategorii kvality lze posuzovat:

- 4) motivaci žáků k učební činnosti a k učení.

Návaznost uvedených úrovní ve výuce je nezbytnou podmínkou pro kvalitu samotné výuky s ohledem na sledovaný vztah učivo-kompetence.

Završující kategorií pak je:

- 5) návrh zlepšujících opatření (tzv. alterací²); tato kategorie vypovídá o kvalitě nepřímo tím, že ukazuje potřebnost zlepšení. Čím je naléhavost zlepšení vyšší, tím nižší je odhadovaná kvalita výuky.

Podstatná obměna oproti jiným způsobům sledování kvality výuky spočívá právě v tom, že určení míry kvality je spojeno s návrhem účinnějšího řešení pro zlepšení výukové situace. Čím více zlepšení daná situace vyžaduje, tím je v systému hodnocena jako méně kvalitní, a naopak. Tento přístup má podněcovat ředitele a učitele ve školách, aby analyzovali příčiny snížené kvality výuky a vzdělávacích obtíží žáků. Má také rozvíjet schopnost učitelů vysvětlovat a zdůvodňovat své pedagogické postupy, aby docházelo ke zlepšování kvality výuky.

Ukazatele kvality výuky

Ze vztahů mezi cílovými kategoriemi, motivací žáků a navrhováním zlepšujících opatření byly identifikovány následující úrovně kvality výuky:

1. **Selhávající výuková situace:** Pro žáky **nemá výuka zjevný přínos ani v základních rovinách poznávání**. Může být pro žáky motivující, ale **bez pozitivního dopadu na sledovaný vztah učivo-kompetence; navrhování zlepšujících opatření je nutné**.
2. **Nerozvinutá výuková situace:** Žákům je dána **jen částečně příležitost osvojit si základní poznatky**. Tyto poznatky žáci mohou prokázat v odpovídajících úkolových (testových) situacích tak, že si je aktivně vybavují a užívají je; výuka může být pro žáky motivující, ale **bez pozitivního důsledku pro sledovaný vztah učivo-kompetence; navrhování zlepšujících opatření je nutné**.
3. **Podnětná výuková situace:** Žákům přináší **příležitost k rozebírání předložených témat, ke klasifikacím, hodnocení a k poučení se z chyb**. Vede žáky k usuzování, vysvětlování a odvozování závěrů opřených o základní poznatky. Tyto poznávací předpoklady žáci mohou prokázat v odpovídajících úkolových (testových) situacích tak, že si je aktivně vybavují a s porozuměním je užívají. Výuka může být pro žáky **motivující s pozitivním důsledkem pro sledovaný vztah učivo-kompetence; navrhování zlepšujících opatření není nevyhnutelné**.
4. **Rozvíjející výuková situace:** Přináší žákům **příležitost ke zobecňování, k aplikaci poznatků na různé typy situací, které jsou jim blízké**. Tyto kompetence žáci mohou prokázat v odpovídajících úkolových (testových) situacích a dokážou přiměřeně ke svému věku objasnit

² Alterace – výraz znamená návrh změny potřeby zlepšení, které má vést ke zvýšení kvality výsledku výuky, nikoliv ke změně smyslu výuky.

jejich smysl v širších společenských, kulturních, ekologických aj. souvislostech. **Výuka je pro žáky motivující s pozitivním důsledkem pro sledovaný vztah učivo–kompetence; návrhy zlepšujících opatření nejsou nutné** (anebo jsou jen ojedinělé a málo naléhavé).

	základní pojmy nebo dovednosti	analýza a porozumění obsahu	zobecnování, aplikace, schopnost se zlepšovat	motivace	navrhování zlepšujících opatření
selhávající	–	–	–	– nebo +	+++
nerozvinutá	+	–	–	+ nebo –	++
podnětná	+	+	–	+ nebo –	+
rozvíjející	+	+	+	+	–

Tabulka představuje schéma kategorií pro sledování situací výuky z hlediska kvality vztahu učivo – klíčové kompetence.

Odkazy:

Monitorování realizace kurikulární reformy – kvalitativní výzkum v základních školách s využitím hospitací (zpráva). VÚP: listopad 2010.

4.6 Rok 2010 – Kvalitní škola – G (dotazníkové šetření + rozhovory + případové studie, videostudie, obsahová analýza kurikulárních dokumentů)

Dotazníkové šetření

Datum:

2010

Realizace:

VÚP ve spolupráci s Institutem výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity

Cílová skupina:

K účasti v on-line dotazníkovém šetření byli osloveni učitelé na náhodně vybraných nepilotních gymnáziích (75 gymnázií) a vedle toho také učitelé na všech pilotních gymnáziích (16 gymnázií). Dotazník vyplnilo 1 098 respondentů, ředitelé a učitelé na 58 náhodně vybraných gymnáziích v České republice (46 nepilotních, 12 pilotních).

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Tři oblasti:³

- akceptace kurikulární reformy
- učitelovo pojetí kurikula
- využití a účinky kurikula

Hlavní zjištění:

Z výsledků je patrné, že reforma jako taková není na gymnáziích většinově akceptována. Skupina akceptujících je relativně málo početná (149 respondentů; 14 %), skupina neakceptujících je početnější (321 respondentů; přibližně 30 %); největší je skupina respondentů, kteří zauímají vůči reformě ambivalentní vztah (585 respondentů; 55 %). Problematická akceptace reformy se odráží nejen v poměrně nízké míře souhlasu s výroky poukazujícími na přínosy reformy, ale také v poměrně vysoké míře souhlasu s výroky poukazujícími na její problémy. Reakce respondentů na výzvu „chcete-li ještě něco k tématu kurikulární reforma na gymnáziích sdělit, uveďte to sem...“ přinesly řadu emocionálně podbarvených výroků. Z toho lze soudit, že respondentům není toto téma lhostejné.

Ve výzkumu se potvrdilo očekávání, že učitelé lze podle odpovědí na otázky k pojetí kurikula rozdělit do tří kohort: zaměření na učivo (logotropní), zaměření na žáka (paidotropní), zaměření na systém (vstřícnost k ŠVP, RVP G). Postoje učitelů ke kurikulu jsou rozrůzněné, individualizované a bez extremistických tendencí.

Výzkum naznačil, jak učitelé na gymnáziích vnímají reformní či inovační potenciál kurikulárních dokumentů. Ukázalo se, že účely využití a účinky kurikulárních dokumentů jsou různé, v závislosti na tom, v jaké úrovni vzdělávacího systému se pohybuje (školství, škola, školní třída).

Odkazy:

Dotazníkové šetření:

Kurikulární reforma na gymnáziích, výsledky dotazníkového šetření. Výzkumná zpráva.

<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/03/kurikularni-reforma-na-gymnaziich.pdf>

Konkrétní znění otázek:**Téma: akceptace kurikulární reformy**

Dotazníkové položky (některé položky se ukázaly jako problematické, nutno vypočítat vnitřní konzistenci baterie a provést faktorovou analýzu)

---

³ Jako proměnné na pozadí byly zkoumány spokojenost se školstvím a gymnaziálním vzděláváním, obeznamenost s reformními záměry a s kurikulárními dokumenty, podpora kurikulární reformy.

Vyjádřete míru souhlasu s uvedenými výroky

(určitě souhlasí, spíše souhlasí, zčásti souhlasí, zčásti nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí, nedokážu posoudit)

1. Gymnaziální vzdělávání potřebovalo změnu.
2. Reformu kurikula GV vítám.
3. Z reformy kurikula GV mám obavy.
4. GV svým pojetím před reformou neodpovídalo požadavkům dnešní doby.
5. GV bylo před reformou zatíženo přílišným encyklopedismem.
6. GV mělo před reformou dobrou úroveň.
7. Prostor pro profilaci gymnázia byl dostatečný i před reformou.
8. S reformou přichází moderní koncepce vzdělávání.
9. Reforma nabízí možnost nastavovat zaměření gymnázií, aby odpovídalo požadavkům doby.
10. Reforma nabízí možnost profilovat školu.
11. Reforma přináší nebezpečí bezbřehého rozvolnění.
12. Reforma přináší nebezpečí formalismu.
13. Reforma přináší mnoho práce bez záruky na úspěch.
14. Reforma přináší nebezpečí poklesu úrovně výkonů žáků.
15. RVP je ve srovnání s předchozím dokumentem (Generalizovaný učební plán...) výrazným zlepšením.
16. Pracoval/a bych i nadále raději dle předchozího dokumentu.
17. Předchozí kurikulární dokument byl již zastaralý.
18. Předchozí kurikulární dokument byl dobře použitelný.

Téma: učitelovo pojetí kurikula

Dotazníkové položky: některé položky se ukázaly jako problematické, nutno vypočítat vnitřní konzistenci baterie a provést faktorovou analýzu

Vyjádřete míru souhlasu s uvedenými výroky

(určitě souhlasí, spíše souhlasí, zčásti souhlasí, zčásti nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí)

1. Obsah výuky má vycházet ze systematiky oboru – na ni se orientuji především.
2. Škola má zprostředkovávat především odborné znalosti – to je její hlavní funkce.
3. Při přípravě na výuku zohledňuji především hledisko oboru – to mě zajímá nejvíce.
4. Mám představu o tom, jaké znalosti má mít absolvent mého předmětu – k tomu směřuji především.
5. Nejdůležitější jsou pro mě žáci – za klíčové považuji připravit je smysluplně na budoucnost.
6. Potřebuji pedagogickou svobodu k tomu, abych mohl/a zohledňovat potřeby žáků – jsou výchozí pro výběr učiva.
7. Při přípravě na výuku jsem veden/a především úvahami, jak na tom jsou žáci – navázat na to, co umějí, to je mým hlavním úkolem.
8. Bez RVP a ŠVP bych se neobešel – jsou důležitým rámcem pro orientaci výuky.
9. V RVP a ŠVP nacházím podněty pro výuku.
10. Když plánuji výuku, opírám se přirozeně o školní vzdělávací program.
11. RVP používám především, když musím svoji výuku legitimizovat před vedením školy, inspekcí, rodiči apod.
12. RVP není tak důležitý, k dispozici jsou učebnice.

Téma: využití a účinky kurikula

Dotazníkové položky: některé položky se ukázaly jako problematické, nutno vypočítat vnitřní konzistenci baterie a provést faktorovou analýzu

Vyjádřete míru souhlasu s uvedenými výroky

(určitě souhlasí, spíše souhlasí, zčásti souhlasí, zčásti nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí)

1. ŠVP je v naší škole využíván jako nástroj plánování a řízení práce školy.
2. Vytváření ŠVP nám umožnilo profilovat školu.
3. Vytváření ŠVP nám umožnilo „legalizovat“ stávající koncepci naší školy.
4. Vytváření ŠVP nám umožnilo vyzkoušet nové metody/formy práce.

Vyjádřete míru souhlasu s uvedenými výroky

(určitě souhlasí, spíše souhlasí, zčásti souhlasí, zčásti nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí)

ŠVP mi pomáhá při:

- informování rodičů o cílech a o učivu
- rozvržení učiva do časově tematického plánu
- stanovování cílů výuky
- plánování konkrétních vyučovacích hodin
- úvahách o směřování a cílech výuky
- úvahách o hodnocení výsledků žáků
- volbě výukových metod
- volbě didaktických pomůcek a médií
- komunikaci s učiteli v předmětové komisi
- komunikaci s učiteli dalších předmětů
- stanovení základní učiva pro žáky

Vyjádřete míru souhlasu s uvedenými výroky

(určitě souhlasí, spíše souhlasí, zčásti souhlasí, zčásti nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí)

V souvislosti s ŠVP se změnil můj postoj:

- ke škole jako takové
- k cílům vzdělávání
- k obsahům vzdělávání (učivu)
- k výukovým metodám/formám
- ke spolupráci v učitelském sboru
- ke spolupráci s rodiči
- ke spolupráci se žáky
- k přípravě výuky
- k realizaci výuky
- k hodnocení výuky

Řízené rozhovory

Datum:

2009 (realizace řízených rozhovorů), 2010 (zpracování řízených rozhovorů a vydání publikace)

Realizace:

VÚP v Praze ve spolupráci s Institutem výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity

Cílová skupina:

Bylo realizováno celkem 19 řízených rozhovorů s koordinátory tvorby ŠVP na pilotních (15) a partnerských gymnáziích (4).

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Cílem řízených rozhovorů bylo dokumentovat proces vzniku školního vzdělávacího programu a porozumět problémům, které jsou s tvorbou kurikula spojeny. Jinými slovy, vypracovat soupis aktivit spojených s implementací RVP a projektováním ŠVP.

Zaměření na:

- kurikulární procesy
- faktory ovlivňující kurikulární procesy
- funkce kurikula

9 hlavních okruhů, do nichž se soustředila témata otázek a odpovědí:

- Ideje a cíle kurikulární reformy
- Implementace kurikulární reformy
- Podpora reformy
- Kurikulární reforma a možnosti rozvoje a profilace školy

- Učitel a kurikulum: k personálním faktorům reformy
- Kurikulární vlivy na tvorbu školního vzdělávacího programu
- Realizace vzdělávacího obsahu ve výuce a klíčové kompetence
- Školní vzdělávací program a realizace výuky
- Evaluace a její význam v kurikulární reformě

Hlavní zjištění:

Viz s. 140 – 143

Kurikulární reforma na gymnáziích v rozhovorech s koordinátory pilotních a partnerských škol. Výzkumná zpráva.

<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2010/02/Kurikularni-reforma.pdf>

Odkazy:

Rozhovory:

Kurikulární reforma na gymnáziích v rozhovorech s koordinátory pilotních a partnerských škol. Výzkumná zpráva.

<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2010/02/Kurikularni-reforma.pdf>

Konkrétní znění otázek:

Kurikulární procesy:

Popište, jak ve vaší škole vznikl ŠVP.

- Jakou roli sehrával RVP G při vytváření ŠVP?
- Jak bylo vytváření ŠVP ve škole koordinováno?
- Jak se do vytváření ŠVP promítaly myšlenky RVP – např. klíčové kompetence, mezipředmětové vztahy, důraz na samostatnost žáků?
- Jaký význam mělo vytváření ŠVP pro rozvoj a profilování vaší školy?
- Jaké problémy se při vytváření ŠVP objevily?

Popište, jak ve vaší škole vypadá práce podle ŠVP a ponechte prosím prozatím stranou konkrétní výuku.

- Jak se pracuje s ŠVP ve vedení školy?
- Plánují se revize ŠVP?
- Jaké změny ve škole nastávají poté, co se podle ŠVP začíná pracovat?
- Jaké problémy se ve škole objevují poté, co se podle ŠVP začíná pracovat?

Faktory ovlivňující kurikulární procesy:

Popište, co všechno do vytváření ŠVP vstupovalo.

- Které z uvedených vlivů tvorbu ŠVP podporovaly?
- Které z uvedených vlivů tvorbu ŠVP brzdily?
- Jakou roli při vytváření ŠVP sehrávaly dřívější osnovy, RVP ZV, RVP G, učebnice apod.
- Jakou roli při vytváření ŠVP sehrával regionální kontext školy, personální podmínky školy (kvalifikovanost a profesní vybavenost učitelů, klima učitelského sboru), materiální podmínky školy apod.

Popište, co všechno do práce podle ŠVP vstupuje.

- Které z uvedených vlivů práci podle ŠVP podporují?
- Které z uvedených vlivů práci podle ŠVP brzdí?
- Jakou roli při práci podle ŠVP sehrávají dřívější osnovy, RVP ZV, RVP G, katalogy maturitních požadavků, učebnice apod.
- Jakou roli při práci podle ŠVP sehrává regionální kontext školy, personální podmínky školy (kvalifikovanost a profesní vybavenost učitelů, klima učitelského sboru), materiální podmínky školy apod.

Funkce kurikula:

Popište, k čemu je ve vaší škole ŠVP využíván. Zaměřte se přitom na úroveň výuky a na učitele vaší školy, o jejichž práci máte přehled.

- Jakou roli hraje ŠVP při dlouhodobém plánování výuky (např. koordinace cílů a učiva)?
- Jakou roli hraje ŠVP při přípravě na výuku?
- Jakou roli hraje ŠVP při bezprostředním rozhodování ve výuce?
- Jakou roli hraje ŠVP při evaluaci či autoevaluaci výuky?

Doplňující otázka:

- Jakou podobu by měla mít podpora zavádění RVP do tvorby ŠVP?

Případové studie**Cílová skupina:**

Záměrný výběr škol – učitelů konkrétních vyučovacích předmětů G.

Realizace:

VÚP ve spolupráci s Institutem výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity

Hlavní zjištění:

Výstup v roce 2011.

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Formou případových studií jsou zkoumány jak samotné kurikulární artefakty, tak procesy jejich vzniku. Sledování a vyhodnocování procesů projektování, implementace a realizace kurikula vč. faktorů, které je ovlivňují.

Videostudie**Cílová skupina:**

Záměrný výběr škol – učitelů konkrétních vyučovacích předmětů G.

Realizace:

VÚP ve spolupráci s Institutem výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity

Hlavní zjištění:

Výstup v roce 2011.

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Formou výzkumu založeného na analýze videozáznamů vyučovacích hodin, které jsou pořizovány v rámci virtuálních hospitací, se zkoumají příležitosti pro rozvíjení znalostí, dovedností a kompetencí žáků. Cílem pohledů do výuky je zachytit a popsat konkrétní situace, jež budou sloužit jako příklady dokumentující implementaci/realizaci ŠVP a transformaci vzdělávacích obsahů v různých vyučovacích předmětech.

4.7 Rok 2010 – Pokusné ověřování tvorby RVP a ŠVP pro bilingvní gymnázia

Datum:

květen 2010

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

17 dvojjazyčných gymnázií

1. Gymnázium, Písek, Komenského 89
2. Gymnázium, Olomouc-Hejčín, Tomkova 45
3. Gymnázium F. X. Šaldy, příspěvková organizace, Liberec 11, Partyzánská 530
4. Gymnázium Dr. Karla Polesného, Znojmo, Komenského náměstí 4
5. Gymnázium, Praha 8, Ústavní 400
6. Klasické a španělské gymnázium, Brno-Bystrc, Vejrostova 2
7. Biskupské gymnázium J. N. Neumanna a Církevní základní škola, České Budějovice, Jirsíkova 5
8. Gymnázium Hladnov, příspěvková organizace, Slezská Ostrava, Hladnovská 35
9. Gymnázium, Olomouc, Čajkovského 9
10. Gymnázium Jana Nerudy, škola hlavního města Prahy, Praha 1, Hellichova 3
11. Gymnázium, Praha 4, Budějovická 680
12. Slovanské gymnázium, Olomouc, tř. Jiřího z Poděbrad 13
13. Gymnázium Matyáše Lercha, Brno, Žižkova 55
14. Gymnázium Pierra de Coubertina, Tábor, Náměstí Františka Křížíka 860
15. Rakouské gymnázium v Praze, o. p. s., Praha 5, Drtinova 3
16. Gymnázium Ludka Pika, Plzeň, Opavská 21
17. The English College in Prague – Anglické gymnázium, o. p. s., Praha 9-Vysočany, Sokolovská 320

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

V květnu 2010 zaslalo VÚP na všech 17 dvojjazyčných gymnázií strukturované otázky. V odpovědích na ně byla vyhodnocena realizace ŠVP v roce 2010. Školy měly příležitost učinit reflexi vlastní tvorby a výuky podle ŠVP po prvním školním roce, což je velmi krátké období na hodnocení, ale přesto je možné některé důležité změny ve výuce vyzorovat a popsat.

Strukturované otázky se vztahovaly k následujícím tematickým oblastem:

- změny ve výuce dle ŠVP a jejich zhodnocení;
- problémy při výuce dle ŠVP;
- úpravy ŠVP;
- jazyková příprava;
- potřeba podpory ze strany VÚP.

Hlavní zjištění:

V první strukturované otázce byly školy dotazovány na to, jaké zaznamenaly změny v dvojjazyčných gymnáziích v souvislosti s výukou podle ŠVP. Tato otázka se skládá ze 3 dalších upřesňujících podotázek.

1a) Jaké změny nastaly ve vaší škole a ve výuce v souvislosti s realizací ŠVP?

1b) Jak tyto změny hodnotíte?

Většina škol popsala jako nejzásadnější změnu:

- úpravu časové dotace v učebním plánu – pro některé školy to znamenalo oproti předchozímu stavu zavést větší počet hodin ve výuce českého jazyka a literatury nebo dřívější zavedení předmětu ICT.

Jako pozitivní změny školy zmiňují:

- vlastní přípravu dokumentu ŠVP;
- nové nastavení vzdělávacího obsahu jako atraktivnější výuku pro žáky s větším prostorem k samostatnějšímu myšlení a k uplatnění svých zájmů;
- zavedení průřezových témat;

- rozřídění učebních osnov do jednotlivých ročníků a celkové sjednocení cílů a požadavků ze strany školy, umožňující větší přehlednost jak pro učitele, tak i pro rodiče žáků a žáky samotné;
- učební osnovy umožňují volnost při rozhodování o výběru učiva;
- proměnu práce a spolupráce učitelů a zlepšení spolupráce českých a zahraničních učitelů a předmětových komisí při přípravě učebních osnov a koordinaci výuky některých předmětů a dále předmětů, které jsou vyučovány jak českými, tak i zahraničními učiteli;
- více moderních metod výuky, jako např. projektové vyučování;
- větší uplatňování mezipředmětových vztahů;
- větší nezávislost na zahraničním partnerovi školy díky naplňování vzdělávacího obsahu dle RVP DG.

Jako problematickou změnu školy zmiňují:

- přeskupení a úpravu struktury vyučovaných předmětů v jednotlivých ročnících, tak aby byl naplněn povinný obsah RVP DG a zároveň mezinárodních programů, podle nichž musejí dvojazyčná gymnázia vyučovat.

1c) Byli žáci seznámeni s tím, že budou vyučováni podle ŠVP? Pokud ano, napište jakou formou.

Žáci a rodiče žáků byli o výuce podle ŠVP většinou informováni:

- v rámci přijímacího řízení,
- v rámci adaptačních kurzů,
- prostřednictvím webových stránek školy,
- v rámci informačních a třídních schůzek nebo pohovoru se žáky i rodiči ještě před nástupem do 1. ročníku. S podrobnostmi ŠVP seznamuje žáky a rodiče obvykle třídní učitel či předseda předmětové komise.

Žáci a rodiče žáků vyšších ročníků, kterých se výuka podle ŠVP již týkat nebude, byli o této změně v nižších ročnících informováni na třídních schůzkách a v rámci konzultačního odpoledne.

Ve druhé strukturované otázce byly školy dotazovány na to, s jakými problémy se při výuce dle ŠVP setkali.

2) Co vám činí při práci podle ŠVP ve výuce největší obtíže?

Pro naprostou většinu škol nepředstavuje realizace podle ŠVP větší obtíže. Některé z výše uvedených pozitivních změn jsou považovány částečně i za problematické:

- mezipředmětové vztahy;
- průřezová témata;
- nové metody práce;
- náročnost při koordinaci ŠVP a komunikaci mezi učiteli.

Pojmenované problémy při realizaci ŠVP jsou logické, neboť se všemi těmito obtížemi se setkali i učitelé pilotních a nepilotních gymnázií při přípravě a realizaci svých ŠVP.

Ve třetí strukturované otázce byly školy dotazovány na to, jaké provedly úpravy ve svém ŠVP.

3) Budete provádět nějaké úpravy v dokumentu ŠVP po prvním školním roce pokusného ověřování výuky? Pokud ano, vypište jaké a z jakého důvodu.

Většina škol shodně napsala, že prozatím neprováděly ve svých ŠVP žádné úpravy, protože žáci prošli teprve prvním ročníkem výuky dle ŠVP.

Výhledově plánované úpravy ŠVP se týkají:

- charakteristiky ŠVP a rozpracování problematiky žáků z odlišného kulturního a sociálně znevýhodňujícího prostředí na základě doporučení ČŠI;
- učebního plánu;
- učebních osnov; na základě doporučení ČŠI budou např. ve vyučovacím předmětu zeměpis rozšířeny učební osnovy;
- volitelných předmětů.

Ve čtvrté strukturované otázce byly školy dotazovány na organizaci a průběh tzv. jazykové přípravy, jak se v prvních dvou ročnících na dvojazyčných gymnáziích nazývá cizojazyčná výuka, která směřuje k dosažení úrovně B1. Přehledem uvádím, jak je na jednotlivých školách a jazykových sekcích zjišťována vstupní jazyková úroveň žáků, dále jaká je požadovaná výstupní jazyková úroveň po 1. ročníku a jak se zjišťuje výstupní jazyková úroveň na konci 2. ročníku.

4a) Jakým způsobem zjišťujete vstupní jazykovou úroveň žáků v 1. ročníku v rámci vzdělávacího oboru Jazyková příprava?

4b) Jaké výstupní znalosti a dovednosti požadujete po žácích po 1. roce vzdělávání v rámci vzdělávacího oboru Jazyková příprava?

4c) Jakým způsobem zjišťujete, zda jsou jazykové znalosti a dovednosti žáků na konci 2. ročníku na úrovni B1 v rámci vzdělávacího oboru Jazyková příprava?

Jazyková příprava, která zahrnuje intenzivní jazykovou výuku v prvních dvou ročnících, je jedním z hlavních specifik dvojjazyčných gymnázií. V anglických, německých a italském dvojjazyčném gymnáziu je zjišťována vstupní jazyková znalost žáka. U španělské a francouzské sekce se nepožaduje žádná vstupní jazyková znalost žáka. Požadovaná jazyková znalost na konci 1. ročníku je obvykle A2. Požadovaná výstupní jazyková úroveň na konci 2. ročníku, která je RVP DG stanovena na úroveň B1, je obvykle ověřována pomocí závěrečných testů a ústního pohovoru. Na některých školách jsou využívány certifikované zkoušky pro příslušný jazyk.

Od třetího do šestého ročníku probíhá výuka povinných vyučovaných předmětů v cizím jazyce, a využívá se tak jazykových znalostí získaných v rámci jazykové přípravy. V příloze uvádím přehledem všechny vyučované předměty v cizím jazyce ve všech dvojjazyčných gymnáziích od třetího do šestého ročníku.

V páté strukturované otázce byly školy dotazovány na to, zda by měly zájem o podporu ze strany VÚP při práci s ŠVP a RVP DG a jak by tuto podporu definovaly.

5) Měli byste zájem o podporu VÚP při práci s ŠVP a RVP DG? Pokud ano, uveďte, o jakou podporu by se mělo jednat.

Několik škol nespécifikovalo požadavek na konkrétní podobu podpory ze strany VÚP a zdůraznilo spokojenost se spoluprací školy a VÚP.

Některé ze škol vyjádřily zájem o podporu při:

- větší toleranci specifik zavedených mezinárodních programů v dokumentu RVP DG – tato výtká je pochopitelná, nicméně dvojjazyčná gymnázia se podílela na vlastní tvorbě RVP DG, kde bylo možné některé ze specifik zohlednit; RVP DG bylo nutné nastavit tak, aby s ním mohly pracovat všechny jazykové sekce, které jsou vázány různými mezinárodními programy;
- vzdělávání učitelů, např. seminář zaměřený na úpravu ŠVP dvojjazyčných gymnázií – učitelé dvojjazyčných gymnázií mohli a mohou využívat nabídky projektu Kurikula G, v jehož rámci jsou pořádány oborové semináře, které se mimo jiné věnují i vzdělávacímu obsahu v ŠVP,
- moderních metodách výuky;
- konzultacích k úpravám učebních osnov.

Německé gymnázium zdůraznilo fakt, že na školu jsou přijímáni žáci se stále nižší úrovní v německém jazyce, což ovlivňuje následně i výuku v německé dvojjazyčné sekci. Tuto skutečnost by mohlo ovlivnit plánované zavedení dalšího cizího jazyka na ZŠ jako povinného, kdy by byl německý jazyk určitě jedním z plošně nabízených cizích jazyků.

Odkazy:

Interní materiál VÚP

Konkrétní znění otázek:

1. Změny v dvojjazyčných gymnáziích v souvislosti s výukou podle ŠVP

Jaké změny nastaly ve vaší škole a ve výuce v souvislosti s realizací ŠVP? Jak tyto změny hodnotíte? Byli žáci seznámeni s tím, že budou vyučováni podle ŠVP? Pokud ano, napište jakou formou.

2. Problémy při výuce podle ŠVP

Co vám činí při práci podle ŠVP ve výuce největší obtíže?

3. Úpravy ŠVP

Budete provádět nějaké úpravy v dokumentu ŠVP po prvním školním roce pokusného ověřování výuky? Pokud ano, vypište jaké a z jakého důvodu.

4. Jazyková příprava

Jakým způsobem zjišťujete vstupní jazykovou úroveň žáků v 1. ročníku v rámci vzdělávacího oboru Jazyková příprava? Jaké výstupní znalosti a dovednosti požadujete po žácích po 1. roce vzdělávání v rámci vzdělávacího oboru Jazyková příprava? Jakým způsobem zjišťujete, zda jsou jazykové znalosti a dovednosti žáků na konci 2. ročníku na úrovni B1 v rámci vzdělávacího oboru Jazyková příprava?

5. Podpora ze strany VÚP a vaše komentáře

Měli byste zájem o podporu VÚP při práci s ŠVP a RVP DG? Pokud ano, uveďte, o jakou podporu by se mělo jednat.

4.8 Rok 2011 – Monitorování a ověřování realizace kurikulární reformy a podmínek vzdělávání v MŠ (dotazníkové šetření + rozhovory)

Dotazníkové šetření

Datum:

červen 2011

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

Osloveno 285 ředitelů mateřských škol. On-line dotazníkové šetření – návratnost 142 respondentů.

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

- Podmínky předškolního vzdělávání (věcné podmínky, životospráva, psychosociální podmínky, organizace, řízení mateřské školy, personální a pedagogické zajištění, spoluúčast rodičů)
- Formy a metody práce učitelů předškolního vzdělávání

Hlavní zjištění:

Data se zpracovávají.

Odkazy:

Dosud nezveřejněno.

Konkrétní znění otázek:**Identifikační údaje o mateřské škole**

Adresa školy, jméno ředitelky, vícetřídní – jednotřídní, samostatný subjekt – sloučený subjekt, státní – soukromá

1. Jak hodnotíte věcné a materiální vybavení vaší školy?

a) zcela vyhovuje, b) v zásadě vyhovuje, c) v některých oblastech potřebuje zlepšení, d) v mnoha oblastech je nutné zlepšení

Pokud respondent odpoví, že je třeba zlepšení:

2. Označte, co konkrétně potřebuje zlepšit, inovovat, doplnit:

a) budova a její prostory, b) kuchyň, c) sociální zařízení, d) nábytek, e) pomůcky, f) hračky, g) zahrada a její vybavení, h) hřiště a vybavení, i) něco jiného (uvedte co)

3. Kolik dětí je v letošním roce zapsáno ve třídách vaší školy:

a) do 24, b) 25 a více

4. Kolik dětí zpravidla dochází:

a) do 20, b) nad 20

5. Jaký by měl být podle vašich zkušeností optimální počet dětí zapsaný do běžné třídy MŠ:**6. Jaké věkové složení tříd ve vaší škole preferujete:**

a) věkově homogenní, b) věkově heterogenní

7. Do jaké míry se učitelkám ve vaší škole daří:

věnovat každodenně dostatek času jednotlivě každému dítěti:

a) zcela, b) částečně, c) s obtížemi, d) nedaří se uspokojovat rozdílné potřeby spánku či odpočinku jednotlivých dětí

a) zcela, b) částečně, c) s obtížemi, d) nedaří se uspokojovat rozdílné potřeby volného pohybu

a) zcela, b) částečně, c) s obtížemi, d) nedaří se zajišťovat různou vzdělávací nabídku

a) zcela, b) částečně, c) s obtížemi, d) nedaří se

vyhovět rozdílnému tempu dětí

a) zcela, b) částečně, c) s obtížemi, d) nedaří se

8. Co je podle vás příčinou? (Vyberte jednu nebo více položek.)

- a) přeplněné třídy, b) učitelky nejsou dostatečně metodicky připravené, c) učitelky jsou přetížené, d) jiná příčina (jaká)

9. Mají učitelky ve vaší škole dostatečnou možnost dalšího vzdělávání?

- a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne

Pokud respondent odpoví spíše ne – ne:

10. Co je příčinou?

- a) nedostatek finančních prostředků, b) učitelky nemají chuť se vzdělávat, c) organizačně je to těžko zvládnutelné, d) není dostatečná nabídka zajímavých akcí, e) jiná příčina (jaká)

11. Jaký způsob dalšího vzdělávání (např. co se týče obsahu, formy, časových intervalů, organizace) by vám vyhovoval? (zaškrtněte max. 3 možnosti):

- a) pravidelně, b) příležitostně, c) jednorázové akce, d) ucelené kurzy, e) teoretické přednášky, f) praktické semináře, g) domácí akce, h) zahraniční stáže, i) sebevzdělávání při zaměstnání, j) sebevzdělávání bez přímé vzdělávací povinnosti (např. po pěti letech)

12. Myslíte si, že by pro učitele mateřských škol mělo být uzákoněno minimálně bakalářské vzdělávání?

- a) ano, b) ne

13. Jak hodnotíte ve vaší škole spolupráci s rodiči a jejich spoluúčast na vzdělávání:

- a) téměř všichni, b) většina, c) menšina, d) téměř nikdo

Rodiče:

- projevují průběžně zájem o činnosti školy
- zajímají se o to, co děti ve škole dělají
- zajímají se průběžně o prospívání dětí i o jejich pokroky v učení
- zajímají se více o děti a jejich výsledky v učení až v předškolním věku
- vaši práci patřičně oceňují
- problémy dětí se snaží řešit společně s vámi
- očekávají od vás odbornou radu
- konzultují s vámi případný odklad školní docházky

14. Spolupráci se zřizovatelem vaší školy považujete za vyhovující:

- a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne

Pokud respondent odpoví spíše ne – ne:

15. Kde pociťujete problémy:

- a) v nedostatečné podpoře provozu, b) v nedostatečném finančním zabezpečení nákladů, c) v malém zájmu o rozvoj a prezentaci školy, o ŠVP, d) v zasahování do pravomocí ředitelky, e) ve vyžadování autoevaluačních zpráv školy, f) v omezení spoluúčasti ředitelky školy při stanovení kritérií pro přijímací řízení dětí, g) jiný problém (uvedte jaký)

16. Jsou v RVP PV některé konkrétní dovednosti, které zvládají děti v současné době s obtížemi?

- a) ano, b) ne

Pokud respondent odpoví ano:

17. Které to jsou?

18. Čím je to podle vašich zkušeností způsobeno?

- a) očekávané výstupy v RVP PV jsou nastaveny jako příliš náročné, b) je mnoho dětí ve třídě, c) docházka dětí je nepravidelná nebo nedostatečná, d) učitelé nejsou dostatečně připraveni a metodicky vybaveni, e) problémy jsou důsledkem nedostatků v rodinné péči, f) jiná příčina (jaká)

19. Jsou v RVP PV některé očekávané výstupy, ve kterých děti zpravidla dosahují vyšší úrovně dovedností (pro děti jsou snadné)?

- a) ano, b) ne

Pokud respondent odpoví ano:

20. Které to jsou?

21. Sledování a hodnocení individuálních rozvojových a vzdělávacích pokroků dětí ve škole:

- a) u všech dětí, b) jen u nejstarších dětí, c) jen u nejmladších dětí, d) u jiných e) vedeme si příslušnou dokumentaci, f) nevedeme dokumentaci, g) vedeme dokumentaci jen u vybraných dětí, h) dle zjištěných výsledků pracujeme s dítětem individuálně, i) s výsledky seznamujeme rodiče

22. Jaké je procento odkladů školní docházky ve vaší škole?

- a) 0-10, b) 10-20, c) 21-30, d) 31 a více

23. Jsou podle vás všechny odklady nezbytné?

- a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) ne

24. Je něco, o čem víte, že by vám ve vaší práci pomohlo?

Řízené rozhovory

Cílová skupina:

Řízené rozhovory probíhali se čtyřmi řediteli partnerských mateřských škol.

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Rozhovory sloužily k pilotáži otázek do výše uvedeného dotazníkového šetření (shodná témata).

4.9 Rok 2011 – Monitorování a ověřování realizace kurikulární reformy a podmínek vzdělávání v ZŠ (dotazníkové šetření + hloubkové rozhovory + kvalitativní výzkum s využitím hospitací)

Dotazníkové šetření

Datum:

červen 2011

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

Odlíšný dotazník pro ředitele a pro učitele 1. a 2. stupně, kteří vyučují Český jazyk a literaturu, Matematiku a Informační a komunikační technologie. On-line dotazník, osloveno 300 škol. Návratnost v dotazníku pro ředitele 136 respondentů, dotazníku pro učitele 1. stupně – ČJ (119 respondentů), M (92 respondentů), ICT (44 respondentů), dotazníku pro učitele 2. stupně – ČJ (111 respondentů), M (116 respondentů), ICT (88 respondentů).

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Dotazník pro ředitele:

- Hospitace
- Testování

Dotazník pro učitele:

- Práce s učebními osnovami po čtyřech letech výuky podle ŠVP

Hlavní zjištění:

Data se zpracovávají.

Odkazy:

Dosud nezveřejněno

Konkrétní znění otázek:

Dotazník pro učitele:

- Zatrhněte svou pozici ve škole:**
  - Učitel/ka 1. stupně, b) Učitel/ka 2. stupně
- Zatrhněte vyučovací předmět, který vyučujete (pouze jeden z nabídky) a kterého se budou týkat vaše odpovědi.**
  - Český jazyk a literatura, b) Matematika, c) Informační a komunikační technologie
- Podílel/a jste se na tvorbě učebních osnov vybraného vyučovacího předmětu v ŠVP vaší školy?**
  - ano, b) ne
- Co je předností těchto učebních osnov (např. posílení časové dotace, integrace vzdělávacího obsahu, zařazení průřezových témat)?**

Zdůvodněte, co a proč považujete za přednost daných učebních osnov.
- V čem jsou nedostatky těchto učebních osnov? (např. jsou příliš podrobné, nedostatečně formulují výchovné a vzdělávací strategie, jsou příliš náročné)**

Zdůvodněte, co a proč považujete za nedostatek daných učebních osnov.
- 14. Změnil/a byste charakteristiku vyučovacího předmětu?**
  - zcela, b) částečně, c) vůbec

(Tatáž otázka na: obsahové vymezení vyučovacího předmětu, časové vymezení vyučovacího předmětu, organizační vymezení vyučovacího předmětu, výchovné a vzdělávací strategie, dílčí (školní) výstupy, učivo, průřezová témata, poznámky, vztahy, vazby)

- 15. – 23. Uvedte, proč byste změnil/a charakteristiku vyučovacího předmětu.**
(Tatáž otázka na: **obsahové vymezení vyučovacího předmětu, časové vymezení vyučovacího předmětu, organizační vymezení vyučovacího předmětu, výchovné a vzdělávací strategie, dílčí (školní) výstupy, učivo, průřezová témata, poznámky, vztahy, vazby**)
- 24. Jaké plány výuky podle učebních osnov ŠVP vytváříte? (Vyberte jednu nebo více položek.)**
a) roční tematické plány, b) měsíční (tematické) plány, c) týdenní plány pro žáky, d) přípravy na hodinu, e) žádné, f) jiné plány (vypište jaké)
- 25. Jak jsou pro plánování vaší výuky důležité následující položky?**
a) dílčí (školní) výstupy (nejméně, středně, nejvíce)
b) učivo (nejméně, středně, nejvíce)
c) výchovné a vzdělávací strategie směřující k rozvoji klíčových kompetencí (nejméně, středně, nejvíce)
d) průřezová témata (nejméně, středně, nejvíce)
e) Uvedte jiné položky, které jsou při plánování důležité.
- 26. Změnila se pravidla pro hodnocení žáků ve vašem předmětu v důsledku výuky podle ŠVP?**
a) ano, b) ne
- 27. V čem se pravidla hodnocení žáků ve vašem předmětu změnila?**
- 28. Proč se pravidla hodnocení žáků ve vašem předmětu nezměnila?**
- 29. Pokud využíváte ve vašem předmětu testy, jak pracujete s jejich výsledky? (Vyberte jednu nebo více položek.)**
a) pro motivaci žáků k aktivnějšímu přístupu k učení, b) k úpravě plánu výuky, c) ke změnám v metodách výuky, d) k zaměření na některý konkrétní obsah výuky, e) ke sledování žákova pokroku, f) k hodnocení výsledků žáků, g) k hodnocení činnosti učitelů, h) k informování rodičů o výsledcích práce žáků, ch) testy nepoužíváme, i) k jiným účelům (uvedte k jakým)

Dotazník pro ředitele:

- 1. Uvedte počet tříd na 1. stupni.**
- 2. Uvedte počet tříd na 2. stupni.**
- 3. Kolik hospitací ve školním roce 2010/2011 se uskutečnilo na 1. stupni?**
- 4. Uvedte, kdo jiný (kromě vedení školy a učitelů) uskutečňoval hospitace na 1. stupni.**
a) ČŠI, b) rodiče, c) studenti PedF, d) někdo jiný (uvedte kdo)
- 5. Kolik hospitací ve školním roce 2010/2011 se uskutečnilo na 2. stupni?**
- 6. Uvedte, kdo jiný (kromě vedení školy a učitelů) uskutečňoval hospitace na 2. stupni.**
a) ČŠI, b) rodiče, c) studenti PedF, d) někdo jiný (uvedte kdo)
- 7. Zaznamenáváte průběh hospitace do záznamových archů?**
a) ano, b) ne
- 8. – 17. Označte na stupnici, kolik pozornosti jste při hospitacích na 1. stupni zaměřovali na vyučovací metody:**
a) nejméně, b) málo, c) středně, d) hodně, e) nejvíce
(Tatáž otázka na: **vzdělávací obsah, klíčové kompetence, průřezová témata, práci s integrovanými žáky, práci s mimořádně nadanými žáky, motivaci žáků, aktivizaci žáků, organizaci výuky, komunikaci se žáky**)
- 18. – 27. Označte na stupnici, kolik pozornosti jste při hospitacích na 2. stupni zaměřovali na vyučovací metody:**
a) nejméně, b) málo, c) středně, d) hodně, e) nejvíce
(Tatáž otázka na: **vzdělávací obsah, klíčové kompetence, průřezová témata, práci s integrovanými žáky, práci s mimořádně nadanými žáky, motivaci žáků, aktivizaci žáků, organizaci výuky, komunikaci se žáky**)
- 28. Co všechno je součástí zpětné vazby z hospitací na vaší škole?**
(Zaškrtněte jednu nebo více položek.)
a) vlastní hodnocení hodiny učitelem, b) hodnocení hodiny hospitujícími, c) vyjasnění si rozdílných názorů na průběh hodiny, d) náměty na to, co by se mělo změnit, e) návrhy konkrétních opatření, f) termín následné hospitace, g) vzájemné odsouhlasení závěrů, h) další kroky (uvedte jaké)
- 29. Vyberte, k čemu využíváte výsledky a závěry z hospitací na 1. stupni?**
(Zaškrtněte jednu nebo více položek.)
a) plánování DVPP, b) nabídce vzájemných hospitací učitelů, c) cíleným diskusím nad otázkami vzdělávací praxe, d) dílčím změnám kvality či organizace výuky, e) hodnocení učitelů, f) celkovému hodnocení práce školy, g) plánování kontrolní činnosti vedení školy, h) jiným účelům (vypište jakým)

30. Vyberte, k čemu využíváte výsledky a závěry z hospitace na 2. stupni?

(Zaškrtněte jednu nebo více položek.)

a) plánování DVPP, b) nabídce vzájemných hospitací učitelů, c) cíleným diskusím nad otázkami vzdělávací praxe, d) dílčím změnám kvality či organizace výuky, e) hodnocení učitelů, f) celkovému hodnocení práce školy, g) plánování kontrolní činnosti vedení školy, h) jiným účelům (vypište jakým)

31. Používáte pro hodnocení výsledků žáku na 1. stupni nějaké testy (např. SCIO, KALIBRO, testy MŠMT, testy jiných firem, vlastní testy)?

a) ano, b) ne

32. Používáte pro hodnocení výsledků žáku na 2. stupni nějaké testy (např. SCIO, KALIBRO, testy MŠMT, testy jiných firem, vlastní testy)?

a) ano, b) ne

Hlubkové rozhovory

Cílová skupina:

Celkem 5 ředitelů partnerských škol a 10 učitelů různých vyučovacích předmětů partnerských škol

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Smyslem hlubkových rozhovorů bylo získat informace, které by pomohly zpřesnit položky dotazníku připravovaného pro širší vzorek základních škol a specifikovat návazný kvalitativní výzkum formou hospitací.

Rozhovory s řediteli:

- Hospitace
- Žáci s ŠVP
- Testování

Rozhovory s učiteli:

- Učební osnovy a ŠVP
- Plánování výuky a výuka podle ŠVP

Hlavní zjištění:

Rozhovory sloužily pro upřesnění výše uvedených dotazníků.

Odkazy:

Interní materiál VÚP.

Konkrétní znění otázek:

Rozhovory s učiteli:

Téma 1 – Učební osnovy a ŠVP

1. a) Podílel jste se na tvorbě učebních osnov (UO) v ŠVP?

a) ano, b) ne

b) Pokud ano:

a) jakého vyučovacímho předmětu, b) podílelo se na přípravě daných UO více učitelů (ano – ne), pokud ano: c) vedl jste tým zpracovatelů UO?, d) byl jste jen členem zpracovatelského týmu, e) měl jste při tvorbě UO ŠVP jiné funkce (úkoly)

2. Jaká je podle vás úroveň UO „vašeho“ vyučovacímho předmětu?

3. a) Co je předností těchto UO a proč?

b) V čem jsou nedostatky těchto UO a proč?

4. Co byste změnil/a po 4 letech výuky podle ŠVP v UO „svého“ vyučovacímho předmětu v ŠVP? Jakou navrhuje konkrétní změnu?

a) charakteristiku vyučovacímho předmětu, b) obsahové vymezení vyučovacímho předmětu (integrace), c) časové vymezení vyučovacímho předmětu, d) organizační vymezení vyučovacímho předmětu, e) výchovné a vzdělávací strategie, f) dílčí (školní) výstupy, g) učivo, h) průřezová témata, i) poznámky, vztahy, vazby

5. Pomohla by při úpravě UO nějaká konkrétní změna ve vymezení vzdělávacího oboru v RVP ZV, z něhož vznikly UO „vašeho“ vyučovacího předmětu v ŠVP? Jakou navrhuje konkrétní změnu?
- a) charakteristiku vzdělávacího oboru (oblasti), b) cílové vymezení vzdělávací oblasti, c) očekávané výstupy, d) učivo, e) celkovou koncepci vymezení vzdělávacího oboru, f) něco jiného

Téma 2 – Plánování výuky a výuka podle ŠVP

6. Jaké plány výuky podle UO ŠVP vytváříte?
7. Kdy, v jakých fázích přípravy (plánování), realizace a vyhodnocování výuky používáte UO z ŠVP?
- a) při sestavování tematického plánu, b) při přípravě jiného plánu, c) při přípravě projektu, d) při hodnocení výsledků výuky – realizace plánu, e) při jiných krocích
8. Co z UO je pro vaše plánování nejdůležitější, určující (od čeho se plánování odvíjí)? Proč právě toto?
- a) dílčí výstupy, b) učivo, c) výchovné a vzdělávací strategie směřující k rozvoji klíčových kompetencí, d) průřezová témata, e) jiné
9. Jak ve svých plánech zajišťujete, aby výuka cíleně směřovala k naplnění očekávaných výstupů?
10. a) Rozvíjíte cíleně klíčové kompetence, průřezová témata?
- a) ano, b) ne
- b) Pokud ano: Jak to konkrétně děláte?
- c) Pokud ne: Proč, co vám v tom brání?
11. Co se na základě ŠVP a plánu/příprav sestavených podle ŠVP ve vaší výuce změnilo? (pokud se změnilo)
12. a) Vyhodnocujete své plány?
- a) přípravy do hodin, b) tematické, c) ŠVP
- b) Pokud ano, jak často?
- c) Jakým způsobem?
- d) Sám, s někým?
13. Domníváte se, že podmínky pro výuku daného předmětu ve vaší škole umožňují realizovat vše, co je v ŠVP (ve výstupech, výchovných a vzdělávacích strategiích atd.)?

Rozhovory s řediteli:

Téma 1 – Hospitace

1. a) Kolik hospitací se u vás na škole uskutečnilo během 1. pololetí letošního roku?
- b) Kolik z nich uskutečnil:
- a) ředitel, b) zástupce ředitele, c) „mentor začínajících učitelů“, d) učitelé navzájem (vzájemné hospitace učitelů), e) studenti pedagogických fakult, f) někdo jiný
2. Na co se během hospitace zaměřujete především? Proč?
- a) užité metody, b) vzdělávací obsah, c) klíčové kompetence, d) práci se žáky SPU SVP, e) didaktické dovednosti učitele (motivace, organizace, klima...), f) bezpečnost ve výuce, g) další
3. Ve kterých ze sledovaných námětů je nejméně a nejvíce problémů? Proč?
4. a) Zaznamenáváte průběh hospitace do záznamového archu?
- a) ano, b) ne
- b) Pokud ano: Jakou má záznam podobu (strukturu)?
- a) kvantitativní záznam (dokumentační), b) kvalitativní záznam (kriteriální)
5. Jak probíhá zpětná vazba z hospitací?
6. Jak se pracuje s výsledky hospitací, jaká se přijímají opatření?

Téma 2 – Žáci se SVP

7. Jaké máte ve škole podmínky pro integraci žáků?
- a) materiální, b) prostorové, c) personální (kvalifikovanost těch, kteří o žáky pečují...), d) jiné
8. Jak probíhá péče o integrované žáky?
- a) kdo o ně pečuje, b) organizace péče, c) spolupráce s SPC

Téma 3 – Testování

9. a) Hodnotíte výsledky žáků pomocí testů?
- a) ano, b) ne

b) Pokud ano: Jaké testy používáte pro hodnocení výsledků žáků (v jakých předmětech)?

a) testy firmy SCIO, b) testy firmy KALIBRO, c) testy jiných firem (jakých), d) vlastní testy (testy vytvořené ve škole)

c) Proč právě daný test, v čem vyhovuje?

10. K čemu využíváte výsledky testů?

a) k motivaci žáků, b) k úpravě plánů výuky, c) ke změně metod výuky, d) k hodnocení žáků
e) k hodnocení učitelů, f) k jiným účelům – jakým

Kvalitativní výzkum s využitím hospitací

Cílová skupina:

Navazující spolupráce z roku 2010 s řediteli 5 partnerských škol (ZŠ Jesenice, ZŠ Lyčkovo náměstí, ZŠ Senohraby, ZŠ Terežín, FZŠ Otakara Chlupa) + 5 nově spolupracujících škol (spolupráce navázána celkem se 7 řediteli anebo zástupci).

Zaměření hospitací:

Hospitace realizují ředitelé anebo zástupci z partnerských a spolupracujících škol. Slouží k pilotáži připravované metodiky pro rozvíjející hospitace. Tato metodika obsahuje základní pokyny k záznamu údajů z rozvíjejících hospitací zaměřených na sledování vztahu mezi osvojováním učiva a dosahováním cílů na úrovni rozvoje klíčových kompetencí a ke zhodnocení takto pojatých hospitací. Smyslem pilotáže metodiky pro rozvíjející hospitace je prostřednictvím hospitací na partnerských školách a na spolupracujících školách zjistit, zda:

- je navržený metodický postup sledování výuky a způsob záznamu z hospitací použitelný v běžné praxi;
- lze získat dostatečné podklady pro zlepšující návrhy méně kvalitních situací ve výuce (dále jen alterace).

Fáze pilotáže metodiky rozvíjejících hospitací:

1. Fáze předhospitační

V této fázi hospitující zjišťuje u hospitovaného a následně zaznamenává, jaké bude osvojované učivo ve sledované výuce, které klíčové kompetence bude učitel u žáků rozvíjet při dosahování obsahových cílů a jaké postupy (metody) k tomu zvolí. Je vhodné zaznamenat i postavení dané vyučovací hodiny v rámci tématu (co předcházelo, co bude následovat). Výstupem této fáze je: záznam učiva, které je předpokládaným obsahem sledované vyučovací hodiny, klíčových kompetencí, které zamýšlel učitel při osvojování učiva u žáků rozvíjet, a postupů, které chtěl učitel použít. Informace o širším kontextu vyučovací hodiny.

2. Fáze hospitační

V této fázi hospitující sleduje výuku a pořizuje záznam sledovaných jevů. Zaznamenává především obsah výuky (osvojované učivo), zásadní činnosti učitele a žáků ve vztahu k předpokládanému osvojování učiva a rozvoji klíčových kompetencí. Záznam doplňuje po skončení hospitace konceptovým diagramem, který by mu měl pomoci uspořádat hlavní pojmy a vztahy zaznamenané při hospitaci. Výstupem této fáze je: záznam z průběhu sledované výuky – popis důležitých jevů pozorovaných ve výuce v časovém sledu vyučovací hodiny; konceptový diagram – vymezení hlavních osvojovaných pojmů a činností ve sledované výuce a jejich vzájemných vazeb v podobě myšlenkové mapy – uzlového grafu.

3. Fáze pohospitační

V této fázi hospitující analyzuje svůj záznam z hospitace a konceptový diagram – posuzuje sledované situace z hlediska jejich kvality a vztahů mezi osvojovaným učivem a rozvíjenými klíčovými kompetencemi. V případě potřeby navrhuje zlepšující alterace těchto situací. Diskutuje s hospitovaným o sledované hodině a o navržených alteracích a zaznamenává projevené rozdílné názory. Výstupem této fáze je: rozbor konkrétní výukové situace a návrhy alterací k daným situacím. Součástí rozborového záznamu jsou i názory hospitovaného na zlepšující návrhy.

4. Fáze hodnotící

V této poslední fázi se hospitující vyjádří k předchozím třem fázím a připojí své komentáře k metodice pro rozvíjející hospitace a ke zpracovávaným záznamům. Výstupem této fáze je: stručný komentář k záznamům z jednotlivých fází rozvíjející hospitace, k metodice hospitace a k formální vhodnosti záznamového archu.

Hlavní zjištění:

Výzkum pokračuje po celý rok 2011. Konečný výstup v roce 2012.

Odkazy:

Návrh metodiky pro rozvíjející hospitace. Interní materiál VÚP určený pro pilotáž na partnerských a spolupracujících školách. Praha 2011.

4.10 Rok 2011 – Monitorování a ověřování realizace kurikulární reformy a podmínek vzdělávání v ZŠ speciálních (dotazníkové šetření + rozhovory)

Dotazníkové šetření

Datum:

červen 2011

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

Ředitelé nebo koordinátoři ŠVP, celkem oslovených 299 ZŠ speciálních

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

- Tvorba ŠVP
- Zahájení výuky podle ŠVP v 1. a 7. ročníku

Hlavní zjištění:

Data se zpracovávají.

Odkazy:

Dosud nezveřejněno

Konkrétní znění otázek:**1. Na této škole zastávám roli:**

a) učitel – koordinátor, b) ředitel – koordinátor

2. Roli koordinátora zastávám:

a) 0–1 rok, b) 2–3 roky, c) 4 roky, d) jiný

3. Posuďte část RVP ZŠS: Pojetí a cíle vzdělávání

Smysluplnost (vzhledem k zařazení části do RVP) – a) velmi nízká, b) nízká, c) vysoká, d) velmi vysoká – Krátce vysvětlete své hodnocení.

Pracnost (vzhledem k vytváření části v ŠVP) – a) velmi nízká, b) nízká, c) vysoká, d) velmi vysoká – Krátce vysvětlete své hodnocení.

Problematičnost (vzhledem k vytváření části v ŠVP) – a) velmi nízká, b) nízká, c) vysoká, d) velmi vysoká – Krátce vysvětlete své hodnocení.

(u otázek 4 – 11: obdobná nabídka odpovědí)**4. Posuďte část RVP ZŠS: Klíčové kompetence****5. Posuďte část RVP ZŠS: Vzdělávací oblasti****6. Posuďte část RVP ZŠS: Průřezová témata****7. Posuďte část RVP ZŠS: Rámcový učební plán****8. Posuďte část RVP ZŠS: Vzdělávání žáků s kombinací postižení****9. Posuďte část RVP ZŠS: Materiální, personální, hygienické, organizační a jiné podmínky****10. Posuďte část RVP ZŠS: Zásady pro zpracování ŠVP****11. Posuďte část RVP ZŠS: Slovník použitých výrazů****12. Které vzdělávací oblasti vám činily při tvorbě ŠVP problémy?**

(Můžete vybrat více možností.)

a) Jazyková komunikace, b) Matematika a její aplikace, c) Informační a komunikační technologie, d) Člověk a jeho svět, e) Člověk a společnost, f) Člověk a příroda, g) Umění a kultura, h) Člověk a zdraví, ch) Člověk a svět práce

13. Z následující nabídky vyberte, v čem je ŠVP pro vaši školu přínosem?

(Vyberte jednu nebo více možností.)

a) vzájemná spolupráce učitelů při přípravě výuky, b) zvýšení zájmu o další vzdělávání pedagogických pracovníků, c) zapojení rodičů do života školy, d) organizace výuky, e) možnost profilace školy, f) přizpůsobení učebního plánu podmínkám školy, g) využití vlastních názvů pro

vzdělávací obory, h) možnost vlastního rozvržení vzdělávacího obsahu vyučovacích předmětů, ch) zařazení průřezových témat v díle I, i) zařazení klíčových kompetencí, j) stanovení výchovně vzdělávacích strategií, k) jiný, uveďte jaký. Krátce zdůvodněte proč.

14. Která průřezová témata jste do ŠVP začlenili?

a) Osobnostní a sociální výchova, b) Výchova demokratického občana, c) Multikulturní výchova, d) Environmentální výchova, e) Mediální výchova, f) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. Krátce zdůvodněte, proč jste si vybrali právě uvedená průřezová témata:

15. Předměty speciálně pedagogické péče jsme do ŠVP zařadili:

a) jako samostatný předmět, b) integrace do předmětu, c) jinak (uveďte jak)

16. Jak jste sladili výuku podle ŠVP s výukou podle dobíhajícího vzdělávacího programu Pomocná škola?

17. Co vám činilo nejvíce problémů v prvním roce výuky podle ŠVP?

18. Co vám činilo nejméně problémů v prvním roce výuky podle ŠVP?

19. Co by pro vás bylo vhodným námětem DVPP?

Rozhovory

Cílová skupina:

V období únor – březen 2011 proběhlo 5 rozhovorů s řediteli nebo koordinátory ŠVP na partnerských školách.

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Sloužily k pilotáži otázek do následného dotazníkového šetření (shodná témata):

- tvorba ŠVP;
- zahájení výuky podle ŠVP v 1. a 7. ročníku.

Hlavní zjištění:

Data se zpracovávají.

Odkazy:

Dosud nezveřejněno

Konkrétní znění otázek:

1. Co se vám při tvorbě ŠVP nejvíce vydařilo/osvědčilo (např. způsob vymezení obsahu, pravidel pro hodnocení, vytváření tematických plánů, pravidelné diskuse o problémech – proč se domníváte, že se vám to podařilo, jak jste k tomu dospěli, z jakých příčin...)?
2. Působil u vás ve škole v době tvorby ŠVP koordinátor? Pokud ano, kdo tuto funkci zastává? Jakou roli zastává koordinátor ve škole nyní? Měli pedagogové na ZŠ zkušenosti s tvorbou ŠVP (např. z tvorby ŠVP pro základní školy praktické...)? Co škola potřebuje jako pomoc? Co škola očekává od koordinátora? Co byste jako ředitel ocenil ze strany koordinátora?
3. Uvažujete po půlročním období realizace ŠVP o případných změnách? Co byste změnili? V jakém rozsahu (v dílčích bodech, ve větších částech)? Jakou formou (úpravy do ŠVP, přílohy k ŠVP, zatím jako podklad, který dále ověřujete...)? Od koho plynuly podněty ke změnám (od učitelů, koordinátora, ředitele, ČŠI...)?
4. Vyskytly se nějaké problémy při spuštění výuky, příp. v době této krátké realizace podle ŠVP? Jakým způsobem řešíte vzniklé problémy v souvislosti s ŠVP? Jakou roli zastává koordinátor ve škole nyní?
5. Jaké nové metody při výuce používáte? Které se vám osvědčily? Měli vyučující možnost se v této oblasti dále vzdělávat (jaký měli/mají přísun informací, je dostatek prostředků k zavádění nových metod...)?
6. Vypracovávají učitelé tematické plány (vyplývající z ŠVP)? Vypracovávají učitelé plány týdenní, roční, jiné? Je to pro ně povinné? Jaké máte ve škole osvědčené metody (způsoby) plánování?
7. Vedete žáky k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení – jak?
8. Máte nějaké potíže s výukou podle IVP (se skloubením úpravy učebního plánu pro IVP v dobíhajících dokumentech)?

9. Jak konkrétně probíhá spolupráce žáků s učiteli (podíl na přípravě hodin, podíl na přípravě projektů...)? Jsou žáci ochotni spolupracovat? Jsou k tomu vedeni? Pokud jsou schopni spolupráce, využívá toho učitel? Jaký má ŠVP vliv na školní klima?
10. Jak konkrétně probíhá spolupráce mezi žáky (spolupráce mezi ročníky, třídami, mezi 1. a 2. stupněm, mezi jednotlivými typy vzdělávacích programů... společné akce, výuka, soutěže, projekty...)?
11. Probíhá spolupráce mezi učiteli i v etapě realizace ŠVP (pokračuje spolupráce z tvorby ŠVP)? Jakým způsobem? Daří se spolupracovat? Pomohlo ŠVP nastartovat spolupráci?
12. Jak jste zařadili do ŠVP předměty speciálně pedagogické péče (samostatný předmět, integrace do předmětů atd.)?
13. Jak a která PT jste do ŠVP začlenili?

4.11 Rok 2011 – Kvalitní škola – G (expertní šetření formou dotazníků, případové studie, videostudie)

Dotazníkové šetření

Datum:

2011

Realizace:

VÚP ve spolupráci s Institutem výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity

Cílová skupina:

Ředitelé a učitelé gymnázií – typ výběru – případy s dobrou reputací (v oblasti tvorby školního kurikula)

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Expertní šetření bude zaměřené na kritéria a indikátory kvality školy a kvality kurikula.

Hlavní okruhy:

- Kvalita školy
- Kvalita kurikula
- Důvody pro změny kurikula
- Podněty pro revize kurikula

Hlavní zjištění:

Podkladový materiál pro případové studie.

Odkazy:

Interní materiál VÚP.

Konkrétní znění otázek:**A: KVALITA ŠKOLY**

1. **Popište, čím by se měla z vašeho pohledu (ředitele či učitele) vyznačovat kvalitní škola (gymnázium)?**
2. **Posudte důležitost uvedených charakteristik pro kvalitu školy (gymnázia):**
(*velmi vysoká, vysoká, ani vysoká / ani nízká, nízká, velmi nízká*)

Charakteristiky školy

- absolventi školy jsou úspěšní v přijímacím řízení na vysoké školy
- škola funguje jako centrum širšího společenství lidí (komunity)
- učitelé spolupracují napříč předměty
- mezi vedením a učiteli je shoda na směřování školy
- ve škole vyučují kvalifikovaní učitelé
- škola má jasno ve své hlavní úloze, jíž je vychovat a naučit žáky
- škola je cílevědomě řízena a vedena
- škola má stabilní pedagogický sbor
- škola má propracované a uspořádané školní kurikulum (ŠVP)
- čas pro výuku je školou plně využíván
- co se ve škole děje, je přehledné a strukturované
- pedagogický sbor jako celek se dále vzdělává
- škola je podporována rodiči
- výuka je intelektuálně náročná a aktivizující
- škola zapojuje rodiče do školního dění, popř. do výuky
- škola je podporována zřizovatelem
- ve škole jsou ceněny výkony žáků v jednotlivých oborech
- ve škole je příznivé klima
- ve škole jsou plně využívány všechny příležitosti k učení
- ve škole je řád a disciplína

- mezi učiteli jsou kolegiální vztahy
  - je zde pocit sounáležitosti se školou
  - vedení a učitelé společně vytvářejí plány rozvoje a chodu školy
  - škola vytváří speciální příležitosti pro osobnostní rozvoj žáků
  - architektura školy je taková, že podporuje učení
  - vedení cíleně sleduje, hodnotí a podporuje kvalitu práce učitelů
  - škola má nějaké oficiální osvědčení (certifikát) kvality od externího hodnotitele
  - škola má dobrou pověst
3. **Vidíte nějaké možnosti, jak by se dala využít „práce na ŠVP“ jako prostředek rozvoje (zlepšení) školy? Pokud ano, popište...**

B: KVALITA

4. **Vyjádřete míru souhlasu s uvedenými výroky.**
(určitě souhlasí, spíše souhlasí, souhlasí/nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí, nedokážu posoudit).
- RVP G je ve srovnání s předchozím dokumentem (Generalizovaný učební plán / osnovy) zlepšením
5. **Popište, v čem je RVP G lepší než předchozí kurikulární dokument (GUP/osnovy)?**
6. **Popište, v čem byl předchozí kurikulární dokument (GUP/osnovy) lepší než RVP G?**
7. **Popište, co by měl podle vás kurikulární dokument (na úrovni RVP G) obsahovat – jaké části by měly být jeho součástí.**
8. **Popište, čím by se měl podle vás vyznačovat kurikulární dokument (na úrovni RVP G) – jaký by měl být, jak by měl vypadat.**

BA: CO BY MĚL OBSAHOVAT KURIKULÁRNÍ DOKUMENT

9. **Uvedte, co by měl kurikulární dokument (na úrovni RVP G) obsahovat.**
(musí obsahovat, může obsahovat, nemusí obsahovat, nedokážu posoudit)
- charakteristiku pojetí vzdělávání na daném stupni/typu školy
  - vymezení klíčových kompetencí (obecných/nadoborových cílů)
  - vymezení cílového zaměření vzdělávacích oblastí
  - vymezení cílů vzdělávacích oborů
  - vymezení cílů tematických celků
  - vymezení průřezových témat
  - vymezení mezipředmětových vztahů
  - vymezení očekávaných výstupů
  - vymezení (základního) učiva
  - vymezení (rozšiřujícího) učiva
  - stanovení (časového) pořadí jednotlivých tematických celků učiva
  - stanovení (časového) pořadí učiva v rámci tematických celků
  - příklady (typových) učebních úloh
  - rámcový učební plán
  - časové dotace vzdělávacích oblastí a oborů
  - charakteristika podmínek pro uskutečňování kurikula
  - charakteristika organizačních forem vzdělávání
  - charakteristika výchovných a vzdělávacích strategií směřujících k naplnění cílů vzdělávání
  - charakteristika konkrétních metodických postupů pro výuku
  - konkrétní příklady (ukázky) výukových postupů
  - charakteristika absolventa školy daného typu
- Jiné – doplňte/okomentujte**

BB: JAKÝ BY MĚL BÝT KURIKULÁRNÍ DOKUMENT OBECNĚ A JAKÝ JE RVP G

10. **Posuďte důležitost uvedených charakteristik pro kvalitu kurikulárního dokumentu (na úrovni RVP G).**
(velmi vysoká, vysoká, ani vysoká / ani nízká, nízká, velmi nízká)
- je srozumitelně napsaný
  - je realizovatelný v praxi
  - je v něm uváděno to, čemu může učitel reálně vyučovat
  - je v něm uváděno to, co se žáci mohou reálně naučit
  - je návodný (nakročený do praxe výuky)
  - je odborně správný v jednotlivých oborech

- je korektní z hlediska genderu
- je úsporný (stručný)
- jeho jednotlivé části jsou ve vzájemném souladu
- je přehledně členěný
- je podrobný (vyčerpávající)
- je sebevysvětlující
- jeho jednotlivé části jsou vyvážené
- je promyšleně strukturovaný
- je uspořádaný podle tematických celků učiva
- zdůvodňuje navrhované pojetí a postupy
- je terminologicky sjednocený
- vytyčuje vzdělání odpovídající požadavkům současné doby
- vytyčuje vzdělávání odpovídající požadavkům předpokládané budoucnosti
- zachovává tradici/obsahy, které stojí za to zprostředkovat dalším generacím
- dává učitelům prostor pro dotváření kurikula

Jiné – doplňte/okomentujte

11. Vyjádřete míru souhlasu s uvedenými výroky.

(určitě souhlasí, spíše souhlasí, souhlasí/nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí, nedokážu posoudit). Pokud možno, zdůvodněte svoji odpověď.

- RVP G je dle mého názoru srozumitelný
- RVP G je dle mého názoru realizovatelný v praxi
- RVP G je odborně správný z hlediska mého (aprobačního) oboru
- RVP G je dle mého názoru propracovaný

BC: KDO BY SE MĚL VYJADŘOVAT K VYTVÁŘENÍ KURIKULÁRNÍHO DOKUMENTU

12. Uveďte, kdo by se měl ke koncepci a vytváření kurikulárního dokumentu (na úrovni RVP G) vyjadřovat.

(určitě souhlasí, spíše souhlasí, souhlasí/nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí, nedokážu posoudit)

- parlament/senát (politici)
- pracovníci kurikulárních ústavů MŠMT
- akademici z vysokých škol – představitelé vědních oborů
- akademici z vysokých škol – představitelé pedagogiky a psychologie
- státní kontrolní orgány (inspekce)
- státní evaluační (testovací) instituce
- soukromé evaluační (testovací) agentury
- státní vydavatelé učebnic a učebních pomůcek
- soukromí vydavatelé učebnic a učebních pomůcek
- zaměstnavatelé jako reprezentanti trhu práce
- neziskové (nevládní) organizace
- církev
- školské odbory
- odborné profesní komory či asociace ve školství
- ředitelé gymnázií
- učitelé gymnázií
- studenti gymnázií
- rodiče studentů

Jiné – doplňte/okomentujte

BD: KDO BY MĚL KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY VYTVÁŘET

13. Uveďte, kdo by měl být zapojen do vytváření (psaní) kurikulárního dokumentu (na úrovni RVP G).

(určitě souhlasí, spíše souhlasí, souhlasí/nesouhlasí, spíše nesouhlasí, určitě nesouhlasí, nedokážu posoudit).

- parlament/senát (politici)
- pracovníci kurikulárních ústavů MŠMT
- akademici z vysokých škol – představitelé vědních oborů
- akademici z vysokých škol – představitelé pedagogiky a psychologie
- státní kontrolní orgány (inspekce)

- státní evaluační (testovací) instituce
- soukromé evaluační (testovací) agentury
- státní vydavatelé učebnic a učebních pomůcek
- soukromí vydavatelé učebnic a učebních pomůcek
- zaměstnavatelé jako reprezentanti trhu práce
- neziskové (nevládní) organizace
- církve
- školské odbory
- odborné profesní komory či asociace ve školství
- ředitelé gymnázií
- učitelé gymnázií
- studenti gymnázií
- rodiče studentů

Jiné – doplňte/okomentujte

CA: CO BY MĚLO BÝT DŮVODEM PRO VYTVOŘENÍ NOVÉHO KURIKULÁRNÍHO DOKUMENTU

14. Vyberte nejvýše tři z vašeho pohledu nejzávažnější důvody pro to, aby byl vytvořen zcela nový kurikulární dokument (úrovně RVP G)

- změny ve struktuře školského systému (např. zavedení nových typů škol)
- změny ve (školské) legislativě
- společenské změny
- politické změny
- změny veřejného mínění
- technologický pokrok
- nové poznatky ve vědních oborech
- nové poznatky ve společenských vědách (pedagogika, psychologie, sociologie)
- požadavky oborů na změny v kurikulu
- proreformní iniciativy učitelů
- nefunkčnost stávajícího kurikulárního dokumentu
- propad vzdělávacích výsledků žáků zachycený v mezinárodně srovnávacích výzkumech (např. TIMSS, PISA)

Jiné – doplňte/okomentujte

CB: JAKÉ ZMĚNY V RVP G BY BYLO ŽÁDOUCÍ PROVÉST

15. V další části dotazníku bychom rádi zjistili vaše názory na RVP G ve vztahu k jednomu z předmětů vaší aprobace. Zatrhněte prosím jeden z předmětů vaší aprobace, ke kterému se následně budou vztahovat vaše odpovědi.

- český jazyk, angličtina, němčina, francouzština, ruština, latina, matematika, informatika, fyzika, chemie, biologie, základy společenských věd, dějepis, zeměpis, tělesná výchova, výtvarná výchova, hudební výchova, jiné (doplňte)

16. Uveďte, kterou část RVP G byste změnil/a (do RVP G lze v případě potřeby nahlédnout zde: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf

(změnil/a bych zcela, změnil/a bych částečně, neměnil/a bych nic). Pokud možno, zdůvodněte svoji odpověď).

- charakteristiku pojetí a cílů vzdělávání (kap. 3 v RVP G)
- vymezení klíčových kompetencí (kap. 4 v RVP G)
- charakteristiku vzdělávací oblasti (ve vztahu k vaší výše uvedené aprobaci – kap. 5.X v RVP G)
- vymezení cílového zaměření vzdělávacích oblastí (ve vztahu k vaší výše uvedené aprobaci – kap. 5.X v RVP G)
- vymezení očekávaných výstupů (ve vztahu k vaší výše uvedené aprobaci – kap. 5.X v RVP G)
- vymezení učiva (ve vztahu k vaší výše uvedené aprobaci – kap. 5.X v RVP G)
- vymezení průřezových témat (kap. 6 v RVP G)
- rámcový učební plán (kap. 7 v RVP G)
- zásady pro tvorbu ŠVP (kap. 8 v RVP G)
- podmínky pro vzdělávání na gymnáziu (kap. 11 v RVP G)
- slovníček použitých výrazů (s. 96–99 v RVP G)

17. Prováděli jste v posledních letech nějakou úpravu ŠVP, která by případně vyžadovala i úpravu RVP G? Pokud ano, uveďte jakou.

Případové studie

Datum:

2011

Realizace:

VÚP ve spolupráci s Institutem výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity

Cílová skupina:

Ředitelé a učitelé gymnázií – typ výběru – případy s dobrou reputací (v oblasti tvorby školního kurikula)

Hlavní zjištění:

V publikaci je představena série 10 případových studií zaměřených na tvorbu kurikula. Ze vzdělávacích oblastí a vzdělávacích oborů gymnaziálního vzdělávání jsou pokryty: český jazyk a literatura, cizí (anglický) jazyk, matematika, chemie, geografie, tělesná výchova, výtvarná výchova a etická výchova.

Cílem případových studií bylo zjistit, s jakými problémy je spojeno vytváření školních vzdělávacích programů (ŠVP) ve vybraných vzdělávacích oborech gymnaziálního vzdělávání. Zkoumalo se rozpracování vzdělávacích cílů a obsahů, pozornost byla věnována také tomu, čím je vytváření a realizace ŠVP v praxi ovlivňováno. Případové studie ilustrují, jak se specifika jednotlivých oborů odrážejí v tvorbě ŠVP. Zároveň umožňují formulovat obecněji platné závěry, a to v přesahu nad jednotlivými vzdělávacími obory.

Výsledky výzkumu mohou využít tvůrci vzdělávací politiky i tvůrci kurikula. Na základě výzkumu lze odvozovat podněty pro revize rámcových vzdělávacích programů. Výsledky například poukazují na potřebu dalšího rozpracování RVP G v oblasti oborových cílů a jejich propojení s klíčovými kompetencemi, na potřebu konkretizace některých očekávaných výstupů. Případové studie naznačují, že míra soudržnosti mezi výběrem, strukturací učiva, očekávanými výstupy a klíčovými kompetencemi se v různých oborech odlišuje. Vypracování soudržného školního kurikula (ŠVP) pak může narážet na problémy, neboť v RVP G nemá vždy dostatečně zřetelná východiska.

Na druhou stranu se ukazuje, že mnozí učitelé se úspěšně propracovávají do role tvůrců školního kurikula a v prostoru, který jim RVP G nabízí, se dokážou profesionálně a tvořivě pohybovat. Vydaná publikace pro ně může být přínosem, neboť přináší ucelený pohled na tvorbu a realizaci ŠVP – vedle inspirativních zkušeností může nabídnout též určitý rámec pro reflexi vlastní zkušenosti.

Odkazy:

Kurikulární reforma na gymnáziích – případové studie tvorby kurikula. Praha: VÚP. 2011. Dostupné na WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/06/pripadovestudie_pdf.pdf

Hlavní okruhy/témata:

Postihnout průběh kurikulárního procesu, zejména postihnout funkce kurikula v rovině práce s cíli a obsahy vzdělávání. Kromě toho byla pozornost věnována také kurikulárnímu plánování a řízení výuky i faktorům, které tvorbu (a částečně i realizaci) ŠVP ovlivňují. Oproti předchozím šetřením umožnily případové studie zaměřit se na tyto otázky na oborově specifické úrovni, tj. z perspektivy různých školních předmětů.

Videostudie

Datum:

2011

Realizace:

VÚP ve spolupráci s Institutem výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity

Cílová skupina:

Učitelé gymnázií, kteří souhlasili s videohospitacemi.

Hlavní zjištění:

Výzkum se zpracovává.

Odkazy:

Dosud nezveřejněno

Hlavní okruhy/témata:

Realizace kurikula, tj. zprostředkování obsahů ve výuce (zachycené na videozáznamu z virtuálních hospitací), analýza kvality příležitostí k učení, identifikace situací podporujících rozvíjení kompetencí ve vazbě na učivo

4.12 2011 – Ověřování výuky podle pilotního RVP DG a školních vzdělávacích programů v roce 2011

Dotazníkové šetření

Datum:

2011

Realizace:

VÚP

Cílová skupina:

Koordinátoři ŠVP bilingvních gymnázií

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Dotazníkové šetření se zaměřuje na

- kvalifikaci členů pedagogického sboru dle vašeho ŠVP
- problematiku týkající se didaktického materiálu, který využívají učitelé při výuce předmětů s jiným než českým vyučovacím jazykem
- připomínky, poznámky a dotazy k výuce podle ŠVP a k pilotnímu RVP DG

Hlavní zjištění:

Dotazníkové šetření zatím není vyhodnoceno.

Výhled:

Podobný monitoring proběhne ještě v letech 2012 a 2013. V roce 2014 bude zadáno hlubší šetření, které bude podkladem pro rozhodnutí ministra/ministryně školství, jakou variantu dalšího postupu dle vyhlášení PO zvolí:

- bilingvní gymnázia považovat za samostatný obor vzdělání a vypracovat pro ně RVP
- samostatný RVP pro všechna víceletá gymnázia
- upravený učební plán pro víceletá gymnázia, začleněný do stávajícího RVP ZV

Odkazy:

Interní materiál VÚP

Konkrétní znění otázek:**1. Zjištění kvalifikovanosti členů pedagogického sboru dle vašeho ŠVP**

Uveďte názvy vyučovacích předmětů podle ŠVP, v jakém jazyce se vyučují, kolik pedagogických pracovníků vyučuje tyto předměty a jak jsou pro výuku těchto vyučovacích předmětů kvalifikováni.

Je třeba upozornit, že čtvrtý sloupec nemusíte vyplňovat u českého a cizích jazyků a dalších vyučovacích předmětů, které jsou vyučovány česky.

V posledním sloupci uveďte nejvyšší dosažené vzdělání pedagogických pracovníků a jeho zaměření. Pokud není pedagogické, specifikujte kvalifikaci pro výkon pedagogické práce (Zákon 563/2004 Sb.).

U českých učitelů vyučovacích předmětů vyučovaných v jiném než českém jazyce uveďte prosím jejich jazykové kompetence (postačí indexy Společného evropského referenčního rámce pro jazyky).

U zahraničních učitelů uveďte totéž pouze v případě, že jejich rodný jazyk není jazyk, v němž je předmět vyučován.

Vyučovací předmět ⁴	Vyučovací jazyk	Počet vyučujících	Kvalifikovanost jednotlivých učitelů ⁵
1.			

2. Zjištění týkající se didaktického materiálu, který využívají učitelé při výuce vyučovacích předmětů, které jsou vyučovány v jiném než českém jazyce

2.1 Učebnice

Které učebnice používají učitelé vyučovacích předmětů vyučovaných v jiném než českém jazyce? *Specifikujte pro každý vyučovací předmět zvlášť; v případě, že žádné učebnice nevyužíváte, ponechte příslušné pole nevyplněno.*

Předmět (ČÍSLO z tabulky č. 1)	Učebnice – název (autoři)	Zajišťuje ⁶ :	Pozn.
		☐ škola sama ☐ zahraniční zřizovatel ☐ sami žáci ☐ někdo jiný, vypište:	

2.2 Doplnkové informační zdroje a další zdroje didaktického materiálu pro výuku

Které další zdroje informací a didaktického materiálu využíváte ve vyučovacích předmětech vyučovaných jiným než českým jazykem? *Specifikujte pro každý vyučovací předmět zvlášť; v případě, že žádné další zdroje nevyužíváte, ponechte příslušné pole nevyplněno.*

Předmět (ČÍSLO)	Další zdroje informací – vypište:	Formát:	Pozn.
		☐ elektronický nosič ☐ tištěný ☐ internet ☐ jiný, vypište:	

3. Vaše připomínky, poznámky a dotazy k výuce podle ŠVP a k pilotnímu RVP DG

Zástupci některých pilotních gymnázií se již v průběhu roku 2011 obrátili na VÚP s dotazy týkajícími se pokusného ověřování. Tato část šetření umožňuje položit dotaz či vznést připomínku také ostatním školám. Průběžná zpráva o monitoringu výuky podle ŠVP na dvojjazyčných gymnáziích za rok 2011 zahrne jednak shrnutí dat z letošního dotazníkového šetření a jeho vyhodnocení, dalším zdrojem dat pro tuto zprávu je konzultační a metodická podpora ze strany VÚP, kterou vaše škola v tomto roce využila. Proto připojujeme ještě možnost položit některé dotazy a vznést připomínky, zejména k podobě RVP DG a výuce podle ŠVP.

3.1 Připomínky a dotazy k RVP DG:

3.2 Připomínky a dotazy k možnosti metodické podpory a konzultace:

3.3 Postřehy a poznámky k dosavadní výuce podle vašeho ŠVP:

⁴ Jak je uveden ve vašem ŠVP.

⁵ Je-li vyučovacím jazykem jiný jazyk než český, uveďte nejvyšší dosažené vzdělávání pedagogického pracovníka ve vzdělávacím oboru i v jazyce.

⁶ V některých mezivládních dohodách je uvedeno, že učebnice zajišťuje stát, který školu zřizuje.

5 PŘÍLOHY (šetření, ve kterých VÚP spolupracoval s jinými institucemi)

5.1 Monitoring implementace kurikulární reformy – MIKR 2008

Dotazníkové šetření

Datum:

6. 10. – 17. 10. 2008

Realizace:

ÚIV, VÚP se podílel na přípravě otázek a i na hodnocení odpovědí.

Cílová skupina:

Monitoringu implementace kurikulární reformy se celkem zúčastnilo (tj. dotazník vyplnilo a odeslalo) 195 ředitelů, 1946 učitelů a 1980 žáků ze 199 škol (jedna škola na poslední chvíli odmítla účast). Z každé školy byli do projektu zapojeni ředitel školy a dále optimálně 10 učitelů druhého stupně a 10 žáků 7. ročníků, kteří měli za úkol vyplnit krátký internetový dotazník.

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Cílem šetření bylo zmapovat proběhlé změny související s reformou na českých základních školách v níže uvedených oblastech.

Ředitelé

Názor na KR, přínos zavedení ŠVP.

Jaké dokumenty učitelé zpracovávají?

Spolupráce učitelů. Úloha koordinátora.

Chystají změny ŠVP po prvním roce výuky? Jaké?

Jaká byla nabídka vzdělávání? Byla využita? Bylo vzdělávání dostatečné?

Ve kterých oblastech byla provedena autoevaluace?

Jak jsou informováni rodiče? Vnímali změny?

Bylo prováděno hodnocení žáků 6. ročníků? Jak byla získávána zpětná vazba od žáků 6. ročníků?

Problémy ve výuce se zavedením ŠVP.

Osobní údaje.

Učitelé

Zda už učitelé vyučovali podle ŠVP?

Spolupráce s ostatními učiteli. Jak spolupracovali?

Problémy ve výuce. Změny ve výuce. Čeho se týkaly?

Podíl učitelů na úpravě ŠVP?

Přinesla výuka podle ŠVP víc prostoru na individuální práci se žáky? Změny v hodnocení.

Připravují učitelé krátkodobé plány pro žáky, které se vyhodnocují? Zpětná vazba od žáků.

Zaznamenali učitelé změny? Jaké měli problémy?

Osobní údaje.

Žáci

Jak se dověděli o změnách ve výuce? Zaznamenali změny?

Co bylo ve výuce zajímavé? Který předmět je bavil?

Co prováděli ve výuce často?

Jak byly zadávány úkoly?

Připravovali portfolio? Jak byli žáci hodnoceni? Pracovali a byli hodnoceni podle kritérií? Bylo hodnocení (kritéria) vysvětleno? Prováděli sebehodnocení?

Jak se ve výuce cítili?

Osobní údaje.

Hlavní zjištění:

Výzkum ukázal, že jak ředitelé, tak i učitelé a žáci **hodnotili reformu převážně kladně**, ač ředitelé vykazali v tomto ohledu o poznání lepší hodnocení než učitelé. I mnozí ředitelé si však uchovávali do jisté míry skepsi o tom, nakolik změny zaznamenali samotní žáci. Jejich celkové pozitivní hodnocení reformy se tedy mohlo více týkat činností spojených s jejich kompetencí než s dosavadní realizací reformy při výuce, tj. v přímém styku se žáky.

Ředitelé dále hojně nabízeli učitelům **vzdělávání k realizaci reformy** a ti se jej ve velké míře účastnili. Z jejich hodnocení však vyplývá, že takové vzdělávání mělo své limity. Při realizaci reformy pak výzkum odhalil ve větší míře dlouhodobější formy plánování s ponecháním prostoru pro individuální tvorbu a působení každého pedagoga.

Co se oblastí **problémů** při realizaci reformy týče, pak ředitelé i učitelé shodně uváděli jako nejvýznamnější **finanční, materiální a časové problémy**. To odpovídalo vykázané malé podpoře zřizovatelů. Poměrně hodně škol uvedlo, že nebyly podpořeny vůbec, a poté jasně nejvyššího procenta dosáhla podpora morální. Analýza podmínek vzdělávání pak byla též druhou nejčastější oblastí provedené autoevaluace, hned po oblasti každodenního průběhu vzdělávání. Jak ukázal bližší náhled, finanční problémy měly s materiálními a časovými hodně společného. Ač někteří učitelé uváděli i deficit v kvalitě učebních pomůcek, většina spíše odkazovala na problém při jejich opatření. Dále s poukazem na **nízké platy učitelů a nedostatek personálu** někteří učitelé upozorňovali na dopady na výuku. Jednalo se zejména o nezaplacenou náročnou práci spojenou s tvorbou ŠVP a přidanou administrativou, která zároveň některým pedagogům ubírala času a energie. V důsledku toho ji vnímali negativně jako omezující, byrokratickou činnost. Jak bylo také ukázáno, nedostatek peněz na úvazky pedagogů může mít za následek i problémy s uplatňováním nových metod. Může např. omezit možnosti pedagogů dělit žáky na menší skupiny či jim nabídnout širší škálu volitelných předmětů. V jisté míře se projeví i problémy související se zvýšenou potřebou kolektivní spolupráce.

Při rozlišení různých úrovní práce na reformě lze říci, že **změny v obecné „makro“ rovině byly častější a hodnocené lépe** než na úrovni „mikro“, tedy v přímém vztahu k cílové skupině. Konkrétněji tak přínos nového obsahu vzdělávání, zaměření pedagogů apod. si získal větší ocenění, než jakého dosáhlo uplatňování nových metod práce ve třídě a zejména činnost spojená se vztahy se žáky, popř. jejich rodiči. **Spolupráce učitelů pak byla hodnocená opět lépe než vztahy se žáky a atmosféra ve škole**. Při pohledu na výuku výzkum zaznamenal, že **práce probíhala častěji formou hromadného zadávání úkolů všem nebo jednotlivcům, než činností ve skupinách**. Učitelé dále vykazali, že mají přibližně stejně (přesněji o něco málo více) času na individuální práci se žáky jako dříve a ani samotní žáci necítili v tomto ohledu deficit. Jejich spoluúčast na výuce se přitom týkala ve větší míře **sebereflexe** (tj. sebehodnocení a hodnocení spolužáků) než spolupráce na tvorbě hodiny či na organizačních záležitostech školy, tedy jde opět ve větší míře o individualistickou formu zapojení se. Tomu odpovídala i vykázaná **motivace žáků**, kteří se dle výzkumu v největší míře učili proto, aby dosahovali lepších známek, zlepšovali se v předmětech, které je baví, či si získali uznání od okolí. Motivy touhy po dobrých známkách a „jiné“ důvody, které zahrnovaly z naprosté většiny snahu zajistit si dobrou budoucnost, byly přitom uváděny jako nejčastější sólové odpovědi, tedy okolnosti nejvíce motivující samy o sobě.

Odkazy:

<http://www.uiv.cz/clanek/8/1650>

[Monitoring implementace kurikulární reformy 2008 – souhrnná zpráva](#) (doc, 421 KB)

[Analýza výsledků šetření](#) (doc, 314 KB)

[Podrobné výsledky z šetření ředitelů](#) (doc, 2 MB)

[Podrobné výsledky z šetření učitelů](#) (doc, 2 MB)

[Podrobné výsledky z šetření žáků](#) (doc, 1 MB)

5.2 Monitoring implementace kurikulární reformy – MIKR 2010

Dotazníkové šetření

Datum:

říjen 2010

Realizace:

ÚIV, VÚP se podílel na přípravě otázek a i na hodnocení odpovědí.

Cílová skupina:

Dotazníkové šetření na reprezentativním vzorku 198 základních škol mezi řediteli, učiteli a žáky 7. a 9. ročníků. Celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo 191 ředitelů, 1 780 učitelů, 1 856 žáků 9. ročníků a 1 840 žáků 7. ročníků (→ 4 různé dotazníky)

Zaměření otázek (hlavní témata/okruhy):

Šetření zaměřené na problematiku související s kurikulární reformou:

- Výuka podle ŠVP
- DVPP související s reformou a s výukou podle ŠVP
- Názory na úspěšnost reformy
- Přínosy a problémy škol související se zavedením kurikulární reformy

Hlavní zjištění:

- **Přechod na výuku podle ŠVP hodnotí ředitelé i učitelé spíše pozitivně**, a to i v jednotlivých aspektech. Hodnocení ředitelů je lepší než hodnocení učitelů. Nejlépe byly hodnoceny změny ve spolupráci učitelů, zapojení žáků do výuky a užívání nových metod práce.
- **Nejlepší hodnocení přechodu na výuku podle ŠVP** je ve školách, kde učitelé projevují aktivní zájem o činnosti související s výukou podle ŠVP a kde je nejlepší spolupráce na různých úrovních, zejména mezi učiteli a rodiči.
- **Naprostou většinu aspektů hodnotí ženy významně příznivěji než muži**. Ženy vnímají problémy školy i výuky jako méně závažné a jsou spokojenější se svou činností, k reformě mají vstřícnější vztah. **Do hodnocení učitelů se promítá i to, zda funkci ředitele vykonává muž, nebo žena** – učitelé ve školách s ředitelkami-ženami hodnotí aspekty reformy příznivěji než učitelé ve školách s řediteli-muži.
- **Hodnocení od ředitelů a od učitelů** stejné školy nejsou příliš v souladu, a to ani celkově, ani v konkrétních dílčích aspektech (například v úspěšnosti rozvíjení klíčových kompetencí u žáků ve škole). Učitelé uvnitř jedné školy se mezi sebou v hodnocení také shodují jen velmi málo. Hodnocení je tedy velmi subjektivní záležitostí a k situaci konkrétní školy má jen velmi slabý vztah.
- Ze strany zřizovatele se nejvíce zlepšila podpora školy v oblasti propagace, zprostředkování kontaktů a služeb. **Ve hmotných oblastech podpory (materiální a finanční) se špatná situace z roku 2008 začíná pomalu zlepšovat**. Spokojenost či nespokojenost s hmotnou situací školy se promítá do hodnocení reformy, přičemž pro ředitele škol je důležitější vývoj hmotné situace než okamžitý stav.
- **Největší problémy při výuce mají učitelé s motivováním žáků k učení, hodnocením klíčových kompetencí a dosahováním školních výstupů**. S průřezovými tématy, která byla problémem v roce 2008, již v současnosti učitelé mají jen relativně malé potíže.
- **Žáci 9. ročníku považují výuku na 2. stupni za vcelku přínosnou**, především jim poskytla zajímavé zážitky a zkušenosti a dala vědomosti a dovednosti, které mohou žáci uplatnit v praxi. **Nejhůře hodnotí přínos výuky žáci v Praze**, nejlépe v Ústeckém a Karlovarském kraji.
- Vnímání přínosu výuky závisí především na tom, **nakolik žákům připadá zábavná, zda je výuka vede ke schopnosti sebehodnocení a zda vědí předem, podle jakých pravidel budou hodnoceni**. Hodnocení přínosu však velmi málo závisí na vlivu konkrétní školy, je velmi individuální.
- **Žáci 9. ročníku motivuje k učení ze všeho nejvíce snaha dostat se na vybranou SŠ**. Více než 80% souhlas uvedli též s důvody „mít dobré známky“, „být dobrý/á v předmětech, které mě

zajímaví“ a „v životě se mi to může hodit“. Struktura a síla motivace žáků 7. ročníku je stejná jako v 9. ročníku. Motivace je v obou ročnících obecně vyšší u dívek než u chlapců a v mimopražských krajích oproti Praze.

Odkazy:

[Hlavní zjištění Monitoringu implementace kurikulární reformy 2010](#) (pdf, 1,2 MB)

[Stručné shrnutí](#) (pdf, 125 KB)

[Podrobné výsledky z šetření ředitelů](#) (pdf, 1 MB)

[Podrobné výsledky z šetření učitelů](#) (pdf, 1,1 MB)

[Podrobné výsledky z šetření žáků 7. ročníků](#) (pdf, 0,8 MB)

[Podrobné výsledky z šetření žáků 9. ročníků](#) (pdf, 0,9 MB)

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BIGY	bilingvní gymnázia
CJ	cizí jazyk
ČR	Česká republika
ČJL	český jazyk a literatura
ČŠI	Česká školní inspekce
DG	dvojjazyčná gymnázia
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
ESF	Evropský sociální fond
FZŠ	fakultní základní škola
G	gymnázium
HV	hudební výchova
ICT	informační a komunikační technologie
IVP	individuální vzdělávací plán
Kalibro	společnost pro tvorbu a vyhodnocování srovnávacích testů pro střední a základní školy
KK	klíčové kompetence
KR	kurikulární reforma
MIKR	monitoring implementace kurikulární reformy
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NP	nepovinný předmět
OSV	osobnostní a sociální výchova
OV	očekávané výstupy
PC	personal computer (osobní počítač)
PDP	příklad dobré praxe
PŠ	partnerské školy
PT	průřezová témata
PV	předškolní vzdělávání
RŠ	rychlá šetření
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP DG	Rámcový vzdělávací program pro dvojjazyčná gymnázia
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVP ZV-LMP	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou pro vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením
SCIO	společnost pro zjišťování a hodnocení výsledků vzdělávání
SPC	speciální pedagogické centrum
SP	speciální poruchy
SPU	speciální poruchy učení
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ŠVP	školní vzdělávací program
TVP	tematický vzdělávací plán
UO	učebné osnovy
UP	učební plán
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání
VDO	výchova demokratického občana
VG	vyšší gymnázium
VÚP	Výzkumný ústav pedagogický v Praze
VV	výtvarná výchova
VVS	výchovné a vzdělávací strategie
ZP	zdravotní postižení
ZŠ	základní škola
ZŠ SP	základní škola pro sluchově postižené
ZŠ logo	základní škola s logopedickými poruchami
ZŠ TP	základní škola pro tělesně postižené
ZŠ ZP	základní škola pro zrakově postižené
ZŠS	základní škola speciální